

Pracownia Badań i Inicjatyw Społecznych

Janusz Sierosławski, Mikołaj Sierosławski

**UŻYWANIE ALKOHOLU I NARKOTYKÓW
PRZEZ MŁODZIEŻ SZKOLNĄ
RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH ZREALIZOWANYCH
W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM W 2025 R.**

**RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH ZREALIZOWANYCH
W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM W 2025 R.**

**EUROPEJSKI PROGRAM
BADAŃ ANKIETOWYCH W SZKOŁACH
ESPAD**

WARSZAWA 2025

Badanie zostało sfinansowane z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Spis treści

STRESZCZENIE	3
WPROWADZENIE	7
CEL BADANIA	8
POPULACJA I PRÓBA	9
PROCEDURA BADAWCZA	9
WYNIKI	11
Palenie tytoniu i używanie nikotyny w innych formach	12
Picie napojów alkoholowych	21
Używanie innych substancji psychoaktywnych	30
Problem nowych substancji psychoaktywnych („dopalaczy”)	46
Oczekiwania wobec alkoholu i przetworów konopi oraz motywy picia	51
Doświadczenie problemów związanych z piciem alkoholu	60
Dostępność substancji psychoaktywnych	63
Ryzyko związane z używaniem substancji psychoaktywnych w opiniach badanych	74
Używanie substancji psychoaktywnych w otoczeniu badanych	81
Relacje z rodzicami	83
Rodzice a używanie substancji przez młodzież	85
Korzystanie z mediów społecznościowych i gier wideo	89
Gry hazardowe	94
Formy spędzania czasu wolnego	98
Udział w zajęciach profilaktycznych	101
Wiarygodność wyników	103

Województwo warmińsko-mazurskie 2017-2025 na tle kraju 2015-2024	104
Nauczyciele i pedagodzy szkolni o profilaktyce w 2025 r.....	140
Nauczyciele i pedagodzy szkolni o profilaktyce 2017-2025.....	146
WNIOSKI I REKOMENDACJE	152

STRESZCZENIE

Jesienią 2025 r., w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD), zrealizowano audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów pierwszych klas (wiek: 15-16 lat) i trzecich klas (wiek: 17-18 lat) szkół średnich województwa warmińsko-mazurskiego. Było to trzecie badanie ESPD w województwie – pierwsze przeprowadzono w 2017 r., zaś drugie w 2021 r.

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Choć raz w ciągu całego swojego życia piło 60,8% uczniów z młodszej grupy i 72,9% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 25,8% piętnasto-szesnastolatków i 38,8% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, znaczną popularnością cieszą się też napoje spirytusowe. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 107% uczniów z młodszej kohorty i 14,5% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 75,5% uczniów młodszych i 60,1% uczniów starszych.

Picie napojów alkoholowych jest podobnie rozpowszechnione wśród chłopców, jak wśród dziewcząt, chociaż picie w czasie ostatnich 30 dni deklarowane było trochę częściej przez chłopców, niż przez dziewczęta.

Palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym niż picie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 34,4% pierwszoklasistów i 46,38% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 18,6% uczniów z grupy młodszej i 26,0% ze starszej.

Aktualne palenie tytoniu jest obecnie bardziej rozpowszechnione wśród chłopców, niż wśród dziewcząt, zwłaszcza w starszej kohorcie. Płeć badanych nie różnicuje rozpowszechnienia doświadczeń palenia zebranych na przestrzeni dotychczasowego życia.

W obu kohortach używanie papierosów elektronicznych jest bardziej rozpowszechnione niż palenie tytoniu.

Jeszcze rzadziej zdarza się przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Takie doświadczenia, chociaż raz w życiu, stały się udziałem 13,0% uczniów z młodszej kohorty i 17,8% ze starszej kohorty.

Sięganie po te leki jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt niż wśród chłopców.

Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia zdecydowaną większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 13,5% młodszych uczniów i 23,4% starszych uczniów.

Aktualne, okazjonalne używanie substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W szkołach średnich, w klasach pierwszych używa tego środka ponad 10,9% uczniów, a w klasach trzecich – 17,5%.

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem 5,5% uczniów pierwszych klas szkół średnich i 9,4% uczniów trzecich klas tych szkół używało marihuany lub haszyszu.

Zarówno eksperymentowanie z przetworami konopi, jak i ich okazjonalne używanie, jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Do problemowych użytkowników przetworów konopi zidentyfikowanych przy pomocy testu przesiewowego zaliczyć można 5,9% pierwszoklasistów oraz 10,6% uczniów ze starszej kohorty.

Rozpowszechnienie używania „dopalaczy” jest znacznie niższe niż przetworów konopi. W każdej z kohort 7,0% uczniów używało kiedykolwiek tych substancji. Odsetek pierwszoklasistów, którzy sięgali po „dopalacze” w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem wyniósł 3,9%. W starszej kohorcie takich uczniów było 4,5%. Używanie „dopalaczy” jest podobnie rozpowszechnione wśród chłopców i wśród dziewcząt.

Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Na tym tle dostępność substancji nielegalnych jest oceniana niżej. Spośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi.

Badani narażeni są przede wszystkim na oferty napojów alkoholowych, spośród substancji nielegalnych uczniom najczęściej proponowane są przetwory konopi oraz alkohol produkowany nielegalnie domowym sposobem.

Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. O stopniu ryzyka, według ocen respondentów, decyduje bardziej nasilenie używania, niż rodzaj substancji.

Oczekiwania wobec alkoholu oraz marihuany i haszyszu formułowane przez młodzież szkolną odwołują się w większym stopniu do pozytywnych konsekwencji niż ewentualnych szkód.

Okolo jedna piąta pierwszoklasistów i jedna czwarta uczniów trzecich klas grała chociaż raz w życiu w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać. W czasie ostatnich 30 dni takie zachowanie zadeklarowało 13,8% uczniów klas pierwszych i 12,5% uczniów klas trzecich. Można szacować, że 3,5% pierwszoklasistów oraz 5,7% trzecioklasistów może być zagrożonych hazardem problemowym.

Porównanie wyników badania z 2025 r. z wynikami badań zrealizowanych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2017 i 2025 w zakresie picia alkoholu przez młodzież wykazało trend spadkowy rozpowszechniania, zarówno co do samego picia, jak i incydentalnego picia nadmiernego, czy nietrzeźwości. .

Podobnie rzecz się ma z najbardziej rozpowszechnioną substancją nielegalną, jaką są przetwory konopi. Wszystkie trzy wskaźniki ich używania wykazują trend spadkowy.

Inne wskaźniki problemu marihuany i haszyszu, takie jak ocena dostępności, ekspozycja na propozycje, czy zasięg używania ich w otoczeniu badanych, wykazują podobne tendencje jak rozpowszechnienie używania. Zdaje się to potwierdzać tezę o kontynuacji trendu spadkowego problemu marihuany i haszyszu wśród młodzieży województwa warmińsko-mazurskiego, podobnie jak ma to miejsce w skali kraju.

W zakresie wskaźników picia alkoholu i palenia tytoniu obserwowano proces zacierania się różnic związanych z płcią, który doprowadził do zrównania się kilku wskaźników używania tych substancji przez dziewczęta i chłopców.

W zakresie ocen dostępności napojów alkoholowych odnotować trzeba pozytywną tendencję zmniejszania się odsetków uczniów określających swój dostęp jako bardzo łatwy. Podobnie dzieje się też z tytoniem.

W obszarze oceny ryzyka związanego z używaniem substancji obserwujemy spadek odsetków badanych przypisujących używaniu substancji duże ryzyko. Dotyczy to szczególnie substancji nielegalnych, a zwłaszcza przetworów konopi.

Porównania wyników badania z 2025 r. z wynikami wcześniejszych badań opatrzyć trzeba zastrzeżeniem wynikającym ze znacznych modyfikacji kwestionariusza.

Natomiast kwestionariusz zastosowany w województwie w 2025 r. jest tożsamy w używanym w 2024 r. w skali kraju, co sprzyja porównywalności.

WPROWADZENIE

Idea paneuropejskiej współpracy w badaniach szkolnych na temat używania substancji psychoaktywnych powstała wśród badaczy tej problematyki skupionych wokół Rady Europy (Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs - Pompidou Group). Sprowadza się ona do uzgodnienia i na ile to możliwe wystandardyzowania metodologicznych warunków badań w różnych krajach, tak aby ich wyniki uczynić maksymalnie porównywalnymi. Badania zainicjowane przez tę grupę przyjęły formę wieloletniego programu badawczego zatytułowanego: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) i prowadzone są co cztery lata, według tych samych wystandardyzowanych technik, co umożliwia porównywalność nie tylko w przestrzeni ale i w czasie (Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., et al. 2012). Polska, włączając się do tego projektu, uzyskała możliwość śledzenia zarówno rozmiarów zjawiska jak i jego trendów rozwojowych na szerokim tle sytuacji w Europie i w poszczególnych jej krajach.

ESPAD jest pierwszym ogólnopolskim badaniem spełniającym warunki międzynarodowej porównywalności i jednocześnie podjętym z intencją śledzenia trendu w zakresie używania substancji przez młodzież szkolną. Badanie ESPAD zrealizowano w Polsce już sześciokrotnie: w 1995 r. w 1999 r., 2003 r., 2007 r., 2011 r., 2015 r., 2019 r. oraz w 2024 r. na próbach losowych uczniów klas I i III szkół ponadpodstawowych (wg starego systemu edukacji) oraz klas III gimnazjów i klas II szkół ponadgimnazjalnych (wg nowego systemu edukacji). W 1995 r. badanie objęło 26 krajów europejskich, w tym Polskę, w 2024 r. w badaniu uczestniczyło już 35 krajów naszego kontynentu. Badanie ESPAD wspierane jest przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA), bowiem dostarcza danych w zakresie jednego z pięciu kluczowych wskaźników, tj. używania narkotyków w populacji generalnej.

Jak pokazały wyniki dotychczasowych badań ogólnopolskich picie alkoholu przez młodzież stało się niemal statystyczną normą. Używanie substancji nielegalnych stawało się coraz bardziej widocznym problemem. Pod względem rozpowszechnienia używania leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza polskie piętnasto-szesnastolatki plasują się na pierwszym miejscu w Europie.

Wszystkie te napawające niepokojem zjawiska podlegają dynamice, stąd potrzeba monitorowania. Istotną cechą problemu używania substancji psychoaktywnych przez młodzież jest jego nierównomierna dystrybucja na terenie kraju. Generalnie problem ten bardziej rozpowszechniony jest w wielkich miastach. Na zróżnicowania związane ze stopniem urbanizacji nakładają się zróżnicowania regionalne. Zarówno ogólna strategia zapobiegawcza, jak konkretne działania profilaktyczne realizowane na poziomie lokalnym czy wojewódzkim wymagają wiedzy o rozmiarach i trendach w rozwoju zjawiska. Stąd potrzeba podejmowania badań także w skali lokalnej oraz regionalnej. Wyniki badań ogólnopolskich mogą okazać się kiepskim przybliżeniem obrazu zjawiska w mieście, czy województwie.

CEL BADANIA

Badanie miało na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych w województwie warmińsko-mazurskim. Podstawowymi pytaniami badawczymi były zatem pytania o liczbę młodych ludzi, którzy mieli doświadczenia z tego typu substancjami oraz o stopień nasilenia tych doświadczeń. Celem badania była jednak również próba identyfikacji i pomiaru czynników wpływających na rozmiary zjawiska, zarówno po stronie popytu jak podaży. W badaniu poruszono zatem takie kwestie, jak dostępność substancji psychoaktywnych, zarówno w wymiarze fizycznym jak psychologicznym, gotowość do podjęcia prób z tymi środkami, przekonania na temat ich szkodliwości, doświadczenia w zakresie problemów związanych z ich używaniem.

Wszystkie te kwestie zostały poddane pomiarowi ilościowemu w celu dokonania oszacowań dla młodzieży województwa warmińsko-mazurskiego i porównania z wynikami badań ESPAD zrealizowanymi w województwie w 2017 r. oraz 2021 r., a także z wynikami ogólnopolskich badań przeprowadzonych w latach 2015, 2019 i 2024.

POPULACJA I PRÓBA

Założono objęcie badaniem dwóch kohort młodzieży – młodzież urodzoną w wieku 15-16 lat oraz w wieku 17-18 lat w momencie badania. Założono, że 95% tej młodzieży uczęszcza do szkół, w zdecydowanej większości, odpowiednio, do pierwszych i do trzecich klas szkół średnich (licea ogólnokształcące, technika, szkoły branżowe). W związku z tym próba badawcza została pobrana spośród młodzieży szkolnej z tych typów szkół i poziomów klas.

Schemat losowania przewidywał równomierny rozkład próby w województwie przy maksymalnym jej rozproszeniu. Operatem losowania była lista szkół Kuratorium Oświaty. Jednostką losowania była klasa szkolna, próba miała, zatem charakter klastrowo-warstwowy. Schemat doboru zakładał losowy dobór dwustopniowy. Najpierw losowano szkoły, a następnie klasy. Szkoły były losowane z prawdopodobieństwami proporcjonalnymi do liczby klas, tak, aby wszystkie klasy miały jednakowe szanse znalezienia się w próbie, niezależnie od wielkości szkoły, z której pochodzą. Klasy dobierane były w losowaniu prostym, po jednej z każdej z wylosowanych szkół. W klasach badaniu poddawano wszystkich obecnych w tym czasie uczniów, niezależnie od roku urodzenia.

Badania zrealizowano w 50 pierwszych klasach oraz w 50 klasach trzecich. W sumie 1925 ankiet, z tego w klasach pierwszych zebrano 956 ankiet, zaś w klasach trzecich – 969 ankiet.

Wśród pierwszoklasistów 46,5% stanowiły dziewczęta, zaś 53,5% - chłopcy. W grupie uczniów klas trzecich było 48,9% dziewcząt oraz 51,1% chłopców.

Zastosowana w badaniu wielkość próby przy opisanej wyżej metodzie jej losowania pozwala na uzyskanie reprezentatywności statystycznej na poziomie badanych kohort.

PROCEDURA BADAWCZA

Badanie zostało realizowane metodą ankiety audytoryjnej przez zespół ankieterów rekrutujący się spoza systemu oświaty i wychowania. Jako ankieterzy byli zatrudniani

przede wszystkim ludzie młodzi, głównie studenci, o łatwym kontakcie z młodzieżą szkolną. Ankieterzy zostali przeszkoleni oraz wyposażeni w szczegółową pisemną instrukcję. Do ich zadań, poza przeprowadzeniem badania w klasie, należało przygotowanie raportu zawierającego, obok opisu realizacji badania, informacje o klasie oraz o uczniach nieobecnych w trakcie badania.

Szkoły zostały uprzedzone o badaniu pismem z Pracowni Badań i Inicjatyw Społecznych przekazany pocztą elektroniczną. Pismo zawierało zaproszenie do udziału w badaniu, krótką informację o celu badania oraz zapowiedź kontaktu ze strony ankietera.

Nawiązanie kontaktu z wylosowanymi szkołami oraz negocjowanie udziału szkoły w badaniu należało do obowiązków ankietera. W jego realizacji otrzymywał on wsparcie lokalnego koordynatora pracy ankieterów.

Na wydruku próby każdy ankieter otrzymał informacje adresowe wylosowanej szkoły oraz numer wylosowanej klasy. W każdej szkole klasy każdego poziomu są w określony sposób uporządkowane. Do zadań ankietera należała identyfikacja wylosowanej klasy zestawiając obowiązujące w szkole uporządkowanie z wylosowanym numerem.

Jeśli wylosowana klasa była niedostępna (wycieczka, praktyki itp.), ankieterzy mogli spośród pozostałych klas wybrać klasę najbliższą numerem sięgając najpierw do klasy o niższym numerze, a gdyby takiej nie było – to o wyższym.

W procedurze badania położono bardzo duży nacisk na zapewnienie respondentom maksimum poczucia bezpieczeństwa oraz pełnej anonimowości. Służyły temu:

- wymóg nieobecności nauczyciela w klasie w trakcie badania,
- reguły postępowania ankietera (np. nie mógł on chodzić po klasie i zaglądać uczniom w kwestionariusze),
- specjalna procedura zwrotu wypełnionego kwestionariusza polegająca na umieszczeniu go przez ucznia w kopercie, a następnie zaklejeniu jej.

Uczniowie w instrukcji otrzymali zapewnienie o pełnej anonimowości badań, zarówno na poziomie pojedynczych uczniów, jak również całej szkoły. Oznacza to, że tajemnicą objęte są również wyniki na poziomie szkół.

Badania terenowe zrealizowano we wrześniu i na początku października 2025 r.

Ankieterami byli młodzi ludzie o łatwym kontakcie z młodzieżą, a ich prace koordynowała pracownica naukowa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Czas realizacji badania w klasie szkolnej wynosił średnio 43 minuty, przy medianie 45 minut.

Zdaniem ankieterów uczniowie w większości potraktowali badania poważnie, a proces zbierania danych przebiegał bez zakłóceń. Według ocen ankieterów pytania kwestionariusza przeważnie nie sprawiały respondentom większych trudności.

Ankieterzy po sprawdzeniu kompletności materiałów przekazywali je do Pracowni Badań i Inicjatyw Społecznych w Warszawie za pośrednictwem lokalnego koordynatora pracy ankieterów. Ankiety po zarejestrowaniu zostały poddane procedurze sprawdzenia. Następnie założono i zweryfikowano zbiór danych oraz dokonano obliczeń statystycznych wyników.

WYNIKI

Prezentację wyników rozpoczniemy od rozpowszechnienia używania różnych substancji psychoaktywnych: najpierw tytoniu, potem napojów alkoholowych, a w końcu pozostałych środków, w tym nielegalnych. Następnie przytoczymy wyniki odnoszące się do problemów, jakich doświadcza młodzież w związku z używaniem substancji. Następnie zajmiemy się kwestią dostępności poszczególnych substancji. W dalszej kolejności omówimy opinie o szkodliwości używania poszczególnych substancji oraz oceny badanych odnoszące się do rozmiarów sięgania po nie w ich najbliższym otoczeniu. Następnie zobaczymy, jaki stosunek do używania substancji przez uczniów mają ich rodzice.

Palenie tytoniu i używanie nikotyny w innych formach

Rozpowszechnienie palenia tytoniu było badane w dwóch wymiarach czasowych - całego życia respondenta oraz ostatnich 30 dni przed badaniem. Pierwszy z nich pozwala na ustalenie zasięgu zjawiska eksperymentowania z tą substancją, tzn. podejmowania prób palenia tytoniu. Drugi przydatny jest do uchwycenie rozmiarów grupy aktualnie palących, a także palących okazjonalnie lub regularnie.

Dane na temat doświadczeń z paleniem tytoniu zebranych na przestrzeni całego życia zawiera tabela 1.

W czasie całego życia, jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem miało 34,4% uczniów klas pierwszych i 43,6% klas trzecich.

Porównanie wyników z 2025 r. z wynikami z 2021 r. oraz 2017 r. wskazuje na brak zmian wskaźnika palenia chociaż raz kiedykolwiek w życiu w latach 2021 i 2017 oraz silny spadek w 2025 r.

Tabela 1. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu

Poziom klasy	Palenie tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nigdy nie palił	44,4	44,8	65,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palił chociaż raz	55,6	55,2	34,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nigdy nie palił	25,3	28,2	53,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palił chociaż raz	74,7	71,8	46,3

Palenie tytoniu jest zróżnicowane ze względu na płeć badanych (tabela 2).

W obu kohortach odsetek uczniów, którzy podejmowali próby z paleniem, jest niemal identyczny wśród dziewcząt, jak wśród chłopców.

Zmiany odsetków uczniów, którzy palili co najmniej raz w czasie swojego życia, przebiegają podobnie u chłopców i dziewcząt – skala spadku nie wykazuje większych różnic.

Tabela 2. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nigdy nie palił	45,9	44,8	66,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palił chociaż raz	54,1	55,2	34,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nigdy nie palił	30,1	30,4	53,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palił chociaż raz	69,9	69,6	46,7

Tabela 2. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nigdy nie palił	42,9	44,6	65,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palił chociaż raz	57,1	55,4	35,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nigdy nie palił	22,0	26,0	54,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palił chociaż raz	78,0	74,0	45,8

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 18,6% piętnasto-szesnastolatków i 26,0% siedemnasto-osiemnastolatków (tabela 3).

Wśród nich, odnotowujemy znaczne zróżnicowanie pod względem nasilenia palenia tytoniu.

Badani z trzecich klas w wyższym odsetku zaliczali się do grupy palących rzadziej niż raz dziennie 15,2% niż uczniowie z młodszej kohorty 10,6%.

Wśród młodzieży ze starszych klas odnotowano podobny odsetek palących codziennie w ilości przekraczającej 10 papierosów dziennie (3,1%), jak wśród pierwszoklasistów – 2,4%.

Tabela 3. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie	77,1	72,4	81,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	6,0	7,2	8,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	4,6	2,7	2,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1-5 papierosów dziennie	7,2	9,9	4,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6-10 papierosów dziennie	1,9	2,7	1,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	11-20 papierosów dziennie	1,8	2,8	1,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	1,4	2,3	1,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie	56,0	58,0	74,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	10,3	10,4	9,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	5,6	5,1	5,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1-5 papierosów dziennie	13,1	10,1	5,8

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6-10 papierosów dziennie	7,7	8,9	1,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	11-20 papierosów dziennie	4,7	4,3	1,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	2,6	3,3	2,0

W latach 2017-2021 wzrósł odsetek piętnasto-szesnastolatków, którzy palili wyroby tytoniowe w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem i nie uległ zmianie analogiczny odsetek młodzieży w wieku siedemnastu-osiemnastu lat. W czasie ostatnich czterech lat w obu kohortach obserwujemy silny spadek odsetka uczniów, którzy palili w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.

Rozpowszechnienie aktualnego palenia okazało się być zależne od płci tylko wśród starszej młodzieży (tabela 4).

Tabela 4. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie	79,0	71,5	79,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	6,5	7,3	8,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	3,4	3,4	2,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1-5 papierosów dziennie	6,7	9,3	4,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6-10 papierosów dziennie	1,8	2,4	2,0

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	11-20 papierosów dziennie	1,6	2,9	1,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	1,0	3,2	2,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie	58,9	61,5	70,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	9,6	6,1	9,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	5,1	5,2	5,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	1-5 papierosów dziennie	10,5	7,9	7,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	6-10 papierosów dziennie	8,5	2,9	2,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	11-20 papierosów dziennie	5,6	1,7	1,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	1,8	2,1	2,1

Tabela 4. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie	75,1	73,5	83,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	5,7	7,0	8,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	5,7	1,9	2,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1-5 papierosów dziennie	7,7	10,3	4,1

Poziom klasy	Częstotliwość palenia tytoniu	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6-10 papierosów dziennie	2,0	3,1	0,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	11-20 papierosów dziennie	2,0	2,8	0,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	1,8	1,4	0,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie	53,9	54,1	77,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mniej niż 1 papieros na tydzień	10,8	14,9	10,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mniej niż 1 papieros dziennie	6,0	5,6	5,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	1-5 papierosów dziennie	15,1	3,6	3,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	6-10 papierosów dziennie	7,1	0,9	0,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	11-20 papierosów dziennie	4,0	0,6	0,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Więcej niż 20 papierosów dziennie	3,2	1,7	1,7

W klasach pierwszych przynajmniej raz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 20,2% chłopców oraz 16,9% dziewcząt. Codzienne palenie w ilościach przekraczających 10 papierosów dziennie deklarowało 4,0% chłopców i 0,7% dziewcząt.

W klasach trzecich w czasie ostatnich 30 dni paliło 29,5% chłopców oraz 22,4% dziewcząt. Odsetki palących codziennie ponad 10 papierosów dziennie wynoszą dla chłopców 3,8% i dla dziewcząt 2,3%.

Warto zauważyć, iż zarówno w klasach pierwszych, jak i trzecich rozpowszechnienie aktualnego palenia tytoniu jest wyższe wśród chłopców, niż wśród dziewcząt. W

młodszej kohorcie przewaga chłopców zaznacza się także, gdy w grę wchodzi palenia więcej niż 10 papierosów dziennie.

Zmiany między 2017 r. i 2021 r. ograniczały się do zwiększenia się odsetka chłopców z młodszej kohorty, którzy palili w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem. W 2025 r. notujemy spadek wszystkich wskaźników, zarówno wśród chłopców, jak wśród dziewcząt.

W 2021 roku po raz pierwszy zapytano uczniów o używanie e-papierosów (tabela 5). Wówczas okazało się ono bardziej rozpowszechnione wśród uczniów klas trzecich niż w grupie pierwszoklasistów, jeśli chodzi o używanie kiedykolwiek w życiu (odpowiednio 74,6% i 59,0%), jak i w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem (odpowiednio 37,8% i 29,2%).

Tabela 5. Używanie e-papierosów kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni.

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	59,0	48,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	29,2	30,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	74,6	59,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	37,8	38,3

W 2025 r. w stosunku do 2021 r. w obu kohortach nastąpił spadek odsetków uczniów, którzy używali e-papierosów kiedykolwiek w życiu (59,2 wśród trzecioklasistów oraz 48,0 wśród pierwszoklasistów) oraz brak istotnych zmian w zakresie używania w czasie ostatnich 30 dni. Oznaczać to może, iż młodzież województwa jest obecnie mniej zainteresowana podejmowaniem eksperymentów w e-papierosami, natomiast ci, którzy już podejmują takie próby w podobnym odsetku jak przed czterema laty, są skłonni je kontynuować.

W 2021 r. w młodszej kohorcie chłopcy w wyższym odsetku niż dziewczęta deklarowali używanie e-papierosów, niezależnie od tego, czy mowa o

doświadczeniach z całego życia, czy tylko z ostatnich 30 dni przed badaniem (tabela 6). W starszej kohorcie natomiast jedynie doświadczenia z ostatnich 30 dni różnicowane były przez płeć badanych, tzn. chłopcy w większym odsetku niż dziewczęta zbierali takie doświadczenia. W 2025 r. nastąpiła istotna zmiana. W młodszej kohorcie oba wskaźniki są wyższe u dziewcząt niż u chłopców, zaś w starszej dominują pod względem obu wskaźników chłopcy.

Tabela 6. Używanie e-papierosów kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni e-papierosów wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	61,9	46,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	32,5	27,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	74,8	61,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	41,2	40,6

Tabela 6. Używanie e-papierosów kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni e-papierosów wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	56,4	50,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	25,8	33,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	74,2	57,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	34,3	36,6

Innym, w Polsce rzadko spotykanym produktem, jest fajka wodna, dość znacznie rozpowszechniona w niektórych krajach europejskich.

Zgodnie z przewidywaniami używanie fajki wodnej badani deklarują w znacznie mniejszym odsetku, niż używanie e-papierosów (tabela 7).

Używanie fajki wodnej okazało się bardziej rozpowszechnione wśród uczniów ze starszej kohorty, niż z młodszej. Jedynie używanie w czasie ostatnich 30 dni nie różnicowało pierwszoklasistów i trzecioklasistów. W 2025 r. w stosunku do 2021 r. w obu kohortach nastąpił spadek odsetków uczniów, którzy próbowali palenia fajki wodnej oraz stabilizację odsetka tych, którzy robili to w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.

Tabela 7. Palenie fajki wodnej kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	13,3	8,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,2	2,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	26,4	13,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	5,1	2,9

W obu badanych kohortach wyższy odsetek chłopców niż dziewcząt deklarował palenie fajki wodnej kiedykolwiek w życiu (tabela 8). Obserwowany w 2025 r. spadek odsetka eksperymentujących z fajką wodną dotyczy na równi chłopców jak i dziewcząt z młodszej. Palenie w czasie ostatnich 30 dni natomiast trochę spadło wśród chłopców ze starszej kohorty.

Tabela 8. Palenie fajki wodnej kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	14,8	10,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,7	2,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	30,1	14,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	6,3	2,5

Tabela 8. Palenie fajki wodnej kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	11,1	6,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	1,7	1,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	22,5	11,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	3,8	3,2

Picie napojów alkoholowych

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. W 2017 r. próby picia miało za sobą 81,4% uczniów z młodszej kohorty i 94,2% uczniów ze starszej (tabela 5). Wyniki dla piętnasto-szesnastolatków

sugerowały fiasko abstynencyjnego paradygmatu profilaktyki. Wyniki z 2021 r. mogły napawać optymizmem. Odsetek uczniów z młodszej kohorty, którzy znają już smak alkoholu w 2021 r. zmniejszył się do 75,5%. Spadek odsetka badanych, którzy w czasie swojego życia chociaż raz pili jakiś napój alkoholowy nie ominął uczniów ze starszej kohorty – w 2017 r. wynosił on 94,2%, zaś w 2021 r. – 89,7%. W 2025 r. obserwujemy kontynuację tej pozytywnej tendencji. Wśród piętnasto-szesnastolatków jedynie 60,8% uczniów ma za sobą doświadczenie wypicia alkoholu. W starszej kohorcie analogiczny odsetek wynosi 72,9%.

W 2025 r. w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem piło jakiekolwiek napoje alkoholowe 48,2% młodszych uczniów i 61,8% uczniów starszych. Tu także notujemy znaczne spadki.

Tabela 9. Picie napojów alkoholowych

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	81,4	75,5	60,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	65,7	62,5	48,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	39,3	40,3	25,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	94,2	89,7	72,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	89,2	83,4	61,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	70,5	67,2	38,8

W sumie wyniki zdają się sugerować, że chociaż jeszcze nie udało się osiągnąć celu, jakim jest zachowanie abstynencji od alkoholu do osiągnięcia pełnoletności, to jednak odnotować trzeba znaczny postęp.

Za wskaźnik względnie częstego używania alkoholu przyjęto picie w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem. Jakiegokolwiek napoje alkoholowe w tym czasie piło 25,8% uczniów z grupy młodszej i 38,8% uczniów z grupy starszej. W przypadku tego wskaźnika relatywny spadek jest jeszcze większy, niż przy poprzednich wskaźnikach.

Tylko niektóre wskaźniki rozpowszechnienia picia alkoholu okazały się zróżnicowane ze względu na płeć (tabela 10).

Tabela 10. Picie napojów alkoholowych wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolewiek w życiu	84,2	75,2	60,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	66,8	61,6	48,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	38,9	39,5	27,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolewiek w życiu	93,2	89,6	73,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	87,6	80,0	61,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	67,9	64,2	40,0

Tabela 10. Picie napojów alkoholowych wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolewiek w życiu	78,7	75,6	61,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	64,8	63,2	48,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	39,7	40,6	24,5

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	94,8	90,2	73,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	90,3	87,3	61,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	72,5	70,7	37,5

Obecnie, w każdej z kohort, wartości wszystkich trzech wskaźników picia dla chłopców i dziewcząt nie różnią się między sobą. W 2021 r. jedynie wskaźniki z młodszej kohorty nie różniły się istotnie między sobą. Znaczące różnice między chłopcami i dziewczętami pojawiały się, gdy rozpatrywano picie w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem w starszej grupie, gdzie odsetek pijących dziewcząt był wyższy niż analogiczny odsetek chłopców.

Otwartym pozostaje pytanie, czy obecne wyniki mogą wskazywać na zhamowanie procesu emancypacji dziewcząt na wymiarze picia napojów alkoholowych.

Konsumpcję poszczególnych typów napojów alkoholowych prześledzić można na przykładzie doświadczeń alkoholowych zebranych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem (tabela 11). Zarówno w pierwszych klasach, jak i wśród młodzieży starszej najwyższe odsetki konsumentów ma piwo, na drugim miejscu jest wódka, a dopiero na trzecim wino. Każdy z trzech typów napojów jest bardziej popularny w klasach trzecich w porównaniu do klas pierwszych.

Tabela 11. Picie poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	39,9	40,9	26,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Cydr	6,7	4,1	3,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Alkopop	4,9	4,8	7,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	18,2	19,9	12,8

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	28,0	32,9	22,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	66,0	60,8	38,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Cydr	14,9	6,4	4,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Alkopop	8,1	9,0	13,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	36,9	36,6	18,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	55,1	59,5	31,5

Wódkę piło, co najmniej raz w ciągu ostatnich trzydziestu dni, 22,1% badanych pierwszoklasistów i 31,5% trzecioklasistów. Picie piwa zdarzyło się w tym czasie większej frakcji badanych – 26,9% pierwszoklasistów i 38,7% uczniów ze starszej kohorty. Wino piło 12,8% młodszej młodzieży objętej badaniem i 18,0% uczniów ze starszej grupy. Mniejszą popularnością cieszą się cydr i alkopop. Do konsumpcji tego pierwszego przyznało się 3,2% pierwszoklasistów oraz 4,7% uczniów klas trzecich. Odsetki konsumentów alkopopu były trochę wyższe (7,7% w młodszej grupie i 13,2% – w starszej).

Porównanie wyników z 2021 r. z wcześniejszymi badaniami ujawnia jedynie wzrost odsetków konsumentów wódki, zarówno w młodszej kohorcie, jak i w starszej. Wyniki z 2025 r. wskazują na spadek frakcji konsumentów każdego z napojów w każdej z kohort, za wyjątkiem alkopopu gdzie mamy do czynienia ze wzrostem oraz cydru, gdzie notujemy brak istotnych zmian.

Płeć wprowadza pewne różnice w obrazie popularności poszczególnych trunków, chociaż nie zmienia ich rankingu. W tabeli 12 zebrano dane o odsetkach chłopców i dziewcząt pijących każdy z trunków w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.

Tabela 12. Picie poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	41,4	43,5	28,3

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Cydr	8,9	4,7	4,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Alkopop	5,3	5,4	7,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	17,5	17,2	14,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	30,5	32,0	23,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	67,5	62,5	42,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Cydr	13,8	8,4	5,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Alkopop	6,2	8,9	12,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	24,8	29,1	15,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	54,8	58,5	33,3

Tabela 12. Picie poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem wg płci – dziewczęta

		2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	38,3	37,5	25,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Cydr	4,1	3,4	1,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Alkopop	4,6	4,0	7,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	19,0	22,8	11,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	25,3	34,1	20,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	65,0	59,4	35,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Cydr	15,8	4,3	3,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Alkopop	9,6	8,9	13,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	45,7	45,0	20,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	55,3	60,9	29,5

W pierwszych klasach, zarówno wśród chłopców jak i wśród dziewcząt na pierwszym miejscu jest piwo potem wódka, wino i dwa względnie nowe napoje alkoholowe.

Podobnie jest w klasach starszych, ranking popularności napojów alkoholowych jest taki sam w grupie chłopców i grupie dziewcząt.

Spadek odsetka konsumentów każdego z napojów w stosunku do 2021 r. obserwowany zarówno w gronie pierwszoklasistów, jak i trzecioklasistów znajduje potwierdzenie także w grupach chłopców i dziewcząt z osobna. Najsilniejsze relatywnie zmniejszenie się odsetków konsumentów dotyczy wina u dziewcząt w każdej z kohort oraz wódki w starszej kohorcie. Odsetki w 2025 r. są tutaj przeszło dwukrotnie niższe niż stwierdzone w 2021 r.

Trzeba zauważyć iż w przypadku większości napojów frakcje ich konsumentów są wyższe u chłopców niż u dziewcząt. Wyjątkiem jest wino, w starszej kohorcie, w większych odsetkach pite przez dziewczęta niż przez chłopców.

Szczególnie niebezpieczne dla zdrowia młodego człowieka, jak również dla porządku publicznego, jest picie w znacznych ilościach, a zwłaszcza w ilościach prowadzących do przekroczenia progu nietrzeźwości. Rozkłady odpowiedzi na pytanie o doświadczanie nietrzeźwości zawiera tabela 13.

Tabela 13. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	32,8	33,4	24,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	25,2	28,5	18,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	10,6	13,1	10,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	63,1	60,4	39,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	48,3	49,0	30,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	21,4	21,5	14,5

Stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyła, chociaż raz w życiu, jedna czwarta piętnasto-szesnastolatków (24,5%) i ponad jedna trzecia uczniów ze starszej grupy (39,9%). W czasie ostatnich 30 dni w stanie silnego upicia się było 10,7% uczniów pierwszych klas oraz 14,5% uczniów trzecich klas. W 2025 r. nastąpił spadek wszystkich wskaźników zarówno w młodszej kohorcie, jak i w starszej.

W 2021 r. wskaźniki silnego upijania się w zasadzie nie były zróżnicowane ze względu na płeć, lub przyjmowały większe wartości dla dziewcząt niż dla chłopców (tabela 14). W 2025 r. role się odwróciły, jeśli występują jakieś różnice, to wyższe wartości pojawiają się u chłopców a nie u dziewcząt.

Można to próbować interpretować jako kolejny symptom odwrotu od zmiany obyczajowej obserwowanej w 2021 r.

Tabela 14. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	32,9	31,1	23,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	24,3	26,0	17,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	11,6	12,6	11,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	62,0	60,6	40,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	50,6	48,4	30,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	21,4	21,5	15,8

Tabela 14. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	32,5	36,2	25,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	26,1	31,5	19,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	9,6	13,5	9,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	64,0	60,2	39,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	46,9	49,5	31,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	21,2	21,3	13,1

Pytaniem uzupełniającym wiedzę o nadmiernym spożyciu alkoholu przez młodzież była próba oszacowania częstości incydentalnego picia nadmiernego, nazywanego z angielska „binge drinking”. Niezależnie od samooceny badanych w kwestii upicia się, w badaniu przyjęto także obiektywną miarę nadmiernego spożycia przy jednej okazji. Taką miarą było 5 drinków lub więcej. W tabeli 15 zestawiono odsetki badanych, którym zdarzało się przekraczać tą miarę. Jeden drink był definiowany jako szklanka/butelka/puszka piwa (ok. pół litra), lub szklanka/butelka/puszka cydru (ok. 0,33 litra), lub szklanka/butelka alcopopsa (ok. 0,33 litra), lub kieliszek wina (ok. 15 cl), lub kieliszek wódki albo innego napoju spirytusowego (ok. 4 cl) względnie szklanka koktajlu alkoholowego.

Tabela 15. Picie nadmierne w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, tzn. wypicie 5 lub więcej drinków

	Częstotliwość	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ani razu	67,6	69,2	79,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1 raz	13,7	12,3	7,2

	Częstotliwość	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	2 razy	7,6	7,7	5,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	3-5 razy	6,7	6,0	3,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6-9 razy	1,9	2,2	1,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	10 lub więcej razy	2,5	2,7	3,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ani razu	40,2	43,8	66,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	1 raz	18,7	16,6	9,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	2 razy	16,2	12,7	8,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	3-5 razy	15,2	14,0	7,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	6-9 razy	3,6	6,7	2,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	10 lub więcej razy	6,1	6,2	6,0

Dane zgromadzone w tabeli 15 pokazują, iż 20,7% pierwszoklasistów oraz 33,3% trzecioklasistów wypilo choć raz pięć „drinków” przy jednej okazji w czasie ostatnich 30 dni.

Warto zauważyć, że w młodszej grupie 8,3% badanych wypijało ponad 5 „drinków” przy jednej okazji, co najmniej, co dziesięć dni. W starszej grupie takich uczniów było niemal dwukrotnie więcej – 15,2%.

Porównując dane z 2025 r. z danymi z wcześniejszych badań odnotować trzeba nasilenie trendu spadkowego odsetka trzecioklasistów, którzy doświadczali chociaż raz w czasie ostatnich 30 dni incydentalnego picia nadmiernego.

Używanie innych substancji psychoaktywnych

Do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak: leki przeciwbólowe, uspokajające i nasenne, czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i obrót nimi są czynami zabronionymi przez prawo. W języku publicystyki substancje te często nazywane są narkotykami.

Dane z tabeli 16 pokazują, że w obu kohortach na pierwszych czterech miejscach pod względem rozpowszechniania używania przynajmniej raz w życiu odnajdujemy następujące substancje: marihuana i haszysz (13,5% w młodszej kohorcie i 23,4% w starszej kohorcie), leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (13,0% w młodszej kohorcie i 17,8% w starszej kohorcie), leki przeciwbólowe używane w celu odurzania się (8,3% w młodszej kohorcie i 8,0% w starszej kohorcie), oraz substancje wziewne (5,2% w młodszej kohorcie i 6,0% w starszej kohorcie).

W starszej kohorcie na kolejnych miejscach znalazły się: ecstasy (5,4%), amfetamina (5,0%), metamfetamina (4,9%), grzyby halucynogenne (4,9%), LSD lub inne halucynogeny (4,5%), kokaina (4,5%), sterydy anaboliczne (4,2%) oraz crack (3,5%).

Pozostałe substancje były używane kiedykolwiek w życiu przez mniej 3% badanych.

Wśród pierwszoklasistów próg rozpowszechnienia 3% osiągnęła jeszcze tylko amfetamina (3,0).

Tabela 16. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu - młodsza kohorta (15-16 lat)

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	23,1	19,9	13,5
Substancje wziewne	10,5	8,5	5,2
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	12,7	13,9	13,0
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	3,8	8,7	8,3
Amfetamina	2,9	4,1	3,0
Metamfetamina	1,8	3,7	2,7
LSD lub inne halucynogeny	3,3	3,6	2,9
Crack	0,8	2,7	2,0
Kokaina	2,2	3,7	2,6
Relevin	0,8	1,7	1,6
Heroina	1,7	1,8	1,8
Ecstasy	2,3	2,3	2,9
Grzyby halucynogenne	1,9	3,4	2,7
GHB	0,6	1,7	1,2
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,8	2,6	2,7

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Alkohol razem z tabletkami	4,3	6,3	6,4
Sterydy anaboliczne	1,9	2,6	2,3
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	10,4	6,8

Tabela 16. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu - starsza kohorta (17-18 lat)

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	46,8	46,0	23,4
Substancje wziewne	9,0	8,6	6,0
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,7	22,8	17,8
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	6,3	10,1	8,0
Amfetamina	7,7	6,6	5,0
Metamfetamina	5,0	4,5	4,9
LSD lub inne halucynogeny	5,7	6,0	4,5
Crack	1,7	1,7	3,5
Kokaina	4,8	3,3	4,5
Relevin	1,2	1,4	2,4
Heroina	2,5	2,0	2,7
Ecstasy	5,2	6,6	5,4
Grzyby halucynogenne	3,1	4,2	4,9
GHB	1,6	1,5	2,7
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,3	3,9	2,9
Alkohol razem z tabletkami	7,0	9,3	8,9
Sterydy anaboliczne	1,7	2,4	4,2
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	31,0	14,3

GHB, stosowany w Polsce jako narkotyk od początku lat dwutysięcznych, używany był kiedykolwiek przez 1,2% badanych z młodszej kohorty oraz 2,7% ze starszej. Substancja ta była używana przez respondentów w niemal identycznym odsetku, jak odsetek respondentów, którzy przyznali się do używania nieistniejącego środka – relevinu (1,6% w młodszej grupie i 2,4% w starszej grupie).

Należy także zwrócić uwagę na bardzo niskie, mieszczące się w wąskim przedziale 2,7-2,9%, rozpowszechnienie używania narkotyków w zastrzykach. Szczególny niepokój powinny budzić natomiast dość znaczne odsetki młodzieży eksperymentującej z alkoholem w połączeniu z lekami (6,4% w młodszej kohorcie i 8,9% w starszej). Z większym rozpowszechnieniem, w starszej kohorcie, mamy do czynienia, gdy analizujemy odsetki badanych przyjmujących łącznie alkohol z przetworami konopi (6,8% w młodszej kohorcie, 14,3% w starszej).

Łączne przyjmowanie różnych substancji jest szczególnie niebezpieczne ze względu na ryzyko szkód zdrowotnych wzmacniane przez efekt możliwej interakcji między substancjami.

Porównanie wyników z 2021 r. z wynikami z 2017 r. ujawniało istotne zmiany jedynie w przypadku marihuany lub haszyszu w młodszej kohorcie oraz leków uspokajających i nasennych używanych bez przepisu lekarza w starszej kohorcie. W pierwszym przypadku obserwowaliśmy spadek, w drugim wzrost odsetka konsumentów. W 2025 r. notujemy kontynuację spadku odsetka sięgających po marihuanę lub haszysz w młodszej kohorcie, a także spadek frakcji trzecioklasistów eksperymentujących z lekami uspokajającymi i nasennymi lub lekami przeciwbólowymi do poziomu z 2017 r.

Dane z tabeli 17 pokazują, że rozpowszechnienie podejmowania prób z substancjami psychoaktywnymi innymi niż alkohol i tytoń zależne jest od płci tylko w przypadku kilku substancji.

Chłopcy, zwłaszcza pierwszoklasiści, częściej niż dziewczęta deklarują próby używania przetworów konopi. Natomiast eksperymentowanie z lekami uspokajającymi i nasennymi oraz lekami przeciwbólowymi w celu odurzenia się znacząco bardziej rozpowszechnione jest wśród dziewcząt, także silniej w pierwszych klasach. Próby łączenia alkoholu z tabletkami spotyka się częściej wśród dziewcząt, niż wśród chłopców. W pierwszych klasach alkohol łączony z przetworami konopi pojawia się częściej u chłopców niż u dziewcząt.

Tabela 17. Używanie substancji chociaż raz w życiu wg płci - młodsza kohorta (15-16 lat) chłopcy

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	25,7	23,0	16,3
Substancje wziewne	9,6	6,4	4,8
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	7,0	8,8	8,8
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	2,2	4,6	5,0
Amfetamina	2,4	4,2	4,2
Metamfetamina	1,6	3,7	3,6
LSD lub inne halucynogeny	4,4	3,9	4,0
Crack	1,2	3,4	3,0
Kokaina	2,8	3,4	3,8
Relevin	1,2	1,7	2,6
Heroina	2,0	1,2	2,8
Ecstasy	2,6	1,7	3,8
Grzyby halucynogenne	2,6	4,7	4,4
GHB	1,0	2,0	2,0
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,4	2,0	4,1
Alkohol razem z tabletkami	2,8	2,4	4,0
Sterydy anaboliczne	2,6	2,7	3,8
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	11,8	9,2

Tabela 17. Używanie substancji chociaż raz w życiu wg płci - młodsza kohorta (15-16 lat) dziewczęta

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	19,8	16,2	10,6
Substancje wziewne	11,7	10,1	5,7
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	18,9	19,8	17,8
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	5,4	13,4	12,0
Amfetamina	3,6	3,9	1,6
Metamfetamina	2,0	3,7	1,6

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
LSD lub inne halucynogeny	2,0	3,4	1,6
Crack	0,5	1,7	0,9
Kokaina	1,6	3,9	1,1
Relevin	0,4	1,7	0,5
Heroina	1,4	2,2	0,7
Ecstasy	2,0	2,8	1,8
Grzyby halucynogenne	1,1	2,0	0,7
GHB	0,2	1,4	0,2
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	2,3	3,4	1,2
Alkohol razem z tabletkami	6,1	10,9	9,2
Sterydy anaboliczne	1,1	2,5	0,7
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	9,2	4,1

Tabela 17. Używanie substancji chociaż raz w życiu wg płci - starsza kohorta (17-18 lat) chłopcy

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	50,1	51,2	24,4
Substancje wziewne	8,5	8,4	5,7
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	7,9	14,3	12,3
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	2,9	7,4	4,8
Amfetamina	6,3	7,5	4,7
Metamfetamina	4,9	5,7	5,3
LSD lub inne halucynogeny	6,3	6,9	5,3
Crack	2,0	2,0	3,9
Kokaina	4,7	4,2	5,1
Relevin	1,3	2,0	2,9
Heroina	1,8	2,6	3,5
Ecstasy	5,6	6,8	6,0
Grzyby halucynogenne	4,3	5,4	6,2
GHB	1,6	1,7	3,3
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,1	4,8	3,7

Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Alkohol razem z tabletkami	3,8	5,0	6,6
Sterydy anaboliczne	2,5	2,8	5,5
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	33,3	14,8

Tabela 17. Używanie substancji chociaż raz w życiu wg płci - starsza kohorta (17-18 lat) dziewczęta

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	44,6	40,6	22,4
Substancje wziewne	9,5	9,1	6,2
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	24,9	32,1	23,5
Leki przeciwbólowe w celu odurzania się	9,0	12,9	11,2
Amfetamina	8,8	5,7	5,2
Metamfetamina	5,2	3,3	4,3
LSD lub inne halucynogeny	5,3	5,0	3,6
Crack	1,5	1,4	3,0
Kokaina	5,0	2,4	3,6
Relevin	1,2	0,7	1,9
Heroina	3,0	1,4	1,7
Ecstasy	5,0	6,4	4,8
Grzyby halucynogenne	2,3	2,9	3,6
GHB	1,7	1,2	2,1
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,5	2,9	1,9
Alkohol razem z tabletkami	9,5	13,9	11,2
Sterydy anaboliczne	1,2	1,9	2,8
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	28,6	13,8

W przypadku pozostałych substancji nie obserwujemy istotnych różnic między chłopcami i dziewczętami.

Za wskaźnik aktualnego używania substancji przyjmuje się zwykle używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (tabela 18). Dane zawarte

w tabeli pokazują, że marihuany lub haszyszu w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem używało 10,9% uczniów z młodszej grupy i 17,5% - ze starszej.

Substancje wziewne aktualnie używało 3,1% pierwszoklasistów i 2,8% trzecioklasistów, zaś amfetaminę 2,4% uczniów z pierwszej grupy i 3,9% - z drugiej.

W 2025 r., w obu kohortach, wyraźnie spadły odsetki użytkowników przetworów konopi. W trzecich klasach skala spadku była większa, niż w klasach pierwszych. W przypadku pozostałych substancji nie obserwujemy istotnych zmian.

Tabela 18. Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	18,7	16,4	10,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	4,9	4,6	3,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	1,0	2,0	2,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Amfetamina	1,7	3,5	2,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Metamfetamina	1,2	3,0	2,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kokaina	1,1	2,2	1,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Crack	0,6	1,8	1,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Heroina	X	1,6	1,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	37,9	35,6	17,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	3,3	2,7	2,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	3,4	3,0	4,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Amfetamina	4,5	3,6	3,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Metamfetamina	3,1	2,0	3,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kokaina	2,8	1,9	3,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Crack	1,2	0,9	2,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Heroina	X	1,0	2,4

Rozpowszechnienie aktualnego używania wybranych substancji w podziale na płeć zawarto w tabeli 19. Jedynie w przypadku używania marihuany lub haszyszu przez pierwszoklasistów obserwujemy zróżnicowanie ze względu na płeć. Chłopcy w większym odsetku niż dziewczęta używali tych substancji.

Tabela 19. Używanie substancji przez chłopców w czasie ostatnich 12 miesięcy

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	21,1	19,4	12,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	4,8	3,8	3,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	1,0	2,0	3,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Amfetamina	1,8	4,0	3,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Metamfetamina	1,0	3,0	3,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kokaina	1,2	2,0	2,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Crack	0,8	2,5	2,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Heroina	X	1,5	2,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	38,9	38,4	18,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	3,2	3,3	3,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	3,9	3,3	5,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Amfetamina	4,6	4,7	4,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Metamfetamina	3,4	2,9	3,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kokaina	3,0	2,2	4,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Crack	1,6	1,6	3,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Heroina	X	1,6	3,3

Tabela 19. Używanie substancji przez dziewczęta w czasie ostatnich 12 miesięcy

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	15,8	13,0	9,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	5,0	4,8	2,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	0,9	2,0	1,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Amfetamina	1,6	3,1	0,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Metamfetamina	1,4	3,1	1,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kokaina	0,9	2,5	0,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Crack	0,5	1,1	0,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Heroina	X	1,7	0,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	37,5	32,6	16,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	3,4	2,0	2,6

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	3,0	2,7	3,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Amfetamina	4,5	2,4	3,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Metamfetamina	2,9	1,0	4,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kokaina	2,7	1,5	2,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Crack	0,9	0,2	1,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Heroina	X	0,5	1,5

Okres ostatnich 30 dni przed badaniem można przyjąć za wskaźnikowy dla względnie częstego, okazjonalnego używania. Palenie marihuany lub używanie innych narkotyków, podobnie jak picie alkoholu, w większości przypadków nie ma charakteru regularnego. Stąd trudno mieć pewność, że wszyscy uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z daną substancją w czasie ostatnich 30 dni na pewno używają jej, co najmniej raz na miesiąc. Można jednak założyć, z pewnym przybliżeniem, że proporcje używających raz na miesiąc wśród tych, którzy nie używali w ostatnim miesiącu, są równe proporcji używających rzadziej, a potwierdzających używanie w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem. Przy takim założeniu można uznać, że 5,5% uczniów pierwszych klas i 9,4% uczniów trzecich klas używa marihuany lub haszyszu, co najmniej raz w miesiącu (tabela 20). Analogiczne odsetki dla substancji wziewnych wynoszą – 1,8% u pierwszoklasistów oraz 2,3% u trzecioklasistów.

Porównanie wyników z 2021 r. z wynikami z 2017 r. ujawniło spadek wielkości tego wskaźnika u uczniów ze starszej kohorty, kontynuowany w 2025 r. W młodszej kohorcie znaczący spadek pojawił dopiero w 2025 r.

Tabela 20. Używanie substancji w czasie ostatnich 30 dni

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	10,5	9,6	5,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	2,1	3,1	1,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	20,2	17,8	9,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	2,2	1,8	2,3

Podobnie jak przy poprzednim wskaźniku istotne zróżnicowanie wiąże się z płcią w odniesieniu do przetworów konopi – chłopcy w większym odsetku niż dziewczęta sięgają często po tę substancję (tabela 21). Tu również odnotować trzeba istotny spadek odsetka dziewcząt ze starszej kohorty sięgających często po marihuanę lub haszysz.

Tabela 21. Używanie substancji w czasie ostatnich 30 dni wg płci

Poziom klasy	Substancja	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Chłopcy - Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	13,0	12,7	7,2
Chłopcy - Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	1,6	2,5	2,6
Chłopcy - Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	20,0	21,8	12,4
Chłopcy - Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	2,8	2,7	3,5
Dziewczęta - Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	7,6	6,2	3,7
Dziewczęta - Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	2,7	3,2	0,9
Dziewczęta - Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	20,6	13,7	6,5
Dziewczęta - Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	1,8	1,0	1,1

W próbie analizy intensywnego używania przetworów konopi posłużono się pytaniami zaczerpniętymi z dwóch testów.

Pierwszy z nich to test przesiewowy skonstruowany w Polsce do identyfikacji problemowych użytkowników marihuany (Problemowe Używanie Marihuany - PUM) wśród nastolatków sięgających po tę substancję (Okulicz-Kozaryn, Sierosławski, 2007). Skrócona wersja tego testu przeznaczona do badań ankietowych składa się z

czterech pytań, na które odpowiedzieć można tylko „tak” lub „nie”. Każde z pytań dotyczy występowania określonego symptomu w czasie ostatnich 12 miesięcy. Badanie walidacyjne testu przesiewowego PUM zrealizowane w 2003 r. wykazało, że wśród nastolatków wystąpienie 2 lub więcej symptomów świadczy o problemowym używaniu marihuany.

Drugim testem zastosowanym w badaniu jest test służący do identyfikowania nadużywania przetworów konopi (Cannabis Abuse Screening Test – CAST). Test ten został opracowany w Francji przez zespół badaczy z Francuskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (Beck & Legleye 2003). Test składa się z sześciu pytań o częstotliwość występowania poszczególnych symptomów nadużywania przetworów konopi w czasie ostatnich 12 miesięcy, na które odpowiada się przy użyciu pięciopunktowej skali od „nigdy” do „bardzo często”.

Test ten nie był walidowany w Polsce, stąd też jego wyniki należy traktować z ostrożnością. Brak empirycznie potwierdzonych w Polsce wartości progowych uniemożliwia identyfikację problemowych użytkowników przetworów konopi. Walidacje tych samych testów przesiewowych w różnych krajach wskazują, że progowe mogą być różne w poszczególnych populacjach (Steiner S., Baumeister S. E. & Kraus L. 2008).

Rozkłady odpowiedzi na pytanie pierwszego testu pokazują, że 6,8% uczniów z klas młodszych i 11,0% uczniów z klas starszych samodzielnie dokonywało zakupu marihuany (tabela 22.). W przypadku 6,2% pierwszoklasistów oraz 7,7% trzecioklasistów palenie jest nie tylko elementem życia towarzyskiego, ale zdarza się też w samotności.

Warto zauważyć, że z powodu używania marihuany lub haszyszu 7,1% badanych z młodszej kohorty oraz 7,4% starszej chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy nie poszło do szkoły lub spóźniło się do niej. Często odczuwana potrzeba palenia marihuany pojawiła się u 5,2% badanych z młodszej grupy oraz 7,3% ze starszej.

Tabela 22. Symptomy problemowego używania marihuany - test przesiewowy PUM

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie pójście lub spóźnienie się do szkoły z powodu marihuany	5,2	5,5	7,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Częsta potrzeba użycia marihuany	5,1	5,8	5,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Samodzielny zakup marihuany	9,8	8,0	6,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palenie konopi samotnie	6,7	6,4	6,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Pozytywny wynik testu (co najmniej 2 symptomy)	7,5	5,9	6,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie pójście lub spóźnienie się do szkoły z powodu marihuany	5,5	6,1	7,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Częsta potrzeba użycia marihuany	6,4	7,2	7,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Samodzielny zakup marihuany	15,7	18,0	11,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palenie konopi samotnie	8,9	10,2	7,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Pozytywny wynik testu (co najmniej 2 symptomy)	9,3	10,6	8,9

W 2021 r. pozytywny wynik testu przesiewowego, czyli potwierdzenie co najmniej 2 symptomów, uzyskało 5,9% pierwszoklasistów oraz 10,6% uczniów ze starszej kohorty. W 2025 r. analogiczne odsetki wyniosły 6,0% oraz 8,9%. Oznacza to, że mniej, więcej, co siedemnasty piętnasto-szesnastolatek oraz co jedenasty siedemnasto-osiemnastolatek używał marihuany w sposób, który może rodzić już problemy. Warto też zauważyć, iż mimo znacznego spadku rozpowszechnienia

zarówno eksperymentowania z przetworami konopi, jak i ich aktualnego, czy nawet względnie częstego używania odsetek uczniów identyfikowanych jako problemowych użytkowników pozostaje bez zmian.

Jak wynika z danych zestawionych w tabeli 23., w obu badanych grupach najczęściej zgłaszanym symptomem zaczerpniętym z drugiego testu było palenie przedpołudniem (7,7% uczniów młodszych i 14,1% uczniów starszych). Na drugim miejscu znalazły się problemy z pamięcią (7,3% uczniów młodszych i 9,8% uczniów starszych), a na trzecim – samotne palenie (6,3% uczniów młodszych i 9,0% uczniów starszych).

Symptomy problemowego używania przetworów konopi były deklarowane przez uczniów z obu poziomów nauczania jako występujące często lub bardzo często w bardzo ograniczonym zakresie. Jedynie w starszej kohorcie problemy z pamięcią w tym kontekście występowały u 5,0% badanych, a bezowocne próby ograniczenia palenia marihuany lub haszyszu pojawiły się u 4,8% badanych.

Tabela 23. Symptomy problemowego używania przetworów konopi - test przesiewowy CAST - młodsza kohorta (15-16 lat)

Symptomy	Nigdy	Rzadko	Od czasu do czasu	Raczej często	Bardzo często
Palenie przedpołudniem	92,6	2,7	2,4	1,1	1,5
Palenie samotnie	93,7	2,6	1,3	0,8	1,6
Problemy z pamięcią po paleniu	92,8	2,6	2,2	1,2	1,3
Przyjaciele lub krewni mówili żeby ograniczyć używanie	95,3	1,3	0,7	1,1	1,6
Bezowocne próby ograniczenia używania	93,5	1,5	1,9	0,5	2,6
Problemy z powodu używania	96,2	1,5	0,5	0,8	0,9

Tabela 23. Symptomy problemowego używania przetworów konopi - test przesiewowy CAST - starsza kohorta (17-18 lat)

Symptomy	Nigdy	Rzadko	Od czasu do czasu	Raczej często	Bardzo często
Palenie przedpołudniem	85,9	6,4	4,2	0,7	2,8
Palenie samotnie	90,9	3,2	1,9	1,7	2,2
Problemy z pamięcią po paleniu	90,1	3,3	1,5	2,4	2,6
Przyjaciele lub krewni mówili żeby ograniczyć używanie	93,6	2,2	1,1	1,0	2,1
Bezowocne próby ograniczenia używania	91,9	1,7	1,7	1,4	3,4
Problemy z powodu używania	93,9	2,4	1,0	0,7	2,1

Dane z tabeli 24 pokazują, że 12,7% młodzieży młodszej i 16,6% młodzieży starszej ma doświadczenia z lekami uspokajającymi i nasennymi przyjmowanymi w celach leczniczych.

Tabela 24. Używanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie, nigdy	90,3	89,1	87,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	7,1	6,0	6,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	2,6	4,9	6,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie, nigdy	88,2	86,6	83,3

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	7,4	7,9	9,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	4,5	5,5	7,2

W tej grupie wyróżnić trzeba około sześć-siedmioprocentową frakcję uczniów, gdzie te uzależniające leki przyjmowano przez trzy tygodnie lub dłużej.

Należy zwrócić uwagę, że zjawisko używania leków uspokajających i nasennych w celach innych niż medyczne ma nieco szerszy zakres niż zjawisko używania ich wedle przepisu lekarza w celach leczniczych.

Podobnie jak w przypadku używania leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza, ich używanie z przepisu lekarza raportowane jest częściej przez dziewczęta niż przez chłopców (tabela 25.). Także przyjmowanie tych leków przez trzy tygodnie lub dłużej zdarza się częściej w odpowiedziach dziewcząt niż chłopców.

Tabela 25. Używanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie, nigdy	92,4	90,7	90,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	6,2	5,9	5,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	1,4	3,4	4,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie, nigdy	93,3	90,8	89,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	4,5	6,1	7,6

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	2,2	3,1	2,9

Tabela 25. Używanie leków uspokajających lub nasennych z przepisu lekarza wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie, nigdy	87,7	87,2	83,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	8,3	6,4	8,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	4,0	6,4	8,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie, nigdy	84,4	81,8	76,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	9,5	9,9	11,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	6,1	8,3	11,9

Problem nowych substancji psychoaktywnych („dopalaczy”)

Problem nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” (smart drugs, legal highs) pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W tym czasie w Polsce narastał szybciej niż w większości krajów naszego kontynentu. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych.

„Dopalacze” oferowane były w większości krajów europejskich, a także w Internecie.

Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego.

Nasza wiedza na temat „dopalaczy” jest nadal niepełna, zarówno na wymiarze farmakologicznym, jak społeczno-kulturowym, co wiązać można z dużą dynamiką tworzenia nowych substancji.

Pojęciem „dopalacze” określano preparaty zawierające w swym składzie substancje psychoaktywne nieobjęte kontrolą prawną. Niektóre z nich są pochodzenia roślinnego, inne – syntetycznego. Dopalacze, w zasadzie przez długi czas, cieszyły się statusem legalności – jednak obrót nimi odbywał się na zasadach pewnego wybiegu stanowiącego ominięcie prawa. W Polsce dopalacze jeszcze do października 2010 r. sprzedawane były w sklepach jako produkty kolekcjonerskie, w innych krajach sprzedawane bywały jako kadzidelka, sole do kąpieli, odświeżacze powietrza, itp.

Z używaniem „dopalaczy” wiąże się wiele zagrożeń. Są to względnie nowe, jeszcze słabo przebadane substancje przyjmowane wedle nowych, nie do końca rozpoznanych wzorów. W efekcie brak doświadczeń z tymi substancjami u użytkowników zwiększa ryzyko powikłań. O niektórych z tych substancji można przypuszczać, że są bardziej niebezpieczne niż ich nielegalne odpowiedniki, inne mogą się okazać całkiem niegroźne. W 2010 r., szpitale raportowały liczne przypadki zatrucia, w tym śmiertelnych. Zgłaszały też trudności w niesieniu pomocy osobom, które przedawkowały dopalacze ze względu na trudny do określenia obraz toksykologiczny. Z drugą falą takich przypadków mieliśmy do czynienia w 2015 r.

W wyniku kolejnych nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii rozszerzano listę substancji nielegalnych wprowadzając na nią coraz to nowe „dopalacze”. Ostatnia nowelizacja ustawy dokonana w 2018 r. (Ustawa 2018) wprowadziła nowe, przełomowe rozwiązanie, w postaci generycznych definicji, cedując jednocześnie na ministra właściwego do spraw zdrowia uzupełniania list substancji zakazanych w drodze rozporządzenia. Takie rozwiązanie legislacyjne pozwala na sprawne i szybkie reagowanie na dynamikę rynku nowych substancji psychoaktywnych. Jednocześnie zatarciu ulega granica między „dopalaczami”, a narkotykami, przynajmniej w sensie prawnym.

Potrzeba rozpoznania epidemiologicznego fenomenu „dopalaczy” skłoniła do wprowadzenia do ankiety kilku pytań na temat kontaktów z tymi substancjami.

Do używania „dopalaczy”, chociaż raz w życiu, przyznało się 7,0% pierwszoklasistów i 7,0% uczniów ze starszej kohorty (tabela 26).

Odsetki aktualnych użytkowników są sporo niższe (wśród uczniów pierwszych klas – 6,2%, wśród uczniów trzecich klas – 6,3%). W czasie ostatnich 30 dni po substancje te sięgało tylko 3,9% pierwszoklasistów oraz 4,5% trzecioklasistów. Te niskie odsetki wiązać można ze znacznym ograniczeniem dostępności „dopalaczy” oraz szeroką akcją informującą o zagrożeniach związanych z używaniem tych substancji.

W czasie ostatnich czterech lat nie nastąpiły większe zmiany wskaźników używania nowych substancji psychoaktywnych, czyli „dopalaczy”.

Tabela 26. Używanie „dopalaczy”

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	5,2	6,8	7,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,4	5,7	6,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,4	4,3	3,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	8,8	7,0	7,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	4,0	4,1	6,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,5	2,9	4,5

Używanie „dopalaczy” nie jest różnicowane przez płeć badanych (tabela 27). Odsetki używających wśród chłopców są podobne do odsetków obserwowanych u dziewcząt.

Tabela 27. Używanie „dopalaczy” wg płci – chłopcy

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	5,6	7,8	7,8

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,3	6,6	6,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,5	5,3	4,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	7,4	5,7	6,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,9	4,6	6,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	3,4	3,1	5,9

Tabela 27. Używanie „dopalaczy” wg płci – dziewczęta

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	5,0	6,0	6,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,6	3,7	5,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,3	3,2	3,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	9,9	8,1	7,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	4,2	4,5	6,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	1,9	2,5	3,1

Dane z tabeli 28. ilustrują, w jakiej postaci „dopalacze” były używane przez badanych w czasie ostatnich 12 miesięcy.

Tabela 28. Używanie „dopalaczy” – postać substancji używanej w czasie ostatnich 12 miesięcy

Poziom klasy	Postać substancji	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mieszanki ziołowe do palenia	7,5	6,5	5,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Proszek, kryształki, lub tabletki	1,9	3,1	2,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Płyn	0,3	1,6	1,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Inne	2,7	3,9	2,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mieszanki ziołowe do palenia	12,4	9,4	6,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Proszek, kryształki, lub tabletki	4,0	4,2	3,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Płyn	1,4	1,3	2,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Inne	2,6	2,8	4,0

Najczęściej „dopalacze” używano w postaci mieszanki ziołowej do palenia (5,1% uczniów młodszych, 6,0% uczniów starszych). Nowe substancje psychoaktywne pod innymi postaciami były wykorzystywane znacznie rzadziej.

Zmiany między 2017 r., a 2021 r. ograniczają się do spadku odsetka uczniów ze starszej kohorty, którzy nowe substancje psychoaktywne przyjmowali pod postacią mieszanek ziołowych do palenia. Spadek ten kontynuowany był także w 2025 r.

Oczekiwania wobec alkoholu i przetworów konopi oraz motyw picia

Sięganie po napoje alkoholowe oraz rozmiary picia zależne są, przynajmniej w pewnym stopniu, od postaw i oczekiwań wobec alkoholu. W jednym z pytań ankiety prosiliśmy badanych o określenie na pięciopunktowej skali szacunkowej, na ile prawdopodobne jest ich zdaniem, że doświadczą po alkoholu wymienionych w pytaniu konsekwencji (tabela 29).

Wśród poddanych ocenie respondentów następstw picia znalazły się konsekwencje negatywne i pozytywne. Dla uproszczenia obrazu spróbujmy zbudować rankingi spodziewanych konsekwencji negatywnych i pozytywnych opierając się na odsetkach odpowiedzi „bardzo prawdopodobne”.

W pierwszych klasach w zakresie następstw negatywnych na pierwszym miejscu znalazły się szkody zdrowotne (14,4%) na drugim – obawa, że zrobi się coś, czego będzie się potem żałowało (13,7%), na trzecim – złe samopoczucie, tj. mdłości, (13,1%), a na czwartym – kac (10,7%). Jeszcze mniejsze odsetki badanych obawiają się kłopotów z policją (8,7%) lub utraty kontroli nad własnym piciem (6,3%).

Wśród konsekwencji pozytywnych najwięcej uczniów z młodszej grupy wymienia świetną zabawę (15,7%), a w dalszej kolejności - poczucie odprężenia (15,0%), zapomnienie o swoich problemach (13,3%) i towarzyskość (12,9%). Najrzadziej wymieniana jest poczucie szczęścia (12,1%).

W klasach trzecich ranking następstw negatywnych wygląda trochę inaczej niż w klasach pierwszych. Najczęściej wymienianą konsekwencją negatywną były szkody zdrowotne (12,5%), na drugim – złe samopoczucie, tj. mdłości (11,3%), na trzecim – kac (11,1%), a na czwartym – obawa, że zrobi się coś, czego będzie się potem żałowało (9,8%). Badani w jeszcze mniejszych odsetkach obawiają się kłopotów z policją (6,8%) lub utraty kontroli nad własnym piciem (5,8%).

Tabela 29. Oczekiwania wobec alkoholu - młodsza kohorta (15-16 lat)

Antycypacje	Bardzo prawdopodobne	Prawdopodobne	Nie wiadomo
Poczuje się odprężony	15,0	20,7	44,3
Będę miał kłopoty z policją	8,7	7,8	47,1
Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	14,4	16,5	43,0
Poczuje się szczęśliwy	12,1	17,1	47,4
Zapomnę o swoich problemach	13,3	13,8	46,8
Nie będę w stanie przestać pić	6,3	4,5	44,5
Będę miał kaca	10,7	11,8	46,6
Będę bardziej przyjazny i towarzyski	12,9	15,2	48,5
Zrobię coś, czego będę żałował	13,7	13,7	45,1
Będę się świetnie bawić	15,7	17,0	45,7
Zrobi mi się niedobrze	13,1	13,5	45,4

Antycypacje	Mało prawdopodobne	Zupełnie nieprawdopodobne
Poczuje się odprężony	5,7	14,4
Będę miał kłopoty z policją	11,5	25,0
Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	10,8	15,3
Poczuje się szczęśliwy	6,7	16,7
Zapomnę o swoich problemach	7,4	18,7
Nie będę w stanie przestać pić	13,8	30,9
Będę miał kaca	11,3	19,6
Będę bardziej przyjazny i towarzyski	5,6	17,8
Zrobię coś, czego będę żałował	8,1	19,4
Będę się świetnie bawić	4,5	17,1
Zrobi mi się niedobrze	10,2	17,9

Tabela 29. Oczekiwania wobec alkoholu - starsza kohorta (17-18 lat)

Antycypacje	Bardzo prawdopodobne	Prawdopodobne	Nie wiadomo
Poczuje się odprężony	16,6	25,1	38,0
Będę miał kłopoty z policją	6,8	7,6	43,4
Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	12,5	19,4	44,9
Poczuje się szczęśliwy	11,6	20,8	45,0
Zapomnę o swoich problemach	12,6	16,9	43,8
Nie będę w stanie przestać pić	5,8	5,5	38,0
Będę miał kaca	11,1	15,3	43,5
Będę bardziej przyjazny i towarzyski	13,9	22,8	44,9
Zrobię coś, czego będę żałował	9,8	14,8	45,3
Będę się świetnie bawić	14,8	22,8	44,2
Zrobi mi się niedobrze	11,3	15,7	44,9

Antycypacje	Mało prawdopodobne	Zupełnie nieprawdopodobne
Poczuje się odprężony	6,0	14,3
Będę miał kłopoty z policją	15,5	26,7
Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	9,7	13,5
Poczuje się szczęśliwy	8,3	14,3
Zapomnę o swoich problemach	9,4	17,2
Nie będę w stanie przestać pić	16,9	33,7
Będę miał kaca	12,9	17,2
Będę bardziej przyjazny i towarzyski	4,8	13,6
Zrobię coś, czego będę żałował	10,5	19,6
Będę się świetnie bawić	4,6	13,6
Zrobi mi się niedobrze	10,9	17,2

W zakresie konsekwencji pozytywnych oczekiwania uczniów z klas trzecich także różnią się od antycypacji ich młodszych kolegów. Na dwu pierwszych miejscach znalazły się: poczucie odprężenia (16,6%) oraz świetna zabawa (14,8%), trzecią pozycję zajmuje towarzyskość (13,9%), a czwartą zapomnienie o swoich problemach (12,6%). W sumie uczniowie starsi w nieco wyższych odsetkach niż ich młodszy koledzy potwierdzali prawdopodobieństwo pojawienia się poszczególnych następstw pozytywnych, a w mniejszych – konsekwencji negatywnych.

Porównanie częstości wyborów konsekwencji pozytywnych i negatywnych wskazuje wyraźnie na większą popularność tych pierwszych. Innymi słowy młodzież, zwłaszcza siedemnasto-osiemnastoletnia zdaje się oczekiwać po alkoholu więcej dobrego niż złego. Ta tendencja nie wskazuje na sukces edukacji adresowanej do młodzieży.

W badaniu sondowano także oczekiwanie młodzieży wobec marihuany i haszyszu (tabela 30). Respondenci oceniali prawdopodobieństwo poszczególnych następstw używania marihuany lub haszyszu na skali od „niemożliwe” do „pewne”. Do prezentacji wyników zsumowane odsetki respondentów, którzy wybrali odpowiedź „całkiem prawdopodobne” lub „pewne”.

Podobnie jak w przypadku pytania o alkohol, badani częściej za całkiem prawdopodobne lub pewne uważali konsekwencje pozytywne. Wśród nich na pierwszym miejscu lokuje się „Zwiększenie intensywności radości” (młodsza kohorta – 23,0%, starsza kohorta – 21,9%), na drugim – zwiększenie otwartości (młodsza kohorta – 21,8%, starsza kohorta – 19,9%), a na kolejnych miejscach mniejsza nieśmiałość (młodsza kohorta – 19,4%, starsza kohorta – 19,8%) oraz zwiększenie intensywności doświadczeń (młodsza kohorta – 18,1%, starsza kohorta – 19,6%).

Najczęściej oczekiwanymi konsekwencjami negatywnymi w grupie pierwszoklasistów były trudności z koncentracją (19,2%), a następnie – utrata wątku myślenia (14,9%) oraz trudności w prowadzeniu rozmowy (13,4%).

W starszej kohorcie stawkę konsekwencji negatywnych otwierają trudności z koncentracją (17,0%), a następnie pojawiają się – utrata wątku myślenia (16,8%) i trudności w prowadzeniu rozmowy (12,5%).

Tabela 30. Oczekiwania wobec marihuany i haszyszu - młodsza kohorta (15-16 lat)

Antycypacje	Niemożliwe	Mało prawdopodobne	Może	Całkiem prawdopodobne	Pewne
Bardziej intensywne postrzeganie rzeczy	50,0	6,3	30,0	9,1	4,7
Trudności z prowadzeniem rozmowy	49,5	10,7	26,5	8,6	4,8
Utrata wątku myślenia	48,9	7,8	28,3	9,3	5,6
Mniejsza nieśmiałość	47,1	6,8	26,7	13,5	5,9
Trudności z koncentracją	47,0	6,4	27,3	12,3	6,9
Zwiększenie otwartości	45,6	5,2	27,5	14,9	6,9
Zwiększenie intensywności radości	45,3	5,3	26,4	14,0	9,0
Zwiększenie intensywności doświadczeń	45,9	5,2	30,8	11,3	6,8
Zmniejszenie zahamowań	47,3	6,2	27,2	12,2	7,1
Poczucie bycia prześladowanym przez innych	52,1	10,8	28,2	5,7	3,2

Tabela 30. Oczekiwania wobec marihuany i haszyszu - starsza kohorta (17-18 lat)

Antycypacje	Niemożliwe	Mało prawdopodobne	Może	Całkiem prawdopodobne	Pewne
Bardziej intensywne postrzeganie rzeczy	47,1	7,3	31,2	10,6	3,9
Trudności z prowadzeniem rozmowy	48,2	11,2	28,0	9,5	3,0
Utrata wątku myślenia	46,1	8,3	28,8	11,9	4,9
Mniejsza nieśmiałość	45,0	7,5	27,7	12,2	7,6
Trudności z koncentracją	45,5	7,5	30,0	11,9	5,1
Zwiększenie otwartości	43,1	5,6	31,3	11,6	8,3
Zwiększenie intensywności radości	43,9	5,0	29,2	12,9	9,0
Zwiększenie intensywności doświadczeń	44,4	5,0	30,9	11,8	7,8
Zmniejszenie zahamowań	45,4	7,8	30,2	10,0	6,6
Poczucie bycia prześladowanym przez innych	51,8	14,4	26,1	4,2	3,5

Pytanie o motywy picia napojów alkoholowych pojawiło się po raz pierwszy w 2019 roku. W 2025 r. (tabela 31) uczniowie z młodszej kohorty deklarowali, że

najczęstszymi powodami picia (dla których używano alkoholu często bądź zawsze) było to, że dzięki niemu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne (11,1%), pomaga bawić się na imprezie (12,3%), oraz ponieważ uatrakcyjnia on imprezy i uroczystości (9,9%).

W starszej kohorcie najczęściej w tym kontekście wymieniano następujące motywy: pomaga bawić się na imprezie (16,7%), dzięki alkoholowi spotkania towarzyskie są bardziej zabawne (15,5%) oraz uatrakcyjnia on imprezy i uroczystości (12,6%).

Z kolei w obu kohortach najrzadziej deklarowanymi motywami, dla których alkohol jest pity często bądź zawsze, było używanie go, aby być lubianym (3,0% wśród uczniów z młodszej kohorty i 2,7% wśród uczniów ze starszej kohorty), żeby nie czuć się pominięty (3,1% wśród uczniów z młodszej kohorty i 2,7% wśród uczniów ze starszej kohorty) oraz aby dopasować się do grupy (3,4% wśród uczniów z młodszej kohorty i 3,2% wśród uczniów ze starszej kohorty).

Tabela 31. Motywy picia alkoholu przez młodzież (odsetki badanych z młodszej kohorty 15-16 lat)

Motywy	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
Pomaga bawić się na imprezie	72,9	7,3	7,5	6,6	5,7
Pomaga, gdy czujesz się przygnębiony lub nerwowy	80,9	6,7	5,4	3,8	3,2
Żeby poprawić zły nastrój	80,0	5,7	6,5	4,1	3,7
Lubię czuć się w ten sposób	79,6	5,1	5,6	5,1	4,6
Żeby być na haju	83,7	4,3	3,2	3,7	5,1
Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne	73,5	8,4	7,0	5,2	5,9
Dopasować się do grupy	89,1	5,9	1,6	1,3	2,1

Motywy	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
Uatrakcyjnienie imprezy i uroczystości	76,4	7,5	6,3	5,2	4,7
Żeby zapomnieć o swoich problemach	82,1	4,9	3,9	3,8	5,3
To jest fajne	80,5	6,9	5,5	2,8	4,3
Żeby być lubianym	93,3	3,1	0,6	1,3	1,7
Żeby nie czuć się pominięty	92,0	3,4	1,5	1,2	1,9

Tabela 31. Motywy picia alkoholu przez młodzież (odsetki badanych ze starszej kohorty 17-18 lat)

Motywy	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
Pomaga bawić się na imprezie	56,9	12,9	13,5	10,7	6,0
Pomaga, gdy czujesz się przygnębiony lub nerwowy	76,1	9,5	6,5	4,6	3,2
Żeby poprawić zły nastrój	73,5	9,7	7,7	5,7	3,5
Lubię czuć się w ten sposób	67,8	11,7	8,3	6,5	5,7
Żeby być na haju	78,7	8,0	5,4	3,9	4,1
Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne	58,7	12,1	13,7	9,7	5,8
Dopasować się do grupy	86,4	7,2	3,3	1,2	2,0
Uatrakcyjnienie imprezy i uroczystości	62,1	13,3	12,0	7,8	4,8
Żeby zapomnieć o swoich problemach	75,3	9,0	5,2	5,7	4,7

Motywy	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
To jest fajne	73,6	10,1	7,8	3,8	4,6
Żeby być lubianym	91,7	4,0	1,6	0,6	2,1
Żeby nie czuć się pominięty	88,7	6,1	2,5	0,6	2,1

Porównanie rozkładów motywów picia raportowanych w 2025, z wskazywanymi w 2021 r. ujawnia w obu kohortach interesujące zmiany (tabela 32). Wśród pierwszoklasistów wyraźnie spadł odsetek uczniów, którzy wybrali odpowiedź „Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne” W starszej kohorcie nastąpiła taka sama zmiana, a ponadto spadły odsetki uczniów, którzy deklarowali, że motywem jest to, iż alkohol uatrakcyjni imprezy i uroczystości oraz tych, którzy uważają, że picie jest fajne.

Tabela 32. Motywy picia alkoholu przez młodzież (odsetki badanych, którzy piją z danych powodów często lub bardzo często) – młodsza kohorta 15-16 lat

	2021 rok	2025rok
Pomaga bawić się na imprezie	15,1	12,3
Pomaga, gdy czujesz się przygnębiony lub nerwowy	8,6	7,0
Żeby poprawić zły nastrój	10,1	7,8
Lubię czuć się w ten sposób	9,5	9,7
Żeby być na haju	7,4	8,8
Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne	14,0	11,1
Dopasować się do grupy	3,2	3,4
Uatrakcyjni imprezy i uroczystości	11,0	9,9
Żeby zapomnieć o swoich problemach	10,3	9,1
To jest fajne	7,4	7,1
Żeby być lubianym	2,8	3,0
Żeby nie czuć się pominięty	3,1	3,1

Tabela 32. Motywy picia alkoholu przez młodzież (odsetki badanych, którzy piją z danych powodów często lub bardzo często) – starsza kohorta 17-18 lat

	2021 rok	2025rok
Pomaga bawić się na imprezie	33,1	16,7
Pomaga, gdy czujesz się przygnębiony lub nerwowy	9,6	7,9
Żeby poprawić zły nastrój	11,9	9,1
Lubię czuć się w ten sposób	14,3	12,2
Żeby być na haju	10,9	8,0
Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne	29,1	15,5
Dopasować się do grupy	4,2	3,1
Uatrakcyjnić imprezy i uroczystości	26,0	12,6
Żeby zapomnieć o swoich problemach	11,4	10,4
To jest fajne	12,9	8,4
Żeby być lubianym	2,0	2,7
Żeby nie czuć się pominięty	2,5	2,7

Doświadczanie problemów związanych z piciem alkoholu

Picie napojów alkoholowych często sprzyja powstawaniu różnych problemów. Problemy te występować mogą także bez związku z używaniem substancji, jednak picie zwiększa prawdopodobieństwo ich pojawienia się. W jednym z pytań ankiety respondenci otrzymali listę takich problemów z prośbą, aby określili, czy w czasie ostatnich 12 miesięcy stały się ich udziałem w związku z piciem alkoholu. Wyniki zawiera tabela 33.

W 2021 r. w obu kohortach ranking pierwszych dwóch problemów był taki sam. Najbardziej rozpowszechnioną konsekwencją picia alkoholu okazało się zniszczenie rzeczy lub ubrania (4,9% w młodszej kohorcie i 17,7% w starszej kohorcie), a na drugim miejscu ulokowała się poważna kłótnia (4,7% w młodszej kohorcie i 15,0% w starszej kohorcie).

Kolejnymi problemami pod względem rozpowszechnienia w młodszej kohorcie były wypadek lub uszkodzenie ciała (4,7%) oraz bójka (4,4%). W starszej kohorcie zaś na trzecim miejscu było pływanie będąc pod wpływem alkoholu (9,2%), a na kolejnych miejscach była bójka (8,7%) oraz wypadek lub uszkodzenie ciała (8,2%).

W 2025 r. w młodszej kohorcie na pierwszym miejscu spotykamy poważną kłótnię (4,4%), na drugim miejscu - zniszczenie rzeczy lub ubrania (3,5%), a na trzecim bójkę (3,3%). W starszej kohorcie natomiast najczęściej wskazywano na zniszczenie rzeczy lub ubrania (8,5%), a następnie na poważną kłótnię (7,5%), wypadek lub uszkodzenie ciała (6,7%) oraz pływanie będąc pod wpływem alkoholu (5,5%).

Warto zauważyć, iż w ślad za spadkiem rozpowszechnienia picia napojów alkoholowych nastąpił spadek odsetków uczniów doświadczających poszczególnych problemów, zwłaszcza tych bardziej rozpowszechnionych. U pierwszoklasistów największy spadek nastąpił w przypadku wypadku lub uszkodzenia ciała, kłopotów z policją oraz samouszkodzeń (każda z różnic 1,8 punktu procentowego). W starszej kohorcie zaś w przypadku zniszczenie rzeczy lub ubrania (9,2 punktów procentowych), poważnej kłótni (7,5 punktów procentowych) oraz bójki (4,0 punkty procentowego).

Tabela 33. Doświadczania poszczególnych problemów związanych z alkoholem w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych) – młodsza kohorta 15-16 lat

Problemy	2021 rok	2025 rok
Bójka	4,4	3,3
Wypadek lub uszkodzenie ciała	4,7	2,9
Zniszczenie rzeczy lub ubrania	4,9	3,5
Poważna kłótnia	4,7	4,4
Stałe(a)ś się ofiarą rabunku lub kradzieży	1,3	1,4
Kłopoty z policją	3,7	1,9
Korzystanie z pomocy medycznej z powodu zatrucia alkoholem	1,3	1,1
Korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała	1,5	0,9
Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)	2,5	1,2

Problemy	2021 rok	2025 rok
Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne	1,6	1,2
Samouszkodzenia	3,1	1,3
Kierowanie pojazdem będąc pod wpływem alkoholu	1,7	1,6
Spowodowanie wypadku będąc pod wpływem alkoholu	1,2	0,6
Pływanie będąc pod wpływem alkoholu	2,9	2,4

Tabela 33. Doświadczania poszczególnych problemów związanych z alkoholem w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych) – starsza kohorta 17-18 lat

Problemy	2021 rok	2025 rok
Bójka	8,7	4,7
Wypadek lub uszkodzenie ciała	8,2	6,7
Zniszczenie rzeczy lub ubrania	17,7	8,5
Poważna kłótnia	15,0	7,5
Stałe(a)ś się ofiarą rabunku lub kradzieży	2,2	1,8
Kłopoty z policją	6,3	4,8
Korzystanie z pomocy medycznej z powodu zatrucia alkoholem	1,3	2,4
Korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała	1,8	2,6
Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)	6,7	3,1
Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne	4,5	2,9
Samouszkodzenia	5,3	3,8
Kierowanie pojazdem będąc pod wpływem alkoholu	3,6	4,1
Spowodowanie wypadku będąc pod wpływem alkoholu	1,1	1,8
Pływanie będąc pod wpływem alkoholu	9,2	5,5

W starszej kohorcie rozpowszechnienie 4 problemów nieznacznie wzrosło - najbardziej w przypadku korzystania z pomocy medycznej z powodu zatrucia alkoholem (1,1 punktu procentowego), jednak wzrosty te są na tyle nikłe, że można mówić o stabilizacji.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Aby zbadać dostępność poszczególnych substancji psychoaktywnych prosiliśmy respondentów o oszacowanie, na ile trudne byłoby dla nich zdobycie każdej z nich, gdyby tego chcieli. Skala odpowiedzi wyznaczona była przez dwie skrajne możliwości: „Niemożliwe” oraz „Bardzo łatwe”. Pozostawiono też możliwość odpowiedzi „nie wiem”. Ocenie badanych poddano dostępność napojów alkoholowych, leków uspokajających i nasennych, substancji wziewnych oraz poszczególnych środków nielegalnych. Pełen rozkład odpowiedzi uczniów przedstawia tabela 34.

Należy zwrócić uwagę, że w ocenach respondentów poziom dostępności napojów alkoholowych jest wysoki. Uczniowie pierwszych klas, a więc młodzież w wieku 15-16 lat, uznali za bardzo łatwe do zdobycia: piwo – 36,3%, wino – 27,6% i wódkę – 30,8%. Jedynie niewielki odsetek tej grupy badanych uznał za niemożliwe do zdobycia piwo (8,9%), wino (12,3%) i wódkę (14,3%). Młodzież deklaruje podobny poziom dostępu do papierosów. Za bardzo łatwy do zdobycie uznało go 34,5% pierwszoklasistów, za niemożliwy do zdobycie – jedynie 6,1%. Jeszcze łatwiejsze do pozyskania okazały się e-papierosy (40,3 – bardzo łatwe do zdobycia, 8,3% niemożliwe do zdobycia).

Trzeba zauważyć, że większość badanych nie ma dużych trudności z dostępem do napojów alkoholowych, tytoniu i innych wyrobów nikotynowych, mimo że według polskiego prawa sprzedaż i podawanie używek nieletnim jest zabroniona.

Dostępność poszczególnych napojów alkoholowych i tytoniu w ocenach uczniów klas trzecich jest znacznie wyższa, co nie powinno dziwić, bowiem badanym ze starszej grupy do pełnoletniości niewiele brakuje. Zgodnie z oczekiwaniami odsetki deklarujących łatwy dostęp największe są w przypadku tytoniu i piwa, a najmniejsze w przypadku wódki.

Tabela 34. Ocena dostępności poszczególnych substancji - młodsza kohorta (15-16 lat)

Substancja	Nieemożliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Papierosy	6,1	6,7	10,1	25,6	34,5	17,0
e-papieros	8,3	6,5	8,8	22,5	40,5	13,4
Crack	19,8	13,0	12,8	11,8	11,1	31,4
Piwo	8,9	4,9	11,9	23,9	36,3	14,1
Cydr	17,4	7,6	10,7	9,1	13,8	41,6
Alcopops	17,6	10,1	13,8	11,7	15,8	31,1
Wino	12,3	8,4	13,6	19,3	27,6	18,9
Wódka	14,3	9,3	11,1	18,3	30,8	16,1
Marihuana lub haszysz	28,1	14,8	11,0	14,8	11,5	19,9
Amfetamina	40,5	16,0	9,5	6,0	6,2	21,8
Metamfetamina	40,1	16,4	8,8	5,7	6,0	23,1
Leki uspokajające lub nasenne	24,6	9,3	10,4	17,3	21,5	16,8
Ecstasy	39,6	14,0	8,2	6,2	6,0	25,9
Kokaina	40,7	15,9	8,4	6,3	6,7	21,9
Heroina	41,6	15,6	8,7	5,4	5,2	23,4
Dopalacze	37,3	14,1	10,2	7,6	7,0	23,7

Tabela 34. Ocena dostępności poszczególnych substancji - starsza kohorta (17-18 lat)

Substancja	Nieemożliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Papierosy	4,4	4,0	7,4	28,2	41,6	14,6
e-papieros	6,5	4,0	7,6	23,6	47,2	11,2
Crack	16,2	9,5	13,0	13,9	14,4	33,1
Piwo	6,3	6,1	7,1	23,8	46,8	9,9

Substancja	Nieemożliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Cydr	13,4	7,9	9,3	11,6	18,8	39,0
Alcopops	13,2	8,7	11,5	15,3	23,5	27,9
Wino	8,5	7,1	7,9	23,5	37,6	15,5
Wódka	9,6	6,8	9,7	21,7	39,6	12,6
Marihuana lub haszysz	22,5	11,3	11,4	19,5	15,7	19,5
Amfetamina	36,9	14,7	10,3	8,6	7,9	21,7
Metamfetamina	36,9	15,2	10,5	7,8	7,1	22,5
Leki uspokajające lub nasenne	22,2	6,5	9,5	22,8	21,9	17,0
Ecstasy	35,4	13,8	10,5	8,3	8,2	23,8
Kokaina	36,1	16,1	10,5	8,1	7,1	22,1
Heroina	38,2	16,3	10,9	6,0	6,1	22,6
Dopalacze	36,3	12,7	10,5	8,1	8,0	24,5

Odpowiedź „Bardzo łatwe” padła w przypadku papierosów ze strony 41,6% starszej młodzieży, w przypadku piwa – 46,8%, wina – 37,6% i wódki – 39,6%. Jedynie niewielki odsetek tej grupy badanych uznał za niemożliwe do zdobycia: papierosy – 4,4%, piwo – 6,3 %, wino – 8,5% i wódkę – 9,6%.

Dostęp do leków uspokajających i nasennych jest też zdaniem młodzieży znacznie trudniejszy. Bardzo łatwo byłoby je dostać 21,5% respondentów z młodszej grupy i 21,9% starszych uczniów, niemożliwe do zdobycia byłoby to dla 24,6% badanych w pierwszej grupie i dla 22,2% z drugiej.

Należy odnotować, że dostępność substancji nielegalnych oceniana jest niżej. Odsetki uczniów młodszych, którzy uważają je za niemożliwe do zdobycia, wahają się od 28,1% w przypadku konopi indyjskich do 41,6% w przypadku heroiny. Odsetki młodzieży klas pierwszych stwierdzającej, że byłoby jej bardzo łatwo dostać poszczególne substancje, wahają się od 11,5% w przypadku konopi indyjskich do 5,2% w przypadku heroiny. W starszej kohorcie badani w przypadku większości substancji nielegalnych w wyższym odsetku niż młodszy uczniowie uznają je za bardzo

łatwe do zdobycia. Odpowiedzi takich udzieliło w odniesieniu do najbardziej dostępnych konopi 15,7% badanych i najtrudniej dostępnej heroiny – 6,1% badanych.

Na koniec spójrzmy na oceny dostępności „dopalaczy” – 7,0% pierwszoklasistów oraz 8,0% uczniów ze starszej kohorty uznało tę substancję za bardzo łatwą do zdobycia. Brak możliwości dostępu do tych substancji zadeklarowało 37,3% pierwszoklasistów oraz 36,3% trzecioklasistów. W obu kohortach lokują się one na poziomie niższym niż odsetki uczniów z bardzo łatwym dostępem do przetworów konopi.

Odpowiedzi na pytanie o to, czy badanemu kiedykolwiek proponowano jakieś substancje psychoaktywne, dostarczyły innego wskaźnika dostępności. W masmediach ciągle wiele mówi się o agresywnym rozwoju rynku substancji nielegalnych i ich marketingu wśród uczniów. Intencją pytania o propozycje była weryfikacja tych doniesień. Badanym przedstawiono listę środków legalnych i nielegalnych i proszono o zaznaczenie tych, które w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ktokolwiek im proponował. Rozkład odpowiedzi zawarty w tabeli 35 wskazuje na podobne prawidłowości jak przy używaniu poszczególnych substancji.

Tabela 35. Ekspozycja na propozycje poszczególnych substancji (odsetki badanych z młodszej kohorty wiek 15-16 lat)

Substancje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Piwo	64,4	60,1	46,6
Wino	33,6	31,8	20,8
Wódka	46,4	47,0	35,6
Marihuana lub haszysz	24,8	22,7	13,3
LSD	4,5	4,7	4,8
Amfetamina	4,8	6,2	4,0
Leki uspokajające lub nasenne	6,0	9,3	8,7
Crack	2,2	4,2	3,8
Kokaina	4,1	5,7	5,0
Ecstasy	3,6	4,6	4,2

Substancje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Heroina	3,0	3,6	3,1
Sterydy anaboliczne	2,9	3,0	4,2
Polska heroina (kompot)	3,5	4,1	3,6
Bimber	17,6	19,5	13,5

Tabela 35. Ekspozycja na propozycje poszczególnych substancji (odsetki badanach ze starszej kohorty wiek 17-18 lat)

Substancje	2017	2021	2025
Piwo	86,9	81,6	59,7
Wino	59,9	53,1	32,8
Wódka	76,8	73,5	49,6
Marihuana lub haszysz	43,6	42,5	22,0
LSD	4,3	5,6	5,7
Amfetamina	7,3	8,2	7,2
Leki uspokajające lub nasenne	6,4	10,8	10,2
Crack	3,2	2,6	5,8
Kokaina	4,2	4,9	6,0
Ecstasy	5,9	5,6	6,8
Heroina	3,6	3,5	4,8
Sterydy anaboliczne	3,4	3,0	6,7
Polska heroina (kompot)	3,6	3,1	4,7
Bimber	35,0	34,5	19,9

Najczęściej proponowanym młodzieży środkiem jest bez wątpienia alkohol. Wśród napojów alkoholowych badani z każdej z kohort najczęściej byli narażeni na propozycję piwa, w dalszej kolejności wódki, zaś najrzadziej wina. Ten ranking jest zgodny z rankingiem rozpowszechnienia picia tych napojów.

Z propozycjami dotyczącymi substancji nielegalnych spotykają się mniej liczne frakcje badanych i stosunkowo najczęściej dotyczą one konopi. Otrzymało je, chociaż

raz w czasie ostatnich 12 miesięcy, 13,3% uczniów z klas młodszych i 22,0% uczniów klas starszych. Odsetki uczniów, którym proponowano amfetaminę wynosiły w przypadku piętnasto-szesnastolatków – 4,0% i siedemnasto-osiemnastolatków – 7,2%.

Ecstasy oraz leki uspokajające i nasenne, proponowane były podobnym odsetkom młodzieży z młodszej i starszej grupy (ecstasy: 4,2-6,8%; leki: 8,7-10,2%).

Zwraca uwagę wysoki odsetek uczniów, którzy spotykali się z propozycjami alkoholu nielegalnie wytworzonego domowym sposobem, czyli bimbru. W młodszej grupie z taką ofertą spotkało się 13,5% badanych, w starszej zaś – 19,9%.

Porównanie wyników z 2025 r. z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na podobne tendencje w obu kohortach. Znacząco spadły odsetki uczniów narażonych na propozycje każdego z napojów alkoholowych, marihuany lub haszyszu oraz nielegalnego alkoholu produkowanego domowym sposobem (bimbru).

Kwestie zakupów napojów alkoholowych poruszono w dwóch pytaniach, lokujących ją na wymiarze czasowym ostatnich 30 dni przed badaniem. W pierwszym pytano o częstość zakupów piwa, wina i wódki w sieci sprzedaży detalicznej, w drugim o częstość konsumpcji w takich miejscach, jak pub, bar, kawiarnia, restauracja, dyskoteka.

Odsetki badanych z młodszej kohorty, którzy dokonywali zakupów poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni są ponad dwukrotnie niższe, niż analogiczne odsetki wśród badanych ze starszej kohorty (tabela 36). W obu grupach odsetek dokonujących zakupów piwa jest najwyższy (12,9% pierwszoklasistów i 20,0% trzecioklasistów), a najniższy jest odsetek kupujących wino (6,4% pierwszoklasistów i 9,1% trzecioklasistów).

Większość badanych, dokonujących zakupów wina bądź wódki, robiła to 1-2 razy w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem. Trochę inaczej jest z piwem. Wprawdzie tu również największa frakcja badanych dokonywała zakupów 1-2 razy, ale w starszej kohorcie dość znaczna jest też frakcja kupujących ten napój 3-5 razy w tym czasie.

Tabela 36. Zakupy napojów alkoholowych na wynos w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem

Poziom klasy	Napój	Nie	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20 lub więcej razy
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	87,1	5,3	3,3	1,3	0,7	2,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	93,6	2,8	1,4	0,5	0,7	1,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	88,8	5,2	2,7	1,3	0,5	1,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	80,0	10,8	4,3	1,6	1,0	2,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	90,9	4,6	1,5	0,7	0,4	1,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	84,2	7,9	3,3	1,2	1,2	2,2

W tabeli 37 zestawiono odsetki badanych, którzy dokonywali zakupów poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 przed badaniem w 2017 r. i 2021 r.

Tabela 37. Zakupy napojów alkoholowych na wynos w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem (odsetki badanych)

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	22,8	18,4	12,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	8,2	7,4	6,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	13,9	14,8	11,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	45,9	44,2	20,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	18,8	20,8	9,1

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	43,2	35,2	15,8

Zestawienie to sugeruje spadek w latach 2017-2021 odsetków badanych z młodszej kohorty, którzy dokonywali zakupów piwa oraz spadek frakcji respondentów ze starszej kohorty dokonujących zakupów wódki. Obecnie wszystkie wskaźniki w obu kohortach uległy zmniejszeniu, przy czym odsetek pierwszoklasistów kupujących wino spadł nieznacznie, co należy wiązać z jego bardzo niską wartością już w 2021 r. Uczniowie zostali także zapytani o to, czy spotkali się z odmową sprzedaży napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem ze względu na młody wiek (tabela 38.).

Tabela 38. Odmowy sprzedaży napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem ze względu na młody wiek

Poziom klasy	Napój	Nie	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20 lub więcej razy
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	90,9	3,8	1,9	1,1	0,2	2,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	93,9	1,5	1,2	1,0	0,2	2,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	91,5	3,6	1,4	0,8	0,6	2,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	87,6	7,2	2,4	0,6	0,6	1,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	92,1	3,2	1,9	0,3	0,3	2,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	88,3	5,6	2,1	1,1	0,8	2,0

W młodszej kohorcie uczniowie najczęściej raportowali odmowy sprzedaży piwa (9,1%) oraz wódki (8,5%), a najrzadziej – wina (6,0%). W starszej kohorcie

najczęściej raportowano odmowy sprzedaży piwa (12,5%), a następnie wódki (11,6%) i na końcu – wina (7,8%),

W młodszej kohorcie największy odsetek uczniów spotkał się z odmową sprzedaży piwa 1-2 razy (3,8%), a 2,3% badanych nie mogło zakupić piwa z powodu odmowy więcej niż 10 razy. Uczniowie ze starszej kohorty również najczęściej spotykali się z odmową sprzedaży piwa 1-2 razy (7,2%), 10 razy lub więcej odmówiono zakupu 2,3% badanych.

Odsetki badanych, którzy pili poszczególne napoje alkoholowe, w takich miejscach jak: pub, bar, kawiarnia, restauracja, czy dyskoteka są nieco niższe niż analogiczne odsetki dokonujących zakupów w sklepach sprzedających na wynos (tabela 39).

Zarówno wśród pierwszoklasistów, jak i w starszej kohorcie badani w największym odsetku pili piwo (18,8% pierwszoklasistów i 30,5% trzecioklasistów), w nieco mniejszym wódkę (16,6% pierwszoklasistów i 44,4% trzecioklasistów), a najmniejszym wino (13,2% pierwszoklasistów i 25,4% trzecioklasistów). Wyniki te pozostają w zgodzie zarówno z rankingiem popularności poszczególnych napojów, jak i z rankingiem napojów kupowanych na wynos.

Tabela 39. Picie napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem w miejscach publicznych (pub, bar, kawiarnia, restauracja, dyskoteka)

Poziom klasy	Napój	Nie	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20 lub więcej razy
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	81,2	8,7	5,2	2,3	0,8	1,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	90,0	5,5	2,1	1,0	0,3	1,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	83,4	9,2	3,1	1,6	1,2	1,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	69,5	16,8	5,7	3,6	1,0	3,4

Poziom klasy	Napój	Nie	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20 lub więcej razy
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	85,2	8,7	2,6	0,8	0,3	2,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	74,5	13,3	5,8	2,1	1,1	3,1

W tabeli 40 zestawiono odsetki badanych, którzy w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem pili napoje alkoholowe w miejscach publicznych, takich jak: pub, bar, kawiarnia, restauracja, czy dyskoteka w 2017 r., 2021 r. i 2025 r. Zestawienie to sugeruje istotne zmiany w pierwszym czteroleciu jedynie w starszej kohorcie, polegające na spadku odsetka badanych, którzy pili piwo oraz wzroście odsetka tych, którzy pili wódkę.

W latach 2021-2025 nastąpił w obu kohortach silny spadek odsetków uczniów deklarujących picie każdego z napojów, przy czym był on silniejszy w starszej kohorcie. Najsilniejszy spadek, bowiem aż o 18,9 punktów procentowych nastąpił w przypadku picia napojów spirytusowych przez trzecioklasistów.

Tabela 40. Picie napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem w miejscach publicznych (pub, bar, kawiarnia, restauracja, dyskoteka) (odsetki badanych)

Poziom klasy	Napój	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	26,9	26,9	18,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	12,6	13,2	10,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	17,4	20,2	16,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	50,9	46,3	30,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	23,3	22,9	14,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	41,5	44,4	25,5

Warto zauważyć, iż zarówno w młodszej grupie, jak i w starszej, odsetki uczniów, którzy pili w placówkach gastronomicznych, są wyższe niż odsetki dokonujących zakupów na wynos. Jest tak w przypadku każdego z napojów alkoholowych.

Kolejne pytanie mające za zadanie uszczegółowienie wiedzy na temat dostępności substancji psychoaktywnych dotyczyło przetworów konopi i sondowało znajomości miejsc, gdzie można te substancje łatwo nabyć (tabela 41).

Większość respondentów nie orientuje się, gdzie można kupić marihuanę lub haszysz. Odsetek badanych znających takie miejsca jest wyższy wśród starszej młodzieży (36,1%) niż młodszej (29,6%). Warto odnotować, iż odsetek badanych, którzy nie znają miejsc gdzie można łatwo zaopatrzyć się w marihuanę lub haszysz wykazuje trend wzrostowy, czyli spada odsetek znających takie miejsca.

Pierwszoklasiści najczęściej wymieniali w tym kontekście takie miejsca jak: ulica i park (15,5%), a następnie mieszkanie dealera (8,9%), Internet (7,8%), szkołę (6,8%) oraz dyskotekę lub bar (5,3%).

Uczniowie trzecich klas najczęściej wspominali o ulicy i parku (20,1%), a następnie – o mieszkaniu dealera (11,6%), szkołę (9,5%) oraz dyskotecę lub barze (4,9%). Internet jako miejsce gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz wymieniło 11,1% badanych, czyli trochę więcej niż w przypadku pierwszoklasistów.

Tabela 41. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz

Poziom klasy	Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie znam takich miejsc	61,5	66,9	70,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ulica, park	21,0	17,6	15,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Szkoła	8,7	10,7	6,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Dyskoteka, bar	8,8	8,2	5,3

Poziom klasy	Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mieszkanie dealera	16,0	9,7	8,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Internet	10,3	9,3	7,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Inne miejsce	4,7	6,9	10,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie znam takich miejsc	53,6	56,8	63,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ulica, park	22,1	24,8	20,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Szkoła	14,3	14,0	9,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Dyskoteka, bar	15,7	14,0	4,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mieszkanie dealera	22,9	17,1	11,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Internet	9,9	12,0	11,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Inne miejsce	7,7	5,5	15,4

Porównanie wyników z 2025 r. z wynikami z lat 2021 i 2017 ujawnia trendy spadkowe odsetków uczniów, w każdej z kohort, wskazujących na takie miejsca jak dyskoteka, bar oraz mieszkanie dealera. Ponadto w przypadku wszystkich pozostałych miejsc, poza kategorią inne, notuje się spadek między 2021 r., a 2025 r.

Ryzyko związane z używaniem substancji psychoaktywnych w opiniach badanych

Używanie substancji psychoaktywnych, zarówno legalnych, takich jak napoje alkoholowe, czy tytoń, jak nielegalnych takich jak narkotyki, niesie za sobą ryzyko pojawienia się szkód zdrowotnych i społecznych. Ryzyko to jest szczególnie duże,

gdy po substancje te sięgają ludzie bardzo młodzi, nieświadomi tego, co może im grozić. Pewne znaczenie profilaktyczne może tu mieć wiedza na temat wielorakich niebezpieczeństw związanych z ich używaniem. Nie tylko, dlatego że uświadomienie sobie ryzyka skłaniać powinno do ograniczania konsumpcji, ale również, dlatego że stwarza ono szansę zadbania o jak największe zminimalizowanie niebezpieczeństwa powikłań. Zobaczmy, zatem na ile młodzież zdaje sobie sprawę z ryzyka związanego z używaniem różnych substancji.

Przedstawiliśmy badanym listę środków legalnych i nielegalnych i poprosiliśmy, aby na czterostopniowej skali od „nie ma ryzyka” do „duże ryzyko” ocenili ryzyko zaszkodzenia sobie w wyniku używania każdego z nich. W przypadku większości substancji pytano osobno o ryzyko związane z podejmowaniem prób oraz ryzyko wynikające z regularnego używania. Tylko przy napojach alkoholowych, traktowanych zresztą łącznie, oraz przy konopiach wprowadzono trzy poziomy nasilenia używania. W przypadku alkoholu odpowiadają one trzem stylom picia tj.: „małe ilości jednorazowo, ale często”, „duże ilości jednorazowo, ale rzadko” oraz „dużo jednorazowo i często”. W odniesieniu do przetworów konopi trzy poziomy używania odpowiadają eksperymentowaniu, używaniu okazjonalnemu i używaniu regularnemu.

Pełne rozkłady odpowiedzi uczniów zestawiono w tabeli 42.

Tabela 42. Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji - młodsza kohorta (15-16 lat)

Substancje i wzory używania	Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
Pałą papierosy od czasu do czasu	11,8	34,7	33,8	13,1	6,6
Wypalają, co najmniej paczkę papierosów dziennie	5,9	4,1	15,3	68,4	6,4
próbują 1 raz lub 2 razy elektronicznych papierosów	29,0	38,2	15,7	9,4	7,6

Substancje i wzory używania	Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
używają codziennie elektronicznych papierosów	7,2	7,5	27,3	50,3	7,7
Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	9,7	15,3	27,6	39,0	8,5
Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	6,3	3,5	12,3	69,6	8,2
Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	7,1	3,7	17,9	61,1	10,2
Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	15,7	20,0	17,6	32,3	14,5
Pałą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	9,9	13,5	26,5	36,2	14,0
Pałą marihuanę lub haszysz regularnie	6,3	4,7	12,0	62,7	14,2
Próbują 1 raz lub 2 razy esctasy	8,7	13,0	20,5	36,8	21,0
Biorą esctasy regularnie	4,7	2,3	8,2	65,4	19,4
Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	7,0	11,4	20,1	43,7	17,8
Biorą amfetaminę regularnie	4,6	1,7	4,1	73,2	16,3
Próbują 1 raz lub 2 razy syntetycznych kannabinoidów	7,2	10,0	18,0	39,5	25,2

Substancje i wzory używania	Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
Biorą syntetyczne kannabinoidy regularnie	5,4	2,0	5,7	62,9	24,0
Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	15,8	18,8	28,9	25,3	11,2
Biorą „dopalacze” regularnie	10,3	1,7	4,7	72,9	10,4

Tabela 42. Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji - starsza kohorta (17-18 lat)

Substancje i wzory używania	Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
Pałą papierosy od czasu do czasu	14,7	38,2	32,5	8,9	5,7
Wypalają, co najmniej paczkę papierosów dziennie	7,0	5,1	17,0	65,2	5,6
próbują 1 raz lub 2 razy elektronicznych papierosów	35,1	37,2	14,2	6,9	6,5
używają codziennie elektronicznych papierosów	8,4	9,8	28,2	46,4	7,2
Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	10,0	15,1	29,5	37,3	8,1
Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	7,5	3,6	13,3	67,2	8,4

Substancje i wzory używania	Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	8,1	5,6	19,3	57,7	9,3
Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	20,6	22,6	19,0	25,1	12,8
Palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	13,2	16,6	27,2	29,8	13,2
Palą marihuanę lub haszysz regularnie	7,6	5,6	14,6	59,2	13,0
Próbują 1 raz lub 2 razy esctasy	9,8	13,3	20,8	35,9	20,3
Biorą esctasy regularnie	6,3	1,6	6,9	65,8	19,4
Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	8,2	9,9	21,2	42,4	18,2
Biorą amfetaminę regularnie	6,3	1,2	4,2	71,5	16,9
Próbują 1 raz lub 2 razy syntetycznych kannabinoidów	8,7	9,2	18,4	38,3	25,4
Biorą syntetyczne kannabinoidy regularnie	6,9	1,4	5,3	61,7	24,7
Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	14,7	18,0	24,1	29,7	13,6
Biorą „dopalacze” regularnie	11,0	1,8	4,2	69,8	13,4

Zdecydowana większość uczniów dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Tylko bardzo nieliczni stwierdzają, że ich używanie nie może być związane z żadnym negatywnym następstwem. Stosunkowo najwięcej takich odpowiedzi padło przy eksperymentowaniu z papierosami elektronicznymi, marihuaną lub haszyszem, paleniu marihuany lub haszyszu od czasu do czasu, paleniu papierosów od czasu do czasu oraz eksperymentowaniu z „dopalaczami”. Jednak regularne palenie papierosów w ilości, co najmniej jednej paczki dziennie, regularne palenie marihuany lub haszyszu albo regularne używanie „dopalaczy”, traktowane są jako zachowania bardzo ryzykowne. Warto zwrócić uwagę na regularne używaniu papierosów elektronicznych, które wprawdzie także jest częściej uważane za ryzykowne niż eksperymentowanie z nimi, ale znacznie rzadziej niż regularne palenie tytoniu

Analiza rozkładów odpowiedzi wskazuje na nasilenie używania jako główne źródło zróżnicowania ryzyka, w mniejszym stopniu rolę tę pełni rodzaj substancji. Jest tak zarówno w pierwszych klasach, jak i w trzecich klasach szkół średnich.

Eksperymentowanie z tak niebezpiecznym narkotykami, jak amfetamina (43,7% w młodszej grupie i 42,4% w starszej grupie) traktowane jest w sumie jako mniej ryzykowne niż regularne palenie papierosów w ilości co najmniej jednej paczki dziennie (68,4% w młodszej grupie i 65,2% w starszej grupie) lub częste picie w dużych ilościach napojów alkoholowych (69,6% w młodszej grupie i 67,2% w starszej grupie). Ryzyko związane z poszczególnymi substancjami jest jednak również różnicowane przez badanych, chociaż, jak się wydaje, w mniejszym stopniu. Jeśli wziąć pod uwagę tylko odsetki respondentów wybierających odpowiedź „duże ryzyko”, to na poziomie eksperymentowania za najbardziej groźną w opiniach badanych uznać można amfetaminę (43,7% w młodszej grupie i 42,4% w starszej grupie). W przypadku przetworów konopi odsetki te są wyraźnie niższe – 32,3% w młodszej grupie i 25,1% w starszej grupie. Na poziomie regularnego używania badani w największych odsetkach za obarczone dużym ryzykiem uznały używanie amfetaminy (73,3% w młodszej grupie i 71,5% w starszej grupie).

Eksperymentowanie z tą substancją także uznawane jest za bardzo ryzykowne. Niewiele mniej, uczniów regularne używanie nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy”, także traktuje jako bardzo ryzykowne (72,9% w młodszej grupie i 69,8% w starszej kohorcie). Odsetki badanych, którzy uznali

eksperymentowanie z „dopalaczami” za bardzo ryzykowne są w pierwszych klasach (25,3%) jednak niższe, niż przy ocenach eksperymentowania z przetworami konopi (32,3%). Tak wysoka pozycja „dopalaczy” w rankingu postrzeganego ryzyka związanego z regularnym używaniem nowych substancji psychoaktywnych dobrze świadczy o efektach edukacji publicznej w tym zakresie, chociaż nad przekonaniem uczniów o dużym ryzyku eksperymentowania z tym substancjami trzeba jeszcze sporo popracować.

Gdyby na podstawie danych z badania pokusić się o zbudowanie rankingu substancji pod względem ryzyka używania postrzeganego przez młodzież, to na pierwszym miejscu znalazłyby się amfetamina i „dopalacze”, na kolejnym – ecstasy i dalej przetwory konopi, alkohol i tytoń, a na końcu papierosy elektroniczne.

Oceniając ryzyko związane z różnymi stylami picia napojów alkoholowych, za najbardziej niebezpieczny model młodzież uznała częste picie w dużych ilościach. Na drugim miejscu znalazło się rzadsze picie w dużych ilościach, a na trzecim częstsze picie, ale w mniejszych ilościach. Warto także zauważyć, że odsetki badanych uznających palenie marihuany lub haszyszu od czasu do czasu za czynność obarczoną dużym ryzykiem, są wyraźnie niższe od odsetków badanych traktujących którykolwiek styl picia napojów alkoholowych jako bardzo ryzykowne. Oznacza to, że młodzież nie traktuje okazjonalnego używania przetworów konopi jako czegoś, co jest dużo bardziej ryzykowne niż intensywne picie napojów alkoholowych lub tzw. „binge drinking”, czyli incydentalne picia nadmierne. Trzeba dodać, że wedle opinii trzecioklasistów nawet regularne palenie marihuany jest mniej ryzykowne niż wypijanie 4-5 drinków prawie codziennie.

Dane na temat postrzegania ryzyka szkód w efekcie używania substancji psychoaktywnych prowadzą do wniosku, że młodzież jest dość dobrze zorientowana w skali zagrożeń. Nie ulega też ona stereotypom nadal obecnym wśród części starszego pokolenia, według których pojedyncze eksperymenty z narkotykami budzą znacznie większe zagrożenie niż częste używanie w dużych ilościach substancji legalnych, takich jak alkohol czy tytoń. Niepokój może budzić niedocenianie przez starszą młodzież ryzyka związanego z paleniem marihuany, a zwłaszcza eksperymentowania z nowymi substancjami psychoaktywnymi, czyli tzw. „dopalaczami”.

Używanie substancji psychoaktywnych w otoczeniu badanych

Odpowiedzi na pytanie o to, ile osób spośród przyjaciół respondenta używa substancji psychoaktywnych, dostarczają uzupełniającego wskaźnika rozpowszechnienia używania tych środków przez młodzież. Wprawdzie z odpowiedzi respondentów nie można w prosty sposób wyliczyć liczby osób używających poszczególnych środków, ale mogą one w pewnym stopniu pełnić rolę kontrolną wobec oszacowań uzyskanych na podstawie informacji dotyczących używania tych substancji przez respondentów. Wskaźnik rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu badanych można też z pewnymi zastrzeżeniami interpretować jako wskaźnik ryzyka sięgania po te substancje. Znaczne rozpowszechnienie substancji wśród przyjaciół respondenta może zwiększać szanse na to, że będzie on ich używał. Rozkłady odpowiedzi na to pytanie o to, ilu zdaniem respondenta jego przyjaciół używa poszczególnych substancji psychoaktywnych zawiera tabela 48. Badani na to pytanie odpowiadali przy użyciu skali, której krańce wyznaczone były przez odpowiedzi: „nikt” i „wszyscy”.

Przedstawione w tabeli 43 rozkłady odpowiedzi potwierdzają znaczne rozpowszechnienie używania przez młodzież substancji legalnych, przede wszystkim alkoholu i tytoniu. W klasach młodszych tylko 32,3% uczniów nie ma wśród przyjaciół nikogo, kto piłby oraz 22,9% - nikogo, kto by palił. W klasach starszych analogiczne odsetki wynoszą 22,5% oraz 19,7%. Jednocześnie w klasach młodszych 24,3% badanych twierdzi, że co najmniej większość ich przyjaciół pali i 18,3% twierdzi, że większość pije. W klasach starszych takich respondentów było odpowiednio 30,2% i 27,1%. Znacznie mniej rozpowszechnione jest wśród przyjaciół respondentów zjawisko częstego upijania się, 54,6% badanych w klasach pierwszych i 42,3% w klasach trzecich nie przyjaźni się z nikim, kto by się upijał. Odsetek pierwszoklasistów, których przyjaciele w większości upijają się wynosi 7,6%, a analogiczny odsetek wśród uczniów starszych – 13,3%.

W klasach młodszych 24,6% młodych ludzi przyjaźni się z osobami palącymi konopie, w klasach starszych – 37,5%. Zdecydowanie rzadziej badani mają do czynienia z osobami używającymi innych substancji. Zarówno w klasach młodszych

jak starszych przeważająca większość badanych twierdzi, że nikt z przyjaciół nie używa tych środków. Zgodnie z oczekiwaniami rozpowszechnienie używania poszczególnych substancji psychoaktywnych innych niż alkohol w otoczeniu respondentów nie jest jednakowe.

Relatywnie najczęściej spotykamy tu leki uspokajające i nasenne przyjmowane bez przepisu lekarza. Do posiadania wśród przyjaciół osób przyjmujących takie leki w ten sposób przyznało się 16,4% badanych z młodszej grupy i 18,9% ze starszej. Wśród pierwszoklasistów na drugim miejscu jest ekstazy (10,2%), a na trzecim środki wziewne (9,6%). W grupie uczniów klas trzecich ta kolejność jest taka sama – 11,7% badanych ma przyjaciół używających ekstazy, zaś 9,6% – środki wziewne.

Tabela 43. Ocena rozpowszechnienia używania substancji wśród przyjaciół

Poziom klasy	Zachowanie	Nikt	Kilka osób	Sporo	Większość	Wszyscy
Młodsza kohorta (15-16 lat)	palą papierosy	22,9	32,8	20,1	20,0	4,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pije napoje alkoholowe	32,3	32,7	16,7	14,7	3,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	upija się	54,6	27,7	10,1	5,3	2,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pali marihuanę lub haszysz	75,5	16,6	4,6	1,8	1,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	bierze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	83,7	10,6	2,5	1,2	2,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	bierze ekstazy	89,8	6,1	1,3	1,4	1,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	używa środków wziewnych	90,3	5,6	1,6	0,8	1,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	palą papierosy	19,7	30,3	19,7	25,5	4,7

Poziom klasy	Zachowanie	Nikt	Kilka osób	Sporo	Większość	Wszyscy
Starsza kohorta (17-18 lat)	pije napoje alkoholowe	22,5	29,0	21,4	22,7	4,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	upija się	42,3	30,9	13,4	10,7	2,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	pali marihuanę lub haszysz	62,5	25,5	7,9	2,4	1,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	bierze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	81,0	12,4	3,6	1,5	1,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	bierze ecstasy	88,3	6,7	2,3	1,4	1,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	używa środków wziewnych	90,3	5,2	1,6	1,2	1,6

Relacje z rodzicami

Wśród różnych instytucji odpowiedzialnych za wychowanie młodego pokolenia najważniejsza rola zdaje się przypadać rodzinie. Także w kwestii używania substancji rodzina, a szczególnie rodzice, mogą mieć decydujący wpływ. Przyzwolenie ze strony rodziców lub brak zainteresowania stosunkiem dzieci do alkoholu i innych substancji może sprzyjać ich używaniu przez młodych ludzi, a odpowiednio realizowana strategia wychowawcza, może zapobiec podejmowaniu i ponawianiu doświadczeń z substancjami. Doniosłość profilaktycznej roli rodziny podkreślana była przez większość dorosłych badanych w ogólnopolskich badaniach ankietowych (Sierosławski 2004).

W badaniu ESPAD zapytano respondentów o zasady, które panują w ich domach odnoszące się do spędzania czasu wolnego (tabela 44).

Tabela 44. Relacje z rodzicami (odsetki badanych) - młodsza kohorta (15-16 lat)

Relacje	Prawie zawsze	Często	Czasem	Rzadko	Prawie nigdy
Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić w domu	8,1	10,9	19,6	25,9	35,5
Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić poza domem	7,5	13,8	18,8	28,0	31,8
Moi rodzice wiedzą, z kim ja spędzam wieczory	53,4	23,6	11,5	5,2	6,3
Moi rodzice wiedzą, gdzie ja spędzam wieczory	54,0	22,8	11,1	5,6	6,4
Mogę łatwo pożyczyć pieniądze od matki lub ojca	38,3	23,7	23,5	8,2	6,4
Mogę łatwo dostać w podarunku pieniądze od matki lub ojca	34,3	25,9	23,5	9,9	6,4

Tabela 44. Relacje z rodzicami (odsetki badanych) - starsza kohorta (17-18 lat)

Relacje	Prawie zawsze	Często	Czasem	Rzadko	Prawie nigdy
Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić w domu	10,5	10,3	18,9	28,2	32,2
Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić poza domem	10,3	12,1	21,0	26,1	30,6
Moi rodzice wiedzą, z kim ja spędzam wieczory	56,5	19,3	11,7	5,9	6,6

Relacje	Prawie zawsze	Często	Czasem	Rzadko	Prawie nigdy
Moi rodzice wiedzą, gdzie ja spędzam wieczory	56,6	20,3	11,3	5,4	6,5
Mogę łatwo pożyczyć pieniądze od matki lub ojca	42,2	26,6	16,3	7,2	7,7
Mogę łatwo dostać w podarunku pieniądze od matki lub ojca	38,2	24,4	20,8	9,6	6,9

W ocenie większości respondentów, zarówno z młodszej, jak i z starszej kohorty, ich rodzice bardzo rzadko bądź prawie nigdy nie określali ścisłych zasad, co mogą robić w domu (odpowiednio 61,4% i 60,4%) lub poza nim (odpowiednio 59,8% i 56,7%). Natomiast rodzice w większości, co najmniej często, wiedzą z kim ich dzieci spędzają wieczory (77,0% wśród uczniów młodszych oraz 75,8% wśród uczniów starszych) oraz gdzie je spędzają (76,8% w młodszej kohorcie i 76,9% w starszej kohorcie).

Większość uczniów może, przynajmniej często, łatwo pożyczyć pieniądze od rodziców (62,0% wśród pierwszoklasistów i 68,8% w starszej kohorcie), bądź dostać je w podarunku (60,2% w młodszej kohorcie i 62,6% w starszej kohorcie).

Rodzice a używanie substancji przez młodzież

Wśród różnych instytucji odpowiedzialnych za wychowanie młodego pokolenia najważniejsza rola zdaje się przypadać rodzinie. Także w kwestii używania substancji rodzina, a szczególnie rodzice, mogą mieć decydujący wpływ. Przyzwolenie ze strony rodziców lub brak zainteresowania stosunkiem dzieci do alkoholu i innych substancji może sprzyjać ich używaniu przez młodych ludzi, a odpowiednio realizowana strategia wychowawcza może zapobiec podejmowaniu i ponawianiu doświadczeń z substancjami. Doniosłość profilaktycznej roli rodziny potwierdzona jest przez wiele badań i wynika wprost z teorii pedagogicznych spoczywających u podstaw nauki o profilaktyce.

W referowanym tu badaniu zapytano uczniów, czy rodzice pozwalają im pić napoje alkoholowe tylko we własnym towarzystwie, także bez swojej obecności, czy też w ogóle zabraniają picia. Pozostawiono też możliwość odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wyniki zestawiono w tabeli 45.

Tabela 45. Pozwolenie ze strony rodziców na picie napojów alkoholowych

Poziom klasy	Rodzic	Nigdy nie pozwala	Pozwala, ale tylko przy rodzicach	Pozwala także bez obecności rodziców	Trudno powiedzieć
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ojciec	68,8	14,5	3,1	13,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Matka	70,8	14,8	3,5	11,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ojciec	52,9	15,9	10,2	20,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Matka	55,8	15,5	9,8	18,9

Większość badanych pierwszoklasistów deklaruje brak zgody rodziców na picie przez nich alkoholu. 68,8% badanych twierdzi, że na takie zachowanie nie pozwala im ojciec, a 70,8%, że picia zabrania matka. Tylko 3,1% ma pełne przyzwolenie ze strony ojca i 3,5% ze strony matki. Dalsze 14-15% deklaruje, że brak zgody rodziców ogranicza się do picia bez obecności rodziców.

W klasach starszych mniejsze frakcje badanych deklarują bezwarunkowy brak przyzwolenia – 52,9% ze strony ojca i 55,8% ze strony matki. Uczniowie starsi w wielokrotnie wyższych odsetkach niż ich młodszy koledzy mają pozwolenie na picie także bez obecności rodziców (ok. 9-10%).

Nie są zaskoczeniem wysokie odsetki uczniów ze starszej kohorty, którym rodzice pozwalają pić napoje alkoholowe, bowiem część z nich jest już pełnoletnia, a części do owej pełnoletności się zbliża.

Zestawieni frakcji badanych w 2017 r. 2021 r. i 2025 r., którym rodzice bezwarunkowo zabraniają picia alkoholu, zawarte w tabeli 46, wskazuje na wzrost postaw liberalnych u matek uczniów z młodszej, ale i ze starszej kohorty między 2017 r. i 2021 r. W 2025 roku natomiast odnotować trzeba przeciwną tendencję. Odsetki matek, ale też i ojców zabraniających picia swoim dzieciom bardzo silnie wzrosły.

Tabela 46. Zabranianie przez rodziców picia napojów alkoholowych (% badanych, którym rodzice nigdy nie pozwalają na picie napojów alkoholowych)

Poziom klasy	Rodzic	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ojciec	61,1	59,8	68,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Matka	65,0	62,7	70,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ojciec	33,6	29,2	52,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Matka	35,0	30,0	55,8

W starszej kohorcie brak zgody rodziców na picie napojów alkoholowych jest zróżnicowany ze względu na płeć respondenta (tabele 47 i 48). W młodszej kohorcie jest podobnie, ale tylko w przypadku matek. Ogólnie rzecz biorąc rodzice wydają się być bardziej restrykcyjni w stosunku do chłopców. Zwłaszcza matki nie pozwalają częściej chłopcom niż dziewczętom na konsumpcję napojów alkoholowych.

Takie wyniki mogą być efektem przekonania rodziców o bardziej ryzykownym sposobie picia alkoholu przez chłopców, które może prowadzi do częstszych prób wyeliminowania takiego zachowania w ogóle.

Tabela 47. Pozwolenie ze strony rodziców na picie napojów alkoholowych (chłopcy)

Poziom klasy	Rodzic	Nigdy nie pozwala	Pozwala, ale tylko przy rodzicach	Pozwala także bez obecności rodziców	Trudno powiedzieć
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ojciec	68,7	14,3	4,4	12,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Matka	73,1	12,5	3,1	11,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ojciec	57,0	14,8	9,7	18,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Matka	59,3	15,0	7,9	17,8

Tabela 48. Pozwolenie ze strony rodziców na picie napojów alkoholowych (dziewczęta)

Poziom klasy	Rodzic	Nigdy nie pozwala	Pozwala, ale tylko przy rodzicach	Pozwala także bez obecności rodziców	Trudno powiedzieć
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ojciec	68,6	15,0	1,7	14,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Matka	68,2	17,7	3,7	10,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ojciec	48,9	17,3	10,8	23,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Matka	52,5	16,3	11,8	19,4

Korzystanie z mediów społecznościowych i gier wideo

W kwestionariuszu zawarto również pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych, takich jak: Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych, takich jak: komputer, smartfon, konsola, czyli gier wideo.

W pierwszej z tych kwestii podjęto próbę uchwycenia symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak: Twitter, Facebook czy Skype (tabela 49.).

Tabela 49. Symptomy nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook, Skype

Poziom klasy	Symptom	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Przekonanie, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	20,4	22,7	19,6	21,2	16,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zły humor jeśli brak możliwości uczestnictwa w tych mediach	5,9	10,5	20,7	30,2	32,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Przekonanie rodziców, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	14,3	16,0	18,6	25,8	25,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Przekonanie, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	23,1	22,8	19,1	18,5	16,4

Poziom klasy	Symptom	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zły humor jeśli brak możliwości uczestnictwa w tych mediach	6,6	8,9	22,2	30,2	32,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Przekonanie rodziców, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	11,9	15,6	18,8	26,3	27,4

W młodszej grupie 43,1% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu w tych mediach, około 30,3% jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęca na tę aktywność za dużo czasu. Co trzeci (16,4%) ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych mediów. W starszej kohorcie rozkład odpowiedzi jest podobny - analogiczne odsetki wynoszą 45,9%, 27,5% oraz 15,5%.

W kwestii czasu poświęconego na gry na urządzeniach elektronicznych pytano o liczbę dni w tygodniu, w których respondent grał oraz przeciętny czas dziennie przeznaczany na gry.

Rozkład liczby dni w tygodniu zawiera tabela 50.

Tabela 50. Liczba dni spędzony na grach na urządzeniach elektronicznych w czasie ostatnich 7 dni

Poziom klasy	Liczba dni	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie	21,8	22,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	1 dzień	12,0	11,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	2 dni	9,1	10,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	3 dni	9,1	8,9

Poziom klasy	Liczba dni	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	4 dni	6,5	8,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	5 dni	6,8	6,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	6 dni	4,0	4,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	7 dni	30,5	27,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie	28,6	21,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	1 dzień	14,7	11,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	2 dni	9,5	11,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	3 dni	8,2	9,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	4 dni	6,1	7,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	5 dni	6,8	7,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	6 dni	4,3	4,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	7 dni	21,8	27,3

W obu kohortach najliczniejsze frakcje stanowili badani, którzy grali przez wszystkie 7 dni (w obu kohortach 27,3%).

W ogóle nie grało w tym czasie 22,9% pierwszoklasistów oraz 21,6% trzecioklasistów.

W tabeli 51 zaprezentowano rozkłady czasu spędzonego na grach na urządzeniach elektronicznych w typowym dniu roboczym i weekendowym, w czasie ostatnich 7 dni przed badaniem. Analiza typowego dnia roboczego w młodszej kohorcie graczy ujawnia najliczniejszą frakcję badanych, którzy grali 2-3 godziny dziennie (26,0%), mniej osób poświęcało na tą aktywność ok. godziny (15,9%). W przypadku typowego dnia weekendowego dominuje frakcja badanych grających 6 godzin lub więcej (24,6%), ale bardzo liczne są także frakcje badanych grających ok. 2-3 godziny (20,6%) oraz 4-5 godzin (20,2%).

W starszej kohorcie, w typowym dniu roboczym, największy odsetek uczniów poświęcał na grę 2-3 godziny dziennie (27,0%) lub ok. godziny dziennie (16,4%). W

trakcie weekendu dominuje korzystanie z gier 2-3 godziny dziennie (23,1%) oraz 6 godzin lub więcej (23,1%).

Tabela 51. Czas spędzony na grach na urządzeniach elektronicznych w czasie ostatnich 7 dni (odsetki badanych)

Kohorta	Czas	Nie korzystał	Pół godziny lub mniej	Ok. 1 godz.	Ok. 2-3 godz.	Ok. 4-5 godz.	6 godzin i więcej
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Typowy dzień roboczy	23,2	11,9	15,9	26,0	12,9	10,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Typowy dzień weekendowy	18,5	5,9	10,2	20,6	20,2	24,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Typowy dzień roboczy	22,1	12,4	16,4	27,0	11,9	10,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Typowy dzień weekendowy	16,7	6,7	11,1	23,1	19,3	23,1

Uczniowie zostali także zapytani o symptomy nadmiernego korzystania z gier na urządzeniach elektronicznych, takich jak: komputer, smartfon, konsola (tabela 52). W młodszej grupie 21,2% badanych jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęcają na tą aktywność za dużo czasu, 21,7% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu na graniu w gry, a 9,3% badanych ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych gier. W starszej grupie 19,1% badanych twierdzi, że ich rodzice uważają, że poświęcają oni na granie za dużo czasu, 19,2% badanych uważa, że spędza za dużo czasu na graniu w gry, a 10,3% badanych ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych gier.

Tabela 52. Symptomy nadmiernego korzystania z gier na urządzeniach elektronicznych, takich komputer, smartfon, konsola

Poziom klasy	Symptom	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Przekonanie, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	8,8	12,9	18,8	24,8	34,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zły humor jeśli brak możliwości uczestnictwa w tych mediach	3,4	5,9	14,3	26,5	50,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Przekonanie rodziców, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	10,3	10,9	14,7	21,3	42,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Przekonanie, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	8,1	11,1	16,0	26,7	38,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zły humor jeśli brak możliwości uczestnictwa w tych mediach	4,7	5,6	12,5	24,7	52,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Przekonanie rodziców, że spędza się za dużo czasu w tych mediach	8,8	10,3	13,7	20,3	46,9

Gry hazardowe

Sektor gier i zakładów wzajemnych w Polsce, obejmujący takie formy działalności jak: loterie pieniężne, gry liczbowe, zakłady wzajemne, salony gry bingo, kasyna, salony gry na automatach, punkty gry na automatach o niskich wygranych. Gry hazardowe uprawiać można w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS.

Do niedawna w debacie publicznej hazardowi i problemom z nim związanym poświęcało się niewiele uwagi w porównaniu do innych problemów społecznych. Hazard patologiczny, czyli uzależnienie od gier, w powszechnej opinii uznawane jest za stosunkowo marginalne zjawisko dotyczące niewielkiej liczby dorosłych mężczyzn. Hazard problemowy i patologiczny prowadzi do różnego rodzaju problemów zarówno u samych graczy, jak i u ich rodzin oraz najbliższego środowiska społecznego.

Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych skłania do postawienia pytania o rozpowszechnienie uprawiania gier, które z czasem mogą doprowadzić do problemu hazardu.

Tabela 53. Granie w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	21,6	21,5	27,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	12,8	14,8	21,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	6,8	10,2	13,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	23,8	24,9	30,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	14,7	14,8	24,0

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	8,5	9,0	18,1

Dane z tabeli 53 sugerują, że znaczna część młodzieży ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze. Wśród pierwszoklasistów takie doświadczenia zebrali 27,1% badanych, zaś w starszej kohorcie – 30,9% badanych. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem uczestniczyło w grach hazardowych 13,8% pierwszoklasistów i 18,1% trzecioklasistów.

Następne pytanie dotyczyło częstotliwości stawiania pieniędzy w grach hazardowych w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (tabela 54). Najliczniejszą frakcją w obu kohortach stanowiły osoby, które grały raz na miesiąc lub rzadziej (14,4% w młodszej i 13,6% w starszej grupie).

Tabela 54. Częstotliwość stawiania pieniędzy w grach hazardowych w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych)

Poziom klasy	Częstotliwość	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie grał	83,7	73,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Raz na miesiąc lub rzadziej	9,4	14,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	2-4 razy w miesiącu	3,5	5,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	2-3 razy w tygodniu lub częściej	3,4	6,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie grał	83,5	71,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Raz na miesiąc lub rzadziej	10,7	13,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	2-4 razy w miesiącu	2,9	5,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	2-3 razy w tygodniu lub częściej	3,0	9,6

W 2025 r. w stosunku do 2021 r. w obu kohortach wzrosły odsetki uczniów, którzy grali w gry hazardowe. Szczególny niepokój może budzić silny wzrost udziału badanych, którzy grali 2-3 razy w tygodniu lub częściej, zwłaszcza w starszej kohorcie.

W badaniu zastosowano dwa wskaźniki grania problemowego (tabela 55). Pierwszy to potrzeba stawiania w grze coraz większych pieniędzy, a drugi to okłamywanie kogoś ważnego dla respondenta w sprawie tego jak dużo gra w gry hazardowe.

Potrzebę stawiania coraz większych pieniędzy wyraziło 11,9% uczniów klas pierwszych oraz 13,9% uczniów klas trzecich. Kłamanie w sprawie tego jak wiele się gra okazało się mniej rozpowszechnione, do tego zachowania przyznało się 5,4% pierwszoklasistów oraz 7,2% trzecioklasistów. Porównanie wyników z 2021 r. z wynikami z 2017 r. nie ujawniło istotnych zmian, jednak dane za 2025 r. wskazują na wzrostowe trendy obu wskaźników – w każdej z kohort.

Uczniowie, którzy w 2021 r. zadeklarowali oba symptomy, stanowili wśród pierwszoklasistów 2,0%, a wśród trzecioklasistów – 2,1%. Analogiczne odsetki w 2017 r. nie różniły się istotnie od obserwowanych w 2021 r. W 2025 r. notujemy 3,5% pierwszoklasistów oraz 5,7% trzecioklasistów, którzy potwierdzili oba symptomy. Oznacza to istotny wzrost zagrożonych hazardem problemowym w starszej kohorcie.

Tabela 55. Granie problemowe w gry hazardowe

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	8,0	10,0	11,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	3,0	3,1	5,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	7,0	9,0	13,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	2,0	3,5	7,2

W obu badanych kohortach symptomy grania problemowego deklarowane były wielokrotnie częściej przez chłopców niż przez dziewczęta (tabela 56). Zarówno wśród dziewcząt, jak i wśród chłopców potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy raportowana była częściej niż kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra.

Oba symptomy w 2021 r. wystąpiły u chłopców 2,7% w klasach pierwszych i 3,0% w klasach trzecich, zaś u dziewcząt 0,8% w klasach pierwszych i 1,2% w klasach trzecich szkół średnich. W 2025 r. odsetki te były wyższe, zwłaszcza u chłopców. W pierwszych klasach oba symptomy były raportowane przez 5,5% chłopców oraz 1,1% dziewcząt. W starszej kohorcie analogiczne odsetki wyniosły 8,3% u chłopców oraz 3,0% u dziewcząt.

Tabela 56. Granie problemowe w gry hazardowe - chłopcy

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	12,2	13,7	18,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	4,3	4,1	8,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	12,4	13,2	20,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	3,6	4,7	10,5

Tabela 56. Granie problemowe w gry hazardowe - dziewczęta

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	3,0	4,9	4,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	1,6	1,4	1,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	3,2	4,6	7,4

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	0,9	2,2	3,7

Wyniki badania wskazują na rosnące rozpowszechnienie grania problemowego wśród chłopców oraz w mniejszym stopniu wśród dziewcząt.

Formy spędzania czasu wolnego

Dane na temat popularności różnych form spędzania czasu wolnego przez młodzież zawarto w tabeli 57.

W obu kohortach niemal wszyscy badani spędzają czas używając Internetu dla przyjemności. Zdecydowana większość z nich robi to prawie codziennie (88,4% pierwszoklasistów i 90,6% trzecioklasistów).

Tabela 57. Formy spędzania czasu wolnego (odsetki badanych z młodszej kohorty wiek 15-16 lat)

Formy spędzania czasu wolnego	Nigdy	Kilka razy w roku	Raz lub dwa razy na miesiąc	Przynajmniej raz na tydzień	Prawie codziennie
Gra w gry komputerowe	5,2	15,3	17,3	27,0	35,2
Aktywne uprawianie sportu	4,3	7,0	10,6	40,6	37,4
Czytanie książki dla przyjemności	42,3	27,9	13,4	8,8	7,5
Wychodzenie z przyjaciółmi wieczorem	12,4	15,7	24,0	29,8	18,0
Inne hobby	16,4	8,0	14,9	27,8	32,9

Formy spędzania czasu wolnego	Nigdy	Kilka razy w roku	Raz lub dwa razy na miesiąc	Przynajmniej raz na tydzień	Prawie codziennie
Chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego	7,0	13,6	23,8	34,2	21,4
Używanie Internetu dla przyjemności	1,3	0,7	1,9	7,7	88,4
Gra na automatach do gry	65,0	16,1	6,9	3,6	8,5

Tabela 57. Formy spędzania czasu wolnego (odsetki badanych ze starszej kohorty wiek 17-18 lat)

Formy spędzania czasu wolnego	Nigdy	Kilka razy w roku	Raz lub dwa razy na miesiąc	Przynajmniej raz na tydzień	Prawie codziennie
Gra w gry komputerowe	9,5	14,7	16,5	24,4	34,9
Aktywne uprawianie sportu	5,3	8,4	12,1	37,0	37,1
Czytanie książki dla przyjemności	40,5	26,8	15,6	8,4	8,8
Wychodzenie z przyjaciółmi wieczorem	11,7	14,6	21,4	33,6	18,7
Inne hobby	17,9	10,5	14,7	24,4	32,5

Formy spędzania czasu wolnego	Nigdy	Kilka razy w roku	Raz lub dwa razy na miesiąc	Przynajmniej raz na tydzień	Prawie codziennie
Chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego	9,9	12,8	23,4	32,5	21,4
Używanie Internetu dla przyjemności	1,6	0,6	1,1	6,1	90,6
Gra na automatach do gry	67,6	13,5	6,5	3,5	8,8

Trzy inne bardzo popularne formy spędzania czasu wolnego, to aktywne uprawianie sportu, chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego oraz granie w gry komputerowe. Do każdej z nich przyznaje się ponad 90% badanych w każdej z kohort, chociaż odsetki robiących to prawie codziennie są znacznie niższe.

Wśród pierwszoklasistów prawie codziennie 37,4% uprawia sport, 35,2% gra w gry komputerowe, a 21,4% chodzi ze znajomymi do centrum handlowego. W starszej kohorcie prawie codziennie, 37,1% uprawia sport, 34,9% gra w gry komputerowe, a 21,4% chodzi ze znajomymi do centrum handlowego.

Wychodzenie wieczorem z przyjaciółmi oraz uprawiane hobby, to kolejne formy spędzania czasu wolnego bardzo popularne wśród pierwszoklasistów. Wieczorami wychodzi z przyjaciółmi 87,5%, a oddaje się hobby 83,6% badanych. Pierwsza z tych aktywności prawie codziennie absorbuje 18,0%, a ta druga – 32,9% pierwszoklasistów.

Mniejszą popularnością wśród młodzieży cieszy się czytanie książek dla przyjemności (w młodszej kohorcie – 57,6%, w tym 7,5% prawie codziennie, oraz w starszej kohorcie – 59,6%, w tym 8,8% prawie codziennie).

Najrzadziej badani przyznawali się do grania na automatach – 35,1% uczniów z młodszej kohorty oraz 32,3% ze starszej. Prawie codzienne granie raportowało tylko 8,5% badanych pierwszoklasistów oraz 8,8% trzecioklasistów.

Udział w zajęciach profilaktycznych

W obecnym badaniu po raz pierwszy zadano pytania o uczestnictwo respondentów w czasie ostatnich dwóch lat w zajęciach profilaktycznych. Dane na ten temat zawarto w tabeli 58.

W obu kohortach badani w największym odsetku potwierdzili swój udział w zajęciach na temat skutków i możliwych szkód związanych z piciem alkoholu (49,2% pierwszoklasistów i 59,6% trzecioklasistów). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się zajęcia obejmujące tematykę tytoniu (44,8% pierwszoklasistów i 53,7% trzecioklasistów), następnie narkotyków (35,1% pierwszoklasistów i 45,3% trzecioklasistów) i na końcu tej stawki – problematykę hazardu (38,0% pierwszoklasistów i 41,9% trzecioklasistów).

Tabela 58. Udział w zajęciach profilaktycznych na temat skutków i możliwych szkód

Kohorta	Typ zajęć	Nie, nigdy	Jeden raz	Więcej niż jeden raz
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Alkohol	50,8	25,0	24,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Tytoń	55,2	21,7	23,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Narkotyki	64,9	17,1	18,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Hazard	62,0	19,3	18,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Alkohol	40,4	27,9	31,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Tytoń	46,3	25,1	28,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Narkotyki	54,7	24,3	21,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Hazard	58,0	21,0	20,9

Zarówno w pierwszych klasach, jak i w trzecich uczniowie z warmińsko-mazurskiego rzadziej deklarowali uczestnictwo w zajęciach na temat alkoholu, tytoniu oraz

narkotyków. Jedynie pod względem zajęć na temat hazardu raportowanych przez trzecioklasistów znaczna się przewaga województwa nad średnią ogólnopolską.

W kolejnym pytaniu starano się ustalić uczestnictwo w interaktywnych zajęciach profilaktycznych, skierowanych na podniesienie potencjału uczestników w zakresie umiejętności społecznych, osobistych oraz korzystania ze środków masowej komunikacji (tabela 59).

W młodszej kohorcie na pierwsze miejsce wysuwa się trening umiejętności społecznych (44,5% pierwszoklasistów i 51,1% trzecioklasistów). Badani w podobnych odsetkach korzystali z zajęć nakierowanych na podniesienie umiejętności korzystania z massmediów (44,0% pierwszoklasistów i 47,6% trzecioklasistów). Najrzadziej raportowano udział w trening umiejętności osobistych (37,8% pierwszoklasistów i 41,4% trzecioklasistów).

Tabela 59. Udział w interaktywnych zajęciach profilaktycznych w zakresie:

Kohorta	Typ zajęć	Nie, nigdy	Jeden raz	Więcej niż jeden raz
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Trening umiejętności społecznych	55,5	25,4	19,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Trening umiejętności osobistych	62,2	24,3	13,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Umiejętność korzystania z massmediów	56,0	27,7	16,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Trening umiejętności społecznych	48,9	33,7	17,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Trening umiejętności osobistych	58,6	29,5	11,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Umiejętność korzystania z massmediów	52,4	32,7	14,9

Dane na temat realizatorów zajęć profilaktycznych, w których uczestniczyli respondenci zawiera tabela 60. Zarówno w młodszej kohorcie, jak i w starszej w roli realizatora, wedle odpowiedzi uczniów, najczęściej występował nauczyciel (36,9% pierwszoklasistów i 39,0% trzecioklasistów), bądź specjalista z zewnątrz szkoły

(23,0% pierwszoklasistów i 28,3% trzecioklasistów). Znacznie rzadziej w roli realizatora pojawiał się policjant lub prokurator (18,8% pierwszoklasistów i 21,2% trzecioklasistów). Najrzadziej zgłaszano byłego użytkownika narkotyków (4,6% pierwszoklasistów i 5,8% trzecioklasistów).

Tabela 60. Udział w interaktywnych zajęciach profilaktycznych prowadzonych przez:

Kohorta	Typ zajęć	Odsetek
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nauczyciel	36,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Inny pracownik szkoły	12,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Policjant lub prokurator	18,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Specjalista z zewnątrz szkoły	23,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Były użytkownik narkotyków	4,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ktoś inny	17,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nauczyciel	39,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Inny pracownik szkoły	13,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Policjant lub prokurator	21,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Specjalista z zewnątrz szkoły	28,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Były użytkownik narkotyków	5,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ktoś inny	17,0

Wiarygodność wyników

W badaniu zastosowano dwa mechanizmy sprawdzające wiarygodność uzyskanych wyników. Pierwszy, to pytanie o używanie nieistniejącego narkotyku - nazwanego re Levin. Jak pamiętamy z cytowanych już wyników używanie tego środka chociaż raz w życiu zadeklarowało 1,6% pierwszoklasistów oraz 2,4% trzecioklasistów.

Oznaczać to może, że badani w nieznacznym tylko stopniu deklarowali doświadczenia, które nie miały pokrycia w faktach.

Próba przybliżenia skali możliwego zatajania swoich doświadczeń z narkotykami w odpowiedziach na pytania ankiety było pytanie, które brzmiało: Gdybyś kiedykolwiek używał(a) marihuany lub haszyszu, czy sądzisz, że napisał(a)byś to w tym kwestionariuszu? Rozkłady odpowiedzi na to pytanie zawarto w tabeli 61.

Tabela 61. Poziom zaufania respondentów – rozkład odpowiedzi na pytanie o to, czy badany odpowiadając na ankietę przyznałby się do używania marihuany lub haszyszu, gdyby ich używał

Poziom klasy	Już to napisałem w tej ankiecie	Zdecydowanie tak	Chyba tak
Młodsza kohorta (15-16 lat)	19,6	27,6	28,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	27,4	23,3	28,2

Poziom klasy	Chyba nie	Zdecydowanie nie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	9,3	15,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	6,8	14,3

Młodzi uczniowie w wyższych odsetkach niż starsi twierdzili, że nie przyznaliby się do ich używania. W młodszej kohorcie 24,3% uczniów, a starszej 21,1% badanej młodzieży zadeklarowało brak zaufania twierdząc, że nie przyznaliby się do używania marihuany lub haszyszu, gdyby taki fakt miał miejsce.

Województwo warmińsko-mazurskie 2017-2025 na tle kraju 2015-2024

Badania zrealizowane w województwie warmińsko-mazurskim w 2025 r. są czwartym z kolei badaniem ESPAD przeprowadzonym w województwie. Pierwsze takie

badanie zostało tam zrealizowane w 2003 r., drugie w 2017 r., zaś trzecie w 2021 r. Dzięki temu możemy porównać nie tylko wyniki wojewódzkie z 2025 r. z wynikami ogólnopolskimi z 2024 r., ale także zmianę podstawowych wskaźników używania tytoniu, alkoholu i narkotyków przez młodzież w województwie w latach 2017-2025 ze zmianami na scenie ogólnopolskiej, jakie dokonały się w latach 2015-2025. Warto zauważyć, że chociaż porównywalność jest zakłócona przesunięciem w czasie, to jednak w obu przypadkach interwały są podobne.

Zestawienia, które zostaną zaprezentowane w tym rozdziale opatrzyć należy dodatkowymi zastrzeżeniami. Pierwsze zastrzeżenia, to zmiany w kwestionariuszu ESPAD wprowadzane między 2015 r., 2019 r. i 2024 r., które mogą mieć wpływ na porównywalność wyników w czasie, drugie zaś to epidemia COVID-19, która zapewne odcisnęła swoje piętno na ogólnopolskiej dynamice zjawiska w latach 2015-2021, a nie miała wpływu na trendy w latach 2015-2019. To samo zastrzeżenie dotyczy porównań wskaźników wojewódzkich z 2021 r. ze wskaźnikami ogólnopolskimi z 2019 r.

Porównanie wyników z lat 2015-2024 w zakresie palenia tytoniu w całym kraju wskazuje na trend spadkowy wskaźników: palenia chociaż raz, kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 12 miesięcy (tabela 62). W województwie warmińsko-mazurskim w latach 2017-2025 w starszej kohorcie obserwujemy również trend spadkowy, natomiast w młodszej – spadek wskaźników ujawnił się dopiero w 2025 r. Wcześniej w przypadku doświadczeń z całego życia mieliśmy do czynienia ze stabilizacją, zaś w przypadku palenia w czasie ostatnich 30 dni – ze wzrostem.

Tabela 62. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	55,6	55,2	34,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	22,9	27,6	18,6

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	74,7	71,8	46,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	44,0	42,0	26,0

Tabela 62. Palenie tytoniu kiedykolkwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	56,2	49,9	38,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	26,4	23,0	21,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	71,5	65,5	56,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	41,7	35,5	30,0

W efekcie rozpowszechnienie palenia tytoniu w województwie w 2025 r. jest znacznie niższe niż było notowane w skali kraju w 2024 r. Dotyczy to obu kohort oraz obu wskaźników. Stało się tak za sprawą znacznie silniejszych spadków w województwie niż w średnio w Polsce w ostatnich czasach. Jeszcze w poprzednich edycjach ESPAD wskaźniki dla województwa były wyższe od ogólnopolskich.

Porównanie wyników odnoszących się do konsumpcji napojów alkoholowych w województwie warmińsko-mazurskim uzyskanych w 2025 r. z wynikami z wcześniejszych badań na tle zmian w skali ogólnopolskiej w latach 2015-2024 wskazują na jednakowe tendencje w obu badanych kohortach (tabela 63). W obu kohortach wszystkie wskaźniki ulegają trendowi spadkowemu, za wyjątkiem picia w

czasie ostatnich 30 dni przez uczniów z młodszej kohorty województwa. Tu także notujemy spadek w 2025 r., ale poprzedzony stabilizacją w latach 2017-2021.

Porównując wyniki z 2025 r. uzyskane w województwie z wynikami ogólnopolskimi z 2024 r. wskazać trzeba na niższy poziom wszystkich wskaźników w obu kortach w województwie. Największa relatywna różnica pojawia się w przypadku odsetka trzecioklasistów, którzy pili w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem. Ich udział w województwie jest prawie dwukrotnie niższy niż średnio w kraju.

Tabela 63. Picie napojów alkoholowych kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	81,4	75,5	60,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	65,7	62,5	48,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	39,3	40,3	25,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	94,2	89,7	72,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	89,2	83,4	61,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	70,5	67,2	38,8

Tabela 63. Picie napojów alkoholowych kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	83,8	80,0	72,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	71,7	67,9	59,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	48,6	46,7	39,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	95,8	92,8	91,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	92,7	89,0	86,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	82,3	76,1	73,3

Zmiany w konsumpcji poszczególnych typów napojów alkoholowych prześledzimy na przykładzie doświadczeń alkoholowych zebranych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem (tabela 64).

Tabela 64. Picie poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	39,9	40,9	26,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	18,2	19,9	12,8

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	28,0	32,9	22,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	66,0	60,8	38,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	36,9	36,6	18,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	55,1	59,5	31,5

Tabela 64. Picie poszczególnych napojów alkoholowych w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	51,3	47,5	39,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	21,1	24,7	19,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	33,1	33,0	30,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	78,9	72,2	63,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	37,7	43,2	40,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	65,2	60,0	60,0

W 2025 r., w obu kohortach, uczniowie w województwie, w znacznie niższych odsetkach, niż ich rówieśnicy z próby ogólnopolskiej 2024, zaliczali się do konsumentów każdego z napojów alkoholowych.

W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim w młodszej grupie uczniów nieznacznie wzrosły odsetki konsumentów piwa i wina oraz nieco silniej odsetek sięgających po wódkę. W starszej grupie także zmniejszył się udział konsumentów piwa oraz wzrosła frakcja pijących wódkę. W 2025 r., w każdej z kohort, spadły znacznie odsetki konsumentów każdego z napojów alkoholowych.

Porównanie zmian w województwie warmińsko-mazurskim ze zmianami w skali kraju ujawnia przy niektórych napojach podobne tendencje, przy innych - różne. W obu kohortach zarówno w województwie, jak na poziomie kraju mamy do czynienia ze spadkiem konsumentów każdego z napojów w ostatniej edycji badań, z jednym wszakże wyjątkiem. Spadkowi udziału konsumentów wódki wśród trzecioklasistów w województwie towarzyszy bark zmiany na poziomie kraju.

Dane z tabeli 65 ilustrują rozpowszechnienie upijania się w 2017 r., 2021 r. oraz 2025 r.

Tabela 65. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolewiek w życiu	32,8	33,4	24,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	25,2	28,5	18,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	10,6	13,1	10,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolewiek w życiu	63,1	60,4	39,9

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	48,3	49,0	30,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	21,4	21,5	14,5

Tabela 65. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	36,9	33,3	31,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	27,6	26,2	25,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	12,5	11,3	13,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	64,4	56,6	60,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	46,9	44,0	48,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	19,7	18,8	25,9

W 2025 r., w każdej z kohort, uczniowie w województwie, w znacznie niższych odsetkach, niż ich rówieśnicy z próby ogólnopolskiej 2024, przekraczali próg nietrzeźwości niezależnie od tego, czy mowa o doświadczeniach z całego życia, ostatnich 12 miesięcy, czy też ostatnich 30 dni. Trzeba dodać, iż ostatnia edycja badań przyniosła spadek wszystkich wskaźników w województwie, czego nie

stwierdza się w skali kraju, gdzie można mówić o stabilizacji, a nawet o wzroście niektórych wskaźników.

Dane zestawione w tabeli 66 ilustrują zmiany w rozpowszechnianiu używania substancji psychoaktywnych innych niż alkohol lub tytoń, czyli tzw. narkotyków.

Tabela 66. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu – województwo warmińsko-mazurskie młodsza kohorta 15-16 lat

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	23,1	19,9	13,5
Substancje wziewne	10,5	8,5	5,2
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	12,7	13,9	13,0
Amfetamina	2,9	4,1	3,0
LSD lub inne halucynogeny	3,3	3,6	2,9
Crack	0,8	2,7	2,0
Kokaina	2,2	3,7	2,6
Relevin	0,8	1,7	1,6
Heroina	1,7	1,8	1,8
Ecstasy	2,3	2,3	2,9
Grzyby halucynogenne	1,9	3,4	2,7
GHB	0,6	1,7	1,2
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,8	2,6	2,7
Alkohol razem z tabletkami	4,3	6,3	6,4
Sterydy anaboliczne	1,9	2,6	2,3
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	10,4	6,8

Tabela 66. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu – województwo warmińsko-mazurskie starsza kohorta 17-18 lat

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Marihuana lub haszysz	46,8	46,0	23,4
Substancje wziewne	9,0	8,6	6,0
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,7	22,8	17,8
Amfetamina	7,7	6,6	5,0
LSD lub inne halucynogeny	5,7	6,0	4,5
Crack	1,7	1,7	3,5
Kokaina	4,8	3,3	4,5
Relevin	1,2	1,4	2,4
Heroina	2,5	2,0	2,7
Ecstasy	5,2	6,6	5,4
Grzyby halucynogenne	3,1	4,2	4,9
GHB	1,6	1,5	2,7
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,3	3,9	2,9
Alkohol razem z tabletkami	7,0	9,3	8,9
Sterydy anaboliczne	1,7	2,4	4,2
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	X	31,0	14,3

Tabela 66. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu – Polska młodsza kohorta 15-16 lat

	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Marihuana lub haszysz	25,0	21,4	16,9
Substancje wziewne	11,2	8,6	6,7
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,0	15,1	17,9
Amfetamina	5,3	4,2	4,2
LSD lub inne halucynogeny	5,5	3,2	4,0
Crack	2,6	1,4	2,7
Kokaina	4,4	2,9	3,7
Relevin	2,1	1,3	1,7
Heroina	3,1	1,9	2,7
Ecstasy	3,9	3,3	3,8
Grzyby halucynogenne	3,3	2,3	3,6
GHB	2,1	1,4	1,8
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,0	2,1	3,4
Alkohol razem z tabletkami	5,7	5,3	7,5
Sterydy anaboliczne	3,1	2,6	4,2
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	3,4	12,1	9,1

Tabela 66. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu – Polska starsza kohorta 17-18 lat

	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Marihuana lub haszysz	43,0	37,2	33,1
Substancje wziewne	7,6	6,9	6,3
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,9	18,3	20,7
Amfetamina	7,1	4,7	4,5
LSD lub inne halucynogeny	5,2	4,2	4,0
Crack	1,5	1,1	2,0
Kokaina	4,3	3,1	3,1
Relevin	1,2	0,9	1,6
Heroina	1,8	1,5	1,9
Ecstasy	4,0	5,1	4,0
Grzyby halucynogenne	3,2	2,2	4,0
GHB	1,1	1,1	1,5
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	2,0	1,9	2,3
Alkohol razem z tabletkami	7,3	6,9	10,9
Sterydy anaboliczne	2,3	2,1	3,1
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	2,0	24,1	19,1

W 2021 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano spadek rozpowszechnienia używania przetworów konopi w młodszej kohorcie i stabilizację w starszej. W skali kraju w 2019 r. nastąpił spadek w obu kohortach. Ponadto w starszej kohorcie uczniów z województwa notujemy wzrost rozpowszechnienia

doświadczeń z lekami uspokajającymi i nasennymi, który w 2019 r. nie znalazł analogii w skali kraju.

W 2025 r. w województwie w obu kohortach nastąpił silny spadek odsetków uczniów, którzy sięgali po marihuanę lub haszysz. W skali kraju także obserwujemy spadek. Warto dodać, iż w efekcie tej dynamiki wyniki dla województwa z 2025 r. są w obu kohortach niższe, niż notowane w 2024 r. na poziomie kraju.

W ślad za spadkiem rozpowszechnienia używania przetworów konopi kiedykolwiek w życiu przez pierwszoklasistów, zarówno w województwie, jak i na poziomie kraju, dostrzec można trend spadkowy odsetek uczniów używających tych substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy (tabela 67). Trend ten jest bardziej nasilony w województwie i w jego efekcie wyniki dla województwa w 2025 r. są znacznie niższe niż były w 2024 r. w skali kraju.

Tabela 67. Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy w województwie warmińsko-mazurskim

		2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	18,7	16,4	10,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	4,9	4,6	3,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	1,0	2,0	2,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	37,9	35,6	17,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	3,3	2,7	2,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	3,4	3,0	4,1

Tabela 67. Używanie substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy w Polsce

		2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	19,2	16,7	14,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	5,9	4,5	4,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	2,9	2,3	2,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	31,5	29,6	23,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	2,4	2,1	3,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	2,4	3,6	2,6

Podobne trendy obserwujemy, gdy spoglądamy na używanie marihuany lub haszyszu w czasie ostatnich 30 dni (tabela 68). W ich efekcie odsetek uczniów, którzy używali marihuanę lub haszysz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem w województwie jest podobny, jak był w skali kraju w 2019 r. .

Tabela 68. Używanie substancji w czasie ostatnich 30 dni w województwie warmińsko-mazurskim

poziom klasy		2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	10,5	9,6	5,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	2,1	3,1	1,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	20,2	17,8	9,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	2,2	1,8	2,3

Tabela 68. Używanie substancji w czasie ostatnich 30 dni w Polsce

poziom klasy		2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	10,3	9,0	8,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Substancje wziewne	3,4	2,3	2,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	15,4	15,1	10,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Substancje wziewne	1,4	1,1	1,9

Używanie nowych substancji psychoaktywnych w województwie warmińsko-mazurskim nie odbiega obecnie znacząco pod względem rozpowszechnienia od całego kraju anno domini 2024 (tabela 69).

Tabela 69. Używanie „dopalaczy” – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	5,2	6,8	7,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,4	5,7	6,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,4	4,3	3,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	8,8	7,0	7,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	4,0	4,1	6,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	2,5	2,9	4,5

Tabela 69. Używanie „dopalaczy” – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	10,3	5,2	6,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	6,9	3,6	5,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	4,3	2,5	3,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	12,6	5,3	6,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	6,0	3,5	4,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	3,0	2,2	2,8

Dane na temat zmian w zakresie oczekiwań wobec alkoholu zawarto w tabeli 70.

W młodszej kohorcie w 2021 r. w większości przypadków notowaliśmy niższe odsetki potwierdzeń niż w 2017 r. Ta tendencja dotyczyła zarówno uczniów z województwa warmińsko-mazurskiego, jak uczniów z próby ogólnopolskiej. Spadki zaznaczały się głównie w potwierdzeniach oczekiwań pozytywnych, co mogło być sygnałem przeorientowywania się oczekiwań młodzieży szkolnej względem alkoholu. W 2025 r. w województwie można mówić o zatrzymanie spadków. W większości przypadków wyniki z 2025 r. nie odbiegają znacząco od uzyskanych w 2021 r. Na poziomie kraju w 2019 r. odnotowano pozytywne tendencje. W młodszej kohorcie zmniejszyły się frakcje uczniów oczekujących trzech pozytywnych efektów, tj. poczucie odprężenia, poczucie szczęścia oraz zapomnienie o swoich problemach. W 2024 r. obserwowano kontynuację zmian z poprzedniego czterolecia.

Tabela 70. Oczekiwania wobec alkoholu (odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź: bardzo prawdopodobne) – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Antycypacje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Poczuje się odprężony	19,8	16,3	15,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę miał kłopoty z policją	11,2	8,6	8,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	15,8	12,2	14,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Poczuje się szczęśliwy	15,1	13,6	12,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zapomnę o swoich problemach	16,3	14,3	13,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie będę w stanie przestać pić	7,2	6,4	6,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę miał kaca	17,1	12,8	10,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę bardziej przyjazny i towarzyski	16,6	12,7	12,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zrobię coś, czego będę żałował	14,2	14,3	13,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę się świetnie bawić	20,7	16,1	15,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zrobi mi się niedobrze	13,7	13,5	13,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Poczuje się odprężony	30,6	23,9	16,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę miał kłopoty z policją	7,8	5,0	6,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	9,3	8,3	12,5

Poziom klasy	Antycypacje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Poczuje się szczęśliwy	22,4	15,8	11,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zapomnę o swoich problemach	21,2	15,0	12,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie będę w stanie przestać pić	6,9	6,0	5,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę miał kaca	16,9	13,4	11,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę bardziej przyjazny i towarzyski	26,5	22,7	13,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zrobię coś, czego będę żałował	11,2	10,2	9,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę się świetnie bawić	30,8	24,8	14,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zrobi mi się niedobrze	11,1	9,9	11,3

Tabela 70. Oczekiwania wobec alkoholu (odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź: bardzo prawdopodobne) – Polska

Poziom klasy	Antycypacje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Poczuje się odprężony	23,8	20,0	16,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę miał kłopoty z policją	9,9	8,7	7,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	13,5	13,7	15,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Poczuje się szczęśliwy	15,7	12,9	13,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zapomnę o swoich problemach	17,4	12,8	14,5

Poziom klasy	Antycypacje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie będę w stanie przestać pić	7,6	7,1	6,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę miał kaca	16,2	13,9	12,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę bardziej przyjazny i towarzyski	17,7	15,5	16,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zrobię coś, czego będę żałował	13,8	13,4	14,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Będę się świetnie bawić	19,9	17,0	16,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Zrobi mi się niedobrze	13,0	13,2	14,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Poczuję się odprężony	30,8	22,4	22,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę miał kłopoty z policją	6,4	4,7	4,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	8,1	7,3	9,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Poczuję się szczęśliwy	16,6	13,0	14,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zapomnę o swoich problemach	17,0	10,6	11,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie będę w stanie przestać pić	5,4	4,3	5,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę miał kaca	14,9	11,5	12,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę bardziej przyjazny i towarzyski	21,6	18,5	20,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zrobię coś, czego będę żałował	9,8	8,2	9,6

Poziom klasy	Antycypacje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę się świetnie bawić	24,8	20,4	20,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Zrobi mi się niedobrze	9,3	8,8	11,1

W starszej kohorcie w województwie, w 2025 r., notujemy silne spadki potwierdzeń dla pozytywnych oczekiwań. W skali kraju jest podobnie.

Porównanie aktualnych wyników z województwa z wynikami ogólnopolskimi z 2024 r. ujawnia znacząco niższe w województwie odsetki uczniów potwierdzających trzy pozytywne antycypacje: świetna zabawa, zwiększona towarzyskość oraz poczucie odprężenia.

Zmiany w ocenach dostępności substancji psychoaktywnych w województwie i w całym kraju prześledzić można analizując dane zawarte w tabeli 71.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2025 r. odsetki pierwszoklasistów deklarujących łatwy dostęp do piwa, i wódki nieznacznie się zmniejszyły. W przypadku wina spadek był trochę większy, ale nadal niewielki.. W starszej kohorcie natomiast przy każdym z napojów alkoholowych nastąpił bardzo silny spadek frakcji uczniów z łatwym dostępem.

Na poziomie kraju, zmiany w ocenach dostępności napojów alkoholowych w młodszej grupie polegają na konsekwentnym spadku odsetków uczniów deklarujących bardzo łatwy dostęp do piwa i do wina w całym okresie 2015-2024. Wedle ocen respondentów dostępność wódki wykazywała stabilizację trwającą do 2024 r. W ocenach uczniów ze starszej grupy rok 2019 przyniósł spadek w ocenach łatwego dostępu do każdego z napojów alkoholowych, zaś 2024 r. stabilizację, a w przypadku wódki – wzrost.

Obecnie dostępność każdego z napojów alkoholowych oceniana jest w województwie niżej niż na poziomie kraju.

Dostępność przetworów konopi w województwie wykazuje stały trend spadkowy, zarówno wśród pierwszoklasistów, jak i trzecioklasistów. W skali kraju możemy mówić o stabilizacji naznaczonej fluktuacjami. W obu kortach obecnie uczniowie z województwa w mniejszym odsetku niż w skali kraju deklarują łatwy dostęp do marihuany lub haszyszu.

Dostępność nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” ocenia jest przez pierwszoklasistów niżej w województwie niż na poziomie kraju, chociaż w obu przypadkach notujemy trend spadkowy. W grupie trzecioklasistów także zauważyć należy trend spadkowy, ale na poziomie kraju okazał się on silniejszy. W efekcie w 2025 r. w województwie wskaźnik jest nieznacznie wyższy od ogólnopolskiego z 2024 r., podczas gdy jeszcze w 2017 r. istotnie niższy niż w skali kraju w 2015 r.

Łatwy dostęp do amfetaminy oraz do ekstazy deklarowało niewielu uczniów. Wśród pierwszoklasistów w województwie obserwujemy słaby trend wzrostowy, zaś na poziomie kraju naznaczoną fluktuacjami stabilizację. W starszej kohorcie w województwie natomiast notujemy trend spadkowy, któremu w skali kraju odpowiada także stabilizacja z fluktuacjami.

Tabela 71. Ocena dostępności poszczególnych substancji jako bardzo znacznej (substancje bardzo łatwe do zdobycia) – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Substancje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Papierosy	39,1	39,2	34,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	37,8	38,5	36,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	31,4	30,7	27,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	30,3	31,9	30,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	14,6	13,3	11,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Amfetamina	4,9	6,0	6,2

Poziom klasy	Substancje	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Leki uspokajające lub nasenne	20,2	20,0	21,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	4,1	5,7	6,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Dopalacze	10,2	8,2	7,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Papierosy	64,5	66,3	41,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	68,7	69,2	46,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	61,8	63,7	37,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	59,8	64,2	39,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	26,5	24,3	15,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Amfetamina	8,9	8,6	7,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Leki uspokajające lub nasenne	24,7	22,4	21,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	9,2	8,9	8,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Dopalacze	14,8	10,3	8,0

Tabela 71. Ocena dostępności poszczególnych substancji jako bardzo znacznej (substancje bardzo łatwe do zdobycia) – Polska

Poziom klasy	Substancje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Papierosy	43,1	41,1	37,8

Poziom klasy	Substancje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	47,6	45,8	44,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wino	36,6	36,5	34,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wódka	34,2	33,2	35,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	15,2	13,7	14,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Amfetamina	6,3	5,5	6,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Leki uspokajające lub nasenne	25,1	20,5	24,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ecstasy	6,6	5,9	6,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Dopalacze	16,0	9,3	8,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Papierosy	69,4	64,9	63,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	76,2	72,2	73,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wino	69,7	67,3	69,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wódka	67,5	64,2	67,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	21,2	18,6	20,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Amfetamina	6,8	6,2	6,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Leki uspokajające lub nasenne	26,2	22,7	26,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ecstasy	6,6	8,3	6,9

Poziom klasy	Substancje	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Dopalacze	18,4	10,5	6,8

Postrzegana dostępność leków uspokajających i nasennych w grupie uczniów klas pierwszych w województwie nie uległa zmianie, podczas gdy w skali kraju najpierw wzrosła, a później spadła. W starszej kohorcie w pierwszym okresie notujemy spadek zarówno w województwie, jak i w skali kraju, zaś w drugim kontynuację spadku już tylko w województwie.

Porównując wyniki aktualnego badania w województwie z wynikami ogólnopolskimi z 2024 r. trzeba wskazać nie tylko na mniejszą dostępność napojów alkoholowych w województwie w obu kohortach, ale także papierosów, marihuany lub haszyszu oraz leków uspokajających i nasennych.

W 2025 r. w województwie warmińsko-mazurskim notujemy większą niż średnio w Polsce w 2024 r. proporcję uczniów, którzy nie orientują się gdzie łatwo można kupić marihuanę lub haszysz (tabela 72).

Tabela 72. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie znam takich miejsc	61,5	66,9	70,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ulica, park	21,0	17,6	15,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Szkoła	8,7	10,7	6,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Dyskoteka, bar	8,8	8,2	5,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mieszkanie dealera	16,0	9,7	8,9

Młodsza kohorta (15-16 lat)	Internet	10,3	9,3	7,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Inne miejsce	4,7	6,9	10,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie znam takich miejsc	53,6	56,8	63,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ulica, park	22,1	24,8	20,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Szkoła	14,3	14,0	9,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Dyskoteka, bar	15,7	14,0	4,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mieszkanie dealera	22,9	17,1	11,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Internet	9,9	12,0	11,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Inne miejsce	7,7	5,5	15,4

Tabela 72. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz – Polska

Poziom klasy	Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie znam takich miejsc	57,3	62,2	62,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Ulica, park	21,6	20,9	19,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Szkoła	14,5	11,6	11,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Dyskoteka, bar	14,3	10,4	6,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Mieszkanie dealera	17,2	11,7	12,1

Poziom klasy	Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Internet	12,5	10,2	10,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Inne miejsce	5,9	6,4	14,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie znam takich miejsc	52,8	54,5	56,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Ulica, park	22,1	24,8	22,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Szkoła	17,6	14,7	14,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Dyskoteka, bar	17,2	16,7	5,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Mieszkanie dealera	18,6	16,4	17,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Internet	9,9	11,0	15,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Inne miejsce	6,9	6,2	14,7

Trzeba dodać, iż zarówno w województwie jak i w całej Polsce obserwujemy trend wzrostowy, czyli coraz więcej uczniów nie zna miejsc, gdzie mogliby łatwo zaopatrzyć się w marihuanę lub haszysz.

Analizując znajomość poszczególnych miejsc ewentualnego zakupu zauważamy podobne trendy województwie, jak na poziomie kraju.

Prześledzenie zmian, jakie dokonały się w ocenie ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji umożliwiają dane zestawione w tabeli 73. Pokazują one odsetki uczniów, którzy wybrali odpowiedź „duże ryzyko” w badaniach z lat 2017-2025 w województwie warmińsko-mazurskim oraz w skali ogólnopolskiej w latach 2015-2024.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2025 r. w młodszej kohorcie notujemy niższe odsetki przypisujących duże ryzyko regularnemu używaniu ecstasy, amfetaminy, marihuany lub haszyszu oraz „dopalaczy” niż w próbie ogólnopolskiej w 2024 r. Natomiast wyższe odsetki w województwie niż średnio w kraju dotyczą prób z marihuaną lub haszyszem oraz ich palenia od czasu do czasu.

Tabela 73. Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji - odsetki badanych wybierających odpowiedź „duże ryzyko” – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Substancje i wzory	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą papierosy od czasu do czasu	11,8	10,3	13,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	73,5	63,8	68,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	24,4	27,8	39,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	61,7	60,0	69,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	42,7	45,7	61,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	29,1	20,5	32,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	32,0	22,6	36,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą marihuanę lub haszysz regularnie	65,4	53,4	62,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	38,4	26,5	36,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą ecstasy regularnie	70,3	61,1	65,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	45,3	33,3	43,7

Poziom klasy	Substancje i wzory	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą amfetaminę regularnie	79,9	69,6	73,2
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	36,2	26,4	25,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą „dopalacze” regularnie	83,3	73,5	72,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą papierosy od czasu do czasu	11,0	11,9	8,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	71,9	67,2	65,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	25,8	28,2	37,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	64,8	64,6	67,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	36,6	43,5	57,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	18,5	13,2	25,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	19,9	14,8	29,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą marihuanę lub haszysz regularnie	58,3	45,2	59,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	36,5	30,8	35,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą ecstasy regularnie	75,0	65,6	65,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	47,2	41,0	42,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą amfetaminę regularnie	83,0	73,9	71,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	44,1	37,2	29,7

Poziom klasy	Substancje i wzory	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą „dopalacze” regularnie	84,7	76,7	69,8

Tabela 73. Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji -
odsetki badanych wybierających odpowiedź „duże ryzyko” – Polska

Poziom klasy	Substancje i wzory	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą papierosy od czasu do czasu	13,0	11,7	13,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	73,3	73,4	72,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	27,6	33,6	37,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	65,2	70,7	71,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	45,4	55,8	62,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	28,8	24,9	29,1
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	31,3	28,1	33,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Palą marihuanę lub haszysz regularnie	68,6	60,7	67,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	33,7	36,0	36,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą ecstasy regularnie	72,6	68,6	69,6
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	42,3	43,3	46,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą amfetaminę regularnie	82,3	77,7	77,2

Poziom klasy	Substancje i wzory	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	24,7	43,0	31,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Biorą „dopalacze” regularnie	80,3	82,7	78,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą papierosy od czasu do czasu	10,9	12,5	11,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	73,2	77,4	77,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	28,1	36,4	44,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	66,1	73,7	78,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	37,7	51,4	61,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	21,6	19,0	23,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	25,8	23,2	28,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Palą marihuanę lub haszysz regularnie	63,6	57,8	66,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	34,9	36,4	40,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą ecstasy regularnie	74,6	73,2	75,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	47,0	49,1	52,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą amfetaminę regularnie	83,9	82,6	82,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Próbują 1 raz lub 2 razy „dopalaczy”	25,0	48,3	40,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Biorą „dopalacze” regularnie	82,0	86,6	85,3

W kwestii tytoniu i alkoholu jedynie wypijanie 1 lub 2 drinki prawie codziennie oceniane jest jako bardzo ryzykowne w województwie nieznacznie częściej niż na poziomie kraju. W pozostałych przypadkach notujemy brak znaczących różnic, poza codziennym paleniem papierosów ocenianym jako bardzo ryzykowne, częściej na poziomie kraju, niż w województwie.

W starszej kohorcie w niemal wszystkich pozycjach frakcje potwierdzających duże ryzyko w województwie są niższe od ogólnopolskich. Jedynie w przypadku eksperymentowania z przetworami konopi oraz używania ich od czasu do czasu wyniki z województwa pozostają nieznacznie wyższe od ogólnopolskich.

Warto zauważyć, iż w latach 2021 – 2025 wzrosły odsetki uczniów w każdej z kohort przypisujących duże ryzyko używaniu przetworów konopi. Podobną prawidłowość obserwujemy też na poziomie kraju. Wyniki ogólnopolskie dostępne od 1995 r. wskazywały na spadek tych odsetków aż do 2019 r. Dopiero w 2024 r. pojawiła się szansa na odwrócenie trendu. Można przypuszczać, iż podobnie działo się w województwie warmińsko-mazurskim, za czym przemawia porównanie danych wojewódzkich z 2021 r. i 2017 r. w tym zakresie.

Zestawienia wyników w kwestii posiadania przyjaciół używających poszczególnych substancji zawarte w tabeli 74 ilustruje dynamikę ekspozycji na kręgi używających substancji, a także może służyć, jako jeden z pośrednich wskaźników dynamiki używania substancji przez młodzież.

Zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w skali kraju w obu kohortach obserwujemy tren spadkowy odsetków badanych, którzy potwierdzali posiadanie wśród przyjaciół osób palących papierosy, pijących napoje alkoholowe, a także używających marihuany lub haszyszu. W obu kohortach notujemy niższe odsetki w województwie w 2025 r. niż średnio w kraju w 2024 r.

Tabela 74. Odsetki badanych, którzy mają wśród swoich przyjaciół osoby używające poszczególnych substancji – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Zachowania	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	palą papierosy	86,4	84,1	77,1

Poziom klasy	Zachowania	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pije napoje alkoholowe	88,9	82,2	67,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pali marihuanę lub haszysz	49,9	38,7	24,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	berze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	16,2	19,3	16,3
Młodsza kohorta (15-16 lat)	berze ecstasy	12,1	11,0	10,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	palą papierosy	93,2	89,0	80,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	pije napoje alkoholowe	95,4	91,7	77,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	pali marihuanę lub haszysz	70,5	64,8	37,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	berze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	16,3	26,4	19,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	berze ecstasy	15,2	17,2	11,7

Tabela 74. Odsetki badanych, którzy mają wśród swoich przyjaciół osoby używające poszczególnych substancji – Polska

Poziom klasy	Zachowania	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	palą papierosy	88,2	85,4	83,5
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pije napoje alkoholowe	90,5	87,6	80,8
Młodsza kohorta (15-16 lat)	pali marihuanę lub haszysz	54,3	49,7	37,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	berze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	20,2	20,1	22,8

Poziom klasy	Zachowania	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	bierze ecstasy	15,0	14,2	11,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	palą papierosy	94,7	92,8	90,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	pije napoje alkoholowe	97,4	96,5	94,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	pali marihuanę lub haszysz	69,9	65,3	53,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	bierze środki uspokajające lub nasenne (bez przepisu lekarza)	18,8	20,7	23,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	bierze ecstasy	16,0	16,8	10,7

Granie w gry hazardowe przez piętnasto-szesnastolatków w województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. było bardziej rozpowszechnione niż na poziomie kraju w 2019 r. W 2025 r. wszystkie trzy wskaźniki są dla województwa wyższe od ogólnopolskich notowanych w 2024 r.

W starszej kohorcie w 2021 r. wszystkie trzy wskaźniki były wyższe w województwie niż średnie w kraju, przy czym jedynie granie kiedykolwiek w życiu było zgłaszane przez większy odsetek uczniów z województwa niż średnio w kraju w 2019 r.

Obecnie zarówno granie kiedykolwiek w życiu, jak w czasie ostatnich 12 miesięcy deklarowane jest w województwie częściej niż średnio w Polsce. Jedynie odsetki grających w czasie ostatnich 30 dni są w województwie niższe od ogólnopolskich.

Tabela 75. Granie w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać (odsetki badanych) – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	21,6	21,5	27,1

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	12,8	14,8	21,7
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	6,8	10,2	13,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	23,8	24,9	30,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	14,7	14,8	24,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	8,5	9,0	18,1

Tabela 75. Granie w gry hazardowe, tj. takie gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać (odsetki badanych) – Polska

Poziom klasy	Horyzonty czasowe	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	20,3	18,2	25,4
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	12,3	10,2	19,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	8,5	5,5	12,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolkwiek w życiu	26,6	21,4	26,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	17,4	12,8	20,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	W czasie 30 dni przed badaniem	10,8	7,9	25,4

Dane z tabeli 76 wskazują na trend rosnący odsetka uczniów potwierdzających symptomy hazardu problemowego, w województwie w latach 2017-2025, który

przyspieszył w ostatnim czteroleciu. Na poziomie kraju w latach 2015-2019 notowano w zasadzie stabilizację, zaś w latach 2019-2024 wzrost. Porównując wyniki z 2025 r. w województwie i 2024 r. na poziomie kraju trzeba wskazać na wyższe odsetki uczniów w województwie potwierdzających każdy z symptomów, zwłaszcza w starszej kohorcie.

Tabela 76. Granie problemowe w gry hazardowe – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	Symptomy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	8,0	10,0	11,9
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	3,0	3,1	5,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	7,0	9,0	13,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	2,0	3,5	7,2

Tabela 76. Granie problemowe w gry hazardowe – Polska

Poziom klasy	Symptomy	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	6,4	6,0	9,0
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	3,4	2,7	4,2
Starsza kohorta (17-18 lat)	Potrzeba stawiania coraz większych pieniędzy	6,5	6,8	8,9
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kłamanie w sprawie tego, jak wiele się gra	2,6	2,2	3,7

W tabeli 77 zamieszczono odsetki uczniów, którzy zademonstrowali brak zaufania do badań poprzez wybranie odpowiedzi „chyba nie” lub „zdecydowanie nie” na pytanie o to, czy przyznaliby się do używania marihuany, gdyby jej używali.

Tabela 77. Poziom zaufania respondentów (odpowiedzi: „chyba nie” lub „zdecydowanie nie” na pytanie o to, czy badany odpowiadając na ankietę przyznałby się do używania marihuany, gdyby jej używał) – województwo warmińsko-mazurskie

Poziom klasy	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	17,6	17,6	24,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	10,4	15,5	21,1

Tabela 77. Poziom zaufania respondentów (odpowiedzi: „chyba nie” lub „zdecydowanie nie” na pytanie o to, czy badany odpowiadając na ankietę przyznałby się do używania marihuany, gdyby jej używał) – Polska

Poziom klasy	2015 rok	2019 rok	2024 rok
Młodsza kohorta (15-16 lat)	12,3	15,1	20,8
Starsza kohorta (17-18 lat)	8,5	10,5	13,1

W 2025 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotować trzeba spadek poziomu zaufania uczniów z każdej z kohort, innymi słowy wskaźnik braku zaufania wzrósł. Na poziomie kraju obserwujemy podobne tendencje.

Nauczyciele i pedagodzy szkolni o profilaktyce w 2025 r.

Badanie ESPAD obejmujące młodzież szkolną dostarczyło okazji do wstępnej eksploracji postaw i zachowań nauczycieli w obszarze profilaktyki adresowanej do młodzieży szkolnej. Profilaktyka szkolna ma wymiar lokalny i zawsze osadzona jest w szerszym kontekście aktywności społeczności lokalnych. W tabeli 78 zestawiono oceny aktywności instytucji lokalnych sformułowane przez nauczycieli.

Tabela 78. Aktywność instytucji lokalnych w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, itp.) przez młodzież

	Bardzo aktywne	Raczej aktywne	Mało aktywne	Zupełnie nie
oddziały ogólnopolskich organizacji pozarządowych	14,8	33,3	33,3	18,5
lokalne organizacje pozarządowe	17,2	33,3	36,6	12,9
szkoły ponadpodstawowe	30,8	47,7	15,9	5,6
szkoły podstawowe	26,7	51,5	16,8	5,0
kluby, świetlice, domy kultury	15,5	30,9	45,5	8,2
organizacje młodzieżowe, np. harcerze	16,1	44,6	24,1	15,2
poradnia psychologiczno-pedagogiczna	34,7	44,1	17,8	3,4
placówki lecznicze (poradnie, punkty konsultacyjne, itp.)	26,5	50,4	21,4	1,7
inne	50,0	33,3	0,0	16,7

Wedle opinii nauczycieli największą aktywnością w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych przez młodzież odznaczały się szkoły oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne – aktywność tych instytucji potwierdziło ponad 78% badanych. Niewiele mniej respondentów wskazało placówki lecznicze (poradnie, punkty konsultacyjne, itp.) – 77%.

Na pytanie, kto powinien zajmować się profilaktyką (tabela 79), najwięcej odpowiedzi „zdecydowanie tak”, zebrała służba zdrowia (78,7%), a następnie rodzice (77,4%), szkoły (75,4%) oraz policja (72,7%). Mniejsze odsetki badanych odpowiedzialnością za profilaktykę obarczają organizacje pozarządowe (62,2%), a jeszcze mniejsze – samą młodzież (39,5%). Niewielkie nadzieje pokładają nauczyciele w kościele, jako realizatorze działań profilaktycznych. Tylko 29,6% nauczycieli uznało, iż kościół powinien zajmować się profilaktyką.

Tabela 79. Rozkład odpowiedzi na pytanie, kto powinien zajmować się profilaktyką używania substancji psychoaktywnych adresowaną do młodzieży

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Sama młodzież	39,5	32,5	20,2	7,9
Rodzice	77,4	17,7	2,4	2,4
Szkoły	75,4	22,2	1,6	0,8
Policja	72,7	21,9	4,7	0,8
Kościół	29,6	41,7	23,5	5,2
Służba zdrowia	78,7	18,9	1,6	0,8
Organizacje pozarządowe (społeczne)	62,2	30,3	5,0	2,5
Inne	28,6	0,0	28,6	42,9

Dostępność poszczególnych substancji psychoaktywnych badano pytając nauczycieli o to, na ile trudne byłoby ich zdaniem zdobycie przez przeciętnego ucznia z ich klasy każdej z nich, gdyby tego chciał. Skala odpowiedzi wyznaczona była z jednego krańca przez odpowiedź „Nie możliwe” a z drugiego - „Bardzo łatwe”. Pozostawiono też możliwość odpowiedzi „nie wiem”. Ocenie badanych poddano dostępność poszczególnych środków legalnych i nielegalnych. Ich lista zaczerpnięta została z badań wśród uczniów z intencją zbadania zgodności ocen nauczycieli i uczniów.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o stopień łatwości zdobycie poszczególnych substancji zawiera tabela 80.

Tabela 80. Poziom dostępności substancji psychoaktywnych dla młodzieży w opiniach nauczycieli i pedagogów szkolnych

	Nie możliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Papierosy	0,0	0,8	0,8	14,8	79,7	3,9
Piwo	0,8	0,8	2,3	25,8	65,6	4,7
Wino	0,8	0,8	6,3	26,6	60,2	5,5
Wódka lub inny napój spiryтусowy	1,6	4,7	10,9	35,2	41,4	6,3
Marihuana lub haszysz	1,6	3,1	25,2	33,1	15,7	21,3
Amfetamina	3,1	18,1	22,8	20,5	5,5	29,9
Kokaina	6,3	22,8	23,6	10,2	4,7	32,3
Ecstasy	5,5	16,5	23,6	15,7	5,5	33,1
Heroina	9,5	25,4	19,0	7,1	4,8	34,1
Nowe substancje psychoaktywne tzw. „dopalacze”	2,4	3,2	12,9	29,0	26,6	25,8

Nauczyciele w większości oceniają dostępność poszczególnych substancji dla młodzieży szkolnej wyżej niż ich uczniowie.

Nauczyciele nie są zbyt dobrze zorientowani w miejscach gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz (tabela 81), jeśli za punkt odniesienia przyjąć oceny ich uczniów. Wedle wiedzy nauczycieli takimi miejscami najczęściej są: dyskoteki i bary (48,8%), a następnie ulica lub park (40,5%), względnie mieszkanie diler (27,8%). Najrzadziej wśród tych miejsc wymieniana jest szkoła (15,0%).

Warto zauważyć, iż w przeszłości dyskoteki i bary sytuowały się wysoko w ocenach uczniów jak miejsca, gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz. Obecnie lokują się niżej.

Tabela 81. Miejsca, gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz w opiniach nauczycieli

	Tak	Nie	Nie wiem
Ulica, park	40,5	3,2	56,3
Szkoła	15,0	23,6	61,4
Dyskoteka, bar	48,8	0,8	50,4
Mieszkanie diler	27,8	3,2	69,0
Inne miejsce	2,0	0,0	98,0

W ocenach uczniów to ulica lub park, względnie mieszkanie diler, są takimi miejscami. Niepełna zgodność natomiast występuje, gdy mowa o roli szkoły jako miejsca handlu marihuaną.

Rodzaje aktywności profilaktycznych podejmowanych w szkole zestawiono w tabeli 82.

Najczęściej podejmowanymi rodzajami działań profilaktycznych są: spotkania i prelekcje (83,2%), plakaty i ulotki (81,7%) oraz filmy profilaktyczne (74,6%). W 74,0% szkół w czasie ostatnich 12 miesięcy przeprowadzono kampanię lub akcję profilaktyczną. Znacznie rzadziej spotykamy szkoły, gdzie są realizowane ustrukturyzowane programy profilaktyczne (46,2%).

Działanie typu represyjnego, takie jak testowanie uczniów w szkołach na obecność narkotyków w płynach ustrojowych, czy też poszukiwanie narkotyków w szkołach przy użyciu specjalnie tresowanych psów, stosowane są w niewielkiej liczbie szkół. Nieco częściej występują te pierwsze – 4,0% szkół. Przeszukania w szkołach z zastosowaniem tresowanych psów zdarzało się w 3,3% szkół.

Tabela 82. Działania profilaktyczne podejmowane w szkole

	Tak	Nie	Nie wiem
ekspozycja plakatów, ulotek, itp.	81,7	11,1	7,1
spotkania, prelekcje	83,2	10,4	6,4
akcje, kampanie profilaktyczne	74,0	16,5	9,4
filmy profilaktyczne	74,6	11,9	13,5
ustrukturyzowane programy profilaktyczne	46,2	23,9	29,9
testowanie uczniów w szkołach na obecność narkotyków w płynach ustrojowych	4,0	72,6	23,4
poszukiwanie narkotyków w szkole przy użyciu specjalnie tresowanych psów	3,3	78,9	17,9
inne	15,8	21,1	63,2

W jednym z pytań kwestionariusza badani otrzymali listę z przedsięwzięciami profilaktycznymi podejmowanymi wobec młodzieży i ich zadaniem było określenie spodziewanej skuteczności na skali od „bardzo skuteczne” do „zupełnie nieskuteczne”. Pozostawione też możliwość uchylenia się od dokonania oceny poprzez wybór odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Rozkład odpowiedzi respondentów zawarto w tabeli 83.

Tabela 83. Potencjalna skuteczność różnych działań z zakresu profilaktyki używania substancji psychoaktywnych przez młodzież w opiniach nauczycieli.

Działania	Bardzo skuteczne	Raczej skuteczne	Raczej nie skuteczne	Zupełnie nie skuteczne	Trudno powiedzieć
Edukacja - uświadamianie	35,4	53,5	5,5	0,0	5,5

Działania	Bardzo skuteczne	Raczej skuteczne	Raczej nie skuteczne	Zupełnie nie skuteczne	Trudno powiedzieć
szkodliwości używania narkotyków					
Uczenie umiejętności psychologicznych, np. trening asertywności	53,1	41,4	2,3	1,6	1,6
Testowanie uczniów na obecność metabolitów narkotyków	26,0	26,8	19,7	3,9	23,6
Przeszukania w szkole przy użyciu tresowanych psów w poszukiwaniu narkotyków	29,4	28,6	15,9	8,7	17,5
Oferta zagospodarowania czasu wolnego młodzieży	44,5	38,3	10,9	0,8	5,5
Zajęcia sportowe	47,7	42,2	6,3	0,0	3,9
Pedagogizacja rodziców	46,9	43,0	6,3	0,8	3,1
Zwiększenie poziomu dyscypliny w szkołach i w	37,3	34,1	11,9	6,3	10,3

Działania	Bardzo skuteczne	Raczej skuteczne	Raczej nie skuteczne	Zupełnie nie skuteczne	Trudno powiedzieć
miejscach publicznych					
Uczenie młodzieży odpowiedzialności	64,6	28,3	3,1	0,0	3,9
Inne	22,2	0,0	0,0	0,0	77,8

Za bardzo skuteczne badani w największym odsetku uznali uczenie młodzieży odpowiedzialności (64,6%). Trochę mniej, ale ciągle więcej niż 50% ocen „bardzo skuteczne”, zebrało uczenie umiejętności psychologicznych, np. trening asertywności (53,1%), oferta zagospodarowania czasu wolnego młodzieży (44,5%) oraz zajęcia sportowe (47,7%). Mniej niż połowa respondentów duże nadzieje wiąże z edukacją, tzn. uświadamianiem szkodliwości używania narkotyków (35,4%) oraz pedagogizacją rodziców (46,9%). Najrzadziej wśród bardzo skutecznych przedsięwzięć wymieniano testowanie uczniów na obecność metabolitów narkotyków w ich płynach ustrojowych (26,0%) oraz przeszukania w szkołach przy użyciu tresowanych psów (29,4%).

Także idea zwiększenia poziomu dyscypliny w szkołach oraz w miejscach publicznych nie znalazła szerszego uznania jako bardzo skuteczna strategia profilaktyczna (37,3%). Jednocześnie trzeba zauważyć, że tylko 3,9% badanych traktuje testowania za zupełnie nieskuteczne, zaś 19,7% za raczej nieskuteczne.

Analogiczne odsetki przy ocenach poszukiwania narkotyków w szkołach przy użyciu psów są bardzo podobne i wynoszą 8,7% oraz 15,9%. Uznawane także za raczej mało skuteczne zwiększenie poziomu dyscypliny wobec młodzieży uzyskało tylko 6,3% ocen – „zupełnie nieskuteczne” i 11,9% - „raczej nieskuteczne”.

Nauczyciele i pedagodzy szkolni o profilaktyce 2017-2025

Porównanie rozkładów odpowiedzi nauczycieli na pytanie o poziom aktywności lokalnych instytucji w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych

przez młodzież uzyskanych w 2017 r. i 2021 r. przyniosło, wydawałoby się, zaskakujące rezultaty (tabela 84).

Tabela 84. Aktywność instytucji lokalnych w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, itp.) przez młodzież w latach 2017-2025 (Odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź bardzo aktywne lub raczej aktywne)

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
oddziały ogólnopolskich organizacji pozarządowych	57,7	23,8	48,1
lokalne organizacje pozarządowe	67,6	22,8	50,5
szkoły ponadgimnazjalne (ponadpodstawowe)	86,5	33,8	78,5
szkoły podstawowe	83,2	28,4	78,2
kluby, świetlice, domy kultury	61,4	20,3	46,4
organizacje młodzieżowe, np. harcerze	66,7	20,0	60,7
poradnia psychologiczno-pedagogiczna	79,7	36,3	78,8
placówki lecznicze (poradnie, punkty konsultacyjne, itp.)	74,8	38,9	76,9
Inne	93,7	75,0	83,3

W tych latach, praktycznie w przypadku wszystkich kategorii, notowano dwu-trzykrotny spadek odsetka potwierdzeń. Wydaje się, iż wynikało to z epidemii COVID-19, która wymusiła spadek aktywności społecznej we wszystkich niemal dziedzinach.

Wyniki z 2025 r. wróciły do poziomu uzyskiwanego w 2017 r., chociaż we wszystkich typach instytucji wykazały trochę niższe wartości, oprócz placówek leczniczych takich, jak poradnie, punkty konsultacyjne, itp., gdzie odsetek z 2025 jest wyższy, niż stwierdzony w 2017 r.

Inaczej jest gdy pytano o to, kto powinien zajmować się profilaktyką używania substancji psychoaktywnych adresowaną do młodzieży (tabela 85).

Tabela 85. Rozkład odpowiedzi na pytanie, kto powinien zajmować się profilaktyką używania substancji psychoaktywnych adresowaną do młodzieży (Odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź zdecydowanie tak lub raczej tak)

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Sama młodzież	82,0	82,4	71,9
Rodzice	96,8	95,3	95,2
Szkoły	98,9	98,6	97,6
Policja	96,4	96,6	94,5
Kościół	76,8	69,4	71,3
Służba zdrowia	98,9	97,9	97,6
Organizacje pozarządowe (społeczne)	97,5	96,4	92,4
Inne	81,3	66,7	28,6

Odsetki badanych wskazujących na poszczególne kategorie instytucji (w sensie socjologicznym) w 2021 r. nie odbiegały znacząco od analogicznych odsetków uzyskanych w 2017 r. Jedyna znacząca różnica, to rola kościoła – w 2017 r. 76,8% nauczycieli wskazywało kościół, jako instytucję, która powinna zajmować się profilaktyką, zaś w 2021 r. już tylko 69,4%. Wynik ten nie zaskakuje, biorąc pod uwagę kryzys wizerunkowy kościoła w ostatnich latach. Trzeba dodać, iż w 2025 r. nastąpił lekki wzrost odsetka nauczycieli dostrzegających rolę kościoła w kwestii profilaktyki do poziomu 71,3%, co może oznaczać tendencje do odbudowy zaufania do kościoła. Generalnie, wyniki z 2025 r. niewiele różnią się od uzyskanych w 2021 r. Największa różnica to spadek odsetka nauczycieli skłonnych do angażowania w profilaktykę samej młodzieży.

Porównanie ocen poziomu dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych dla młodzieży formułowanych w latach 2017, 2021 oraz 2025 przez nauczycieli zawiera tabela 86. Dane zestawione w tabeli sugerują, iż w 2021 r. dostępność papierosów oraz nowych substancji psychoaktywnych spadła, podczas gdy napojów alkoholowych, marihuany i haszyszu, kokainy oraz heroiny – wzrosła. W 2025 r.

odnotować można jedynie istotny spadek odsetków nauczycieli dostrzegający bardzo łatwy dostęp uczniów do napojów spirytusowych. Zmniejszenie się odsetków oceniających dostęp uczniów do ecstasy, kokainy i heroiny było niewielkie.

Tabela 86. Poziom dostępności substancji psychoaktywnych dla młodzieży w opiniach nauczycieli i pedagogów szkolnych (Odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź: „bardzo łatwe”)

	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Papierosy	82,8	79,6	79,7
Piwo	60,4	63,8	65,6
Wino	49,5	58,3	60,2
Wódka lub inny napój spirytusowy	35,6	51,3	41,4
Marihuana lub haszysz	9,4	15,3	15,7
Amfetamina	5,8	7,3	5,5
Kokaina	2,6	6,0	4,7
Ecstasy	3,7	4,7	5,5
Heroina	2,1	5,3	4,8
Nowe substancje psychoaktywne tzw. „dopalacze”	31,4	26,5	26,6

Porównanie odpowiedzi nauczycieli w 2025 r. z wynikami z poprzednich lat w kwestii miejsc, gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz, potwierdza wzrost odsetków badanych wskazujących na szkołę, a spadek na dyskotekę bar oraz mieszkanie dealera (tabela 87). Porównanie tych trendów z analogicznymi trendami wynikającymi z odpowiedzi uczniów wskazuje na podobieństwo dwóch ostatnich oraz przeciwstawność trendów w ocenach szkoły. W obu kohortach uczniowie w 2025 r. rzadziej wymieniali szkołę jako miejsce gdzie łatwo kupić marihuanę lub haszysz niż w 2021.

Tabela 87. Miejsca, gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz w opiniach nauczycieli

Miejsca	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Ulica, park	38,2	45,6	40,5
Szkoła	10,4	13,7	15,0
Dyskoteka, bar	57,8	53,7	48,8
Mieszkanie diler	34,9	33,1	27,8
Inne miejsce	20,8	8,9	2,0

W tabeli 88 zestawiono formy działań profilaktycznych podejmowanych w szkołach województwa w 2017 r. oraz w 2021 r.

W przypadku większości form działań profilaktycznych nacełowanych na ograniczenie popytu na substancje psychoaktywne obserwujemy stabilizację odsetków nauczycieli, którzy potwierdzają ich realizowanie w szkołach w stosunku do 2021 r. Wrósł jedynie znacząco odsetek nauczycieli, którzy wskazywali ustrukturyzowane programy profilaktyczne. Trzeba jednak dodać, iż w 2017 ten odsetek badanych, był wyższy niż jest obecnie.

Tabela 88. Działania profilaktyczne podejmowane w szkole

Działania profilaktyczne	2017 rok	2021 rok	2025 rok
ekspozycja plakatów, ulotek, itp.	92,0	80,1	81,7
spotkania, prelekcje	96,3	81,6	83,2
akcje, kampanie profilaktyczne	82,4	67,8	74,0
filmy profilaktyczne	88,8	75,5	74,6

Działania profilaktyczne	2017 rok	2021 rok	2025 rok
ustrukturyzowane programy profilaktyczne	57,2	38,0	46,2
testowanie uczniów w szkołach na obecność narkotyków w płynach ustrojowych	2,2	4,1	4,0
poszukiwanie narkotyków w szkole przy użyciu specjalnie przeszkolonych psów	1,1	5,6	3,3
inne	32,0	23,8	15,8

W tabeli tabela 89 zestawiono odsetki nauczycieli, którzy uznali poszczególne działania profilaktyczne za bardzo skuteczne lub raczej skuteczne.

W 2025 r. w stosunku do 2021 r. znacznie wzrosły odsetki badanych uznających za potencjalnie skuteczne pedagogizację rodziców oraz zwiększenie poziomu dyscypliny w szkołach i w miejscach publicznych, a także ofertę zagospodarowania czasu wolnego młodzieży szkolnej. W mniejszym stopniu wzrosły odsetki nauczycieli przypisujących skuteczność zajęciom sportowym oraz uczeniu młodzieży odpowiedzialności..

Tabela 89. Potencjalna skuteczność różnych działań z zakresu profilaktyki używania substancji psychoaktywnych przez młodzież w opiniach nauczycieli (Odsetki badanych, którzy wybrali odpowiedź: „bardzo skuteczne” lub „raczej skuteczne”)

Działania profilaktyczne	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Edukacja - uświadamianie szkodliwości używania narkotyków	89,4	88,0	89,0
Uczenie umiejętności psychologicznych, np. trening asertywności	96,9	94,1	94,5
Testowanie uczniów na obecność metabolitów narkotyków	47,5	53,3	52,8

Działania profilaktyczne	2017 rok	2021 rok	2025 rok
Przeszukania w szkole przy użyciu tresowanych psów w poszukiwaniu narkotyków	52,7	57,0	57,9
Oferta zagospodarowania czasu wolnego młodzieży	92,7	77,7	82,8
Zajęcia sportowe	89,5	86,2	89,8
Pedagogizacja rodziców	91,7	82,5	89,8
Zwiększenie poziomu dyscypliny w szkołach i w miejscach publicznych	74,0	67,8	71,4
Uczenie młodzieży odpowiedzialności	95,8	89,4	92,9
Inne	37,5	37,0	22,2

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wyniki badania ESPAD z 2025 r. w województwie warmińsko-mazurskim na tle wyników analogicznych badań z 2017 r. oraz z 2021 r., a także badań ogólnopolskich z lat 2015, 2019 oraz 2024 skłaniają do sformułowania kilku wniosków, a w ślad za nimi kilku rekomendacji.

W latach 2017-2025 nastąpił znaczny spadek rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród młodzieży. Spadkowi temu towarzyszy wysoki poziom zainteresowania nowymi wyrobami nikotynowymi, zwłaszcza e-papierosami. Wprawdzie rozpowszechnienie eksperymentowania z nimi spada, to jednak nadal jest wyższe niż eksperymentowanie z tytoniem. Nawet jeśli uznać, że papierosy elektroniczne są mniej szkodliwą zdrowotnie alternatywą tytoniu, to wyniki wielu badań obalają tezę o ich całkowitej nieszkodliwości. Młodzież niestety nie ma tego pełnej świadomości, o czym świadczą formułowane przez nią oceny ryzyka związanego z ich używaniem. Należy zatem zintensyfikować działania profilaktyczne adresowane do młodzieży w tym zakresie. Jednocześnie istnieje potrzeba podjęcia inicjatyw ograniczających dostępność e-papierosów dla niepełnoletnich.

Badanie z 2025 r. w stosunku do badań z lat 2021 oraz 2017 wskazuje na trend spadkowy wskaźników używania alkoholu zarówno wśród pierwszoklasistów, jak i w starszej kohorcie, który znajduje potwierdzenie w trendzie spadkowym odsetków uczniów, którzy mają wśród swoich przyjaciół osoby pijące, czy wręcz upijające się. Zwłaszcza cieszyć może zmniejszanie się rozmiarów picia szczególnie ryzykownego, jakim jest incydentalne picie nadmierne (binge dinking), czy wręcz upijanie się, a także spadek rozpowszechnienia większości częściej deklarowanych problemów, czy szkód związanych z alkoholem. Tym tendencjom towarzyszy zmniejszanie się dostępności napojów alkoholowych, o którym świadczy porównanie ocen dokonywanych przez badanych, ale także ekspozycja na propozycje. Trzeba też zauważyć spadek odsetków pierwszoklasistów dokonujących zakupów napojów alkoholowych, jaki się dokonał między 2021 r. a 2025 r. Ograniczanie dostępności napojów alkoholowych, to strategia o najlepiej udokumentowanej skuteczności, dlatego potrzebna jest kontynuacja działań w tym zakresie. W tym kontekście ważne są nie tylko działania skierowane specyficznie na ograniczanie niepełnoletnim dostępu do alkoholu (np. szkolenia sprzedawców, pełne egzekwowanie przepisów), ale także wszelkie inicjatywy ogólnie ograniczające dostępność napojów alkoholowych (np. zakaz sprzedaży nocnej, ograniczanie liczby punktów sprzedaży, polityka cenowa).

Pewną wskazówką do wyznaczania priorytetów w zakresie kontroli dostępu nastolatków do alkoholu mogą być wyższe odsetki piętnasto-szesnastolatków dokonujących zakupów napojów alkoholowych do konsumpcji na miejscu niż na wynos. Taka sama prawidłowość obserwuje się na poziomie kraju. Sugeruje to potrzebę zajęcia się w tym kontekście placówkami szeroko pojętej gastronomii. Picie napojów alkoholowych w lokalu oznacza większą widoczność społeczną niż zakup w sklepie. Wydaje się, iż dotychczasowe interwencje profilaktyczne w tym zakresie koncentrowały się głównie na sprzedaży alkoholu niepełnoletnim na wynos.

Pozytywne trendy odnotować wypada w kwestii marihuany i haszyszu. Cieszyć może spadek rozpowszechnienia używania przetworów konopi – znaczny, zwłaszcza w starszej kohorcie. Przewaga oczekiwań pozytywnych konsekwencji palenia marihuany lub haszyszu nad negatywnymi stanowić może nienajlepszy prognostyk. Z drugiej strony mamy do czynienia ze zwiększeniem się odsetków uczniów przekonanych o ryzyku zdrowotnym wynikającym z ich używania. Tendencje

legalizacyjne marihuany obecne w wielu krajach Europy, a także krajach pozaeuropejskich, stanowić mogą czynnik sprzyjający mylnym przekonaniom o nieszkodliwości przetworów konopi. Zdaje się to stanowić poważne wyzwanie dla profilaktyki używania przetworów konopi.

Niższym od ogólnopolskich odsetkom użytkowników marihuany lub haszyszu towarzyszy podobne do średniej krajowej frakcje użytkowników problemowych szacowanych na podstawie testu przesiewowego. Sugeruje to potrzebę większego nacisku na profilaktykę wskazującą (indicative prevention).

Pozytywne trendy w zakresie palenia tytoniu, picia napojów alkoholowych oraz palenia marihuany lub haszyszu zdają się wskazywać na sukces regionalnej i lokalnej polityki wobec substancji psychoaktywnych. Korzystniejsze wskaźniki w województwie, niż średnio w kraju dostarczają dodatkowych argumentów potwierdzających tę hipotezę. Dzieje się tak pomimo niższego od ogólnopolskiego zasięgu zajęć profilaktycznych na temat szkodliwych konsekwencji używania substancji. Jednocześnie niższy od ogólnopolskiego poziom dostępności napojów alkoholowych sugeruje większą skuteczność tej strategii stosowanej w województwie.

Różnice związane z płcią w zakresie używania substancji psychoaktywnych ulegają zatarciu w przypadku napojów alkoholowych oraz wyrobów nikotynowych, włączając w to tytoń. Jak dotychczas, proces ten w obszarze używania innych substancji psychoaktywnych, zwłaszcza przetworów konopi, nie jest tak zaawansowany. Wydaje się zatem, iż postulat podjęcia prac nad profilaktyką adresowaną specyficznym do dziewcząt pozostaje nadal aktualny. Punktem wyjścia takich prac należy uczynić badania nad specyficznymi dla dziewcząt czynnikami ryzyka i czynnikami chroniącymi.

W zakresie rozpowszechnienia używania nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy”, nie obserwujemy istotnych różnic w porównaniu do całego kraju. Trendy poszczególnych wskaźników w tym zakresie w województwie mają jednak odmienny charakter. Przynajmniej niektóre z wskaźników wykazywały tendencje wzrostowe, podczas gdy na poziomie kraju dominowały spadki, zahamowane w 2024 r. Towarzyszy temu trend spadkowy dostępności dopalaczy, podobnie jak w

całym kraju. Niepokojąca natomiast może być tendencja spadkowa odsetków uczniów postrzegających ryzyko związane z używaniem tych substancji jako duże, chociaż nadal nie odbiegają one znacznie od deklarowanych w przypadku takich narkotyków, jak amfetamina, czy ecstasy. Ten niejednoznaczny obraz zdaje się sugerować, iż do osiągnięcia pełnego sukcesu w sprawie dopalaczy jeszcze daleko i tej kwestii nie należy zaniedbywać.

Wyniki badania zdają się wskazywać na skokowe narastanie problemu gier hazardowych, co wymagałoby zintensyfikowania działań profilaktycznych. Wzrost w województwie jest silniejszy niż w skali kraju, zwłaszcza gdy w grę wchodzi granie problemowe. Większe zagrożenie chłopców, zwłaszcza graniem problemowym sugeruje potrzebę skoncentrowania na nich działań profilaktycznych.

Udział w programach profilaktycznych raportowany przez nastolatków skłania do zastanowienia. W obu kohortach na czoło wyłania się profilaktyka problemów alkoholowych, zaś na końcu znajdujemy profilaktykę hazardu. Biorąc po uwagę trendy w zakresie zagrożeń – spadkowy w przypadku alkoholu i wzrostowy w przypadku hazardu warto rozważyć priorytety w zakresie profilaktyki.

Wyższe niż w skali kraju, rozmiary frakcji rodziców zdecydowanych, aby bezwarunkowo zabraniać swoim pociechom picia napojów alkoholowych stanowią ważnym wsparciem dla zinstytucjonalizowanej profilaktyki. Jednak nadal ok 30% uczniów nie deklaruje takiego bezwzględnego zakazu rodziców, co stanowić może wyzwanie dla edukacji rodziców.